CORESPONDENŢĂ

Către Panait Mușoiu

1

Iveşti, 10 iulie [1890]

Scumpe prietene,

De la 25 iunie pînă la 7 iulie am fost la Roman. Am voit să-ți scriu și de acolo, dar... știu eu de ce nu ți-am scris ? Poate de lene. De ieri m-am pus să învăț. Am atîta de cetit, încît trebuie să muncesc cel puțin 10 ceasuri pe zi. Nu simțesc nici o greutate, căci înțeleg bine că totul își are rostul bine hotărît. Dar este întrebarea : reuși-voi sau nu ? Adecă voi pierde un an sau nu ?

La Roman n-am văzut nemica de seamă, de care să-ți pot spune ceva. Voicu e același om : copil plin de prejudiții. Sociabilitatea lui și importanța ce dă oricărui om și lucru mic, plus lipsa lui de cultură, plus organismu-i bolnav îl face astfel că niciodată nu pot vorbi cu el ceva serios, nici nu-l pot lua în serios. A-l disprețui nu pot, pentru că sînt atîtea alte nulități mai mari decît el. A-l urî, nici atîta, pentru că nu se împacă ura cu fatalismul de care sînt convins pe deplin. Din *Școala nouă* ar putea ieși ceva cînd la cîrma ei ar fi mai mulți dintre noi. Am vrut de atîtea ori să scriu ceva pentru *Munca*, dar întotdeauna mi-a fost greu, poate că a înrîurit ideea că voi fi respins ca o cantitate neglijabilă. O vanitate pe care o au toți tinerii — *de a-și vedea rîndurile și numele publicat* — îmi lipsește cu desăvîrșire. Iată o pricină însemnată că nu scriu. Afară de aceasta, sînt un spirit astfeli, încît ideile vin singure la mine, cînd vin, nu umblu eu după dînsele, nu le chem. Acesta e semnul unui om de concepție, nu mă sfiesc a spune. Dar îmi lipsește cultura. De multe ori îmi vin în cap niște idei foarte originale, dar mă tem a le scrie, căci nu știu ce-au mai spus și alții despre acel lucru. Cred că înțelegi !

În cea din urmă cartă postală a ta îmi spui că simți lipsa unor prieteni mai de aproape, că depărtarea de lumea copilăriei te face melancolic... O ! Toată viața mea cea scurtă e plină de acest simțămînt. În mine este un fond melancolic atît de puternic, încît îmi strivește liniș-

tea. Orice oră, orice întîmplare din trecut, dealtfeli chiar mizerabile, au atîta farmec pentru mine, încît amintirea lor mă face nenorocit. Plec dintr-un loc unde mă omoară urîtul şi dezgustul, şi îndată îmi pare rău după el, îndată îmi vin în cap atîtea tablouri, atîtea fapte din locul părăsit. Dar mă silesc ca prin dreapta judecată şi răceala cugetării să alung orice sentimentalism din mine. Ce n-aş da să fiu rece şi nepăsător ca un bolovan ? Eu cunosc de unde îmi vin toate prin moştenire. Trupul de la tatăl meu. Intelectul şi o parte din temperament de la un frate al mamei, iar melancolia, plăcerea de a filozofa asupra oricărui lucru, de la bunică-mea despre mamă. Dar destul am vorbit despre mine. Aş dori să ştiu *ce faci*, ce cetești, cu cine eşti prieten, cum stai materialiceşte, moraliceşte etc. Iată atîtea întrebări la care aştept răspuns. Aş mai vrea să ştiu în ce relaţii stai cu Nădejde, Milea ? Te rog scrie-mi ce fel de oameni sînt aceştia ? Trimite-mi *Munca* de la 8 sau 9 iulie. Trimite-o de acuma înainte pe adresa I. Trancu, p. Ibrăileanu, staţia Iveşti. Abonamentul nu-l pot plăti acuma, dar asta nu cred să împiedece de a nu ceti ce scriu prietenii. Dar cînd voi avea, trimet. Îţi mai scriu Raicu, Dinerman ? La bacalaureat merg la Iaşi. Dac-oi reuşi, poate să ne întîlnim. Scrie-mi,

G. I. Ibrăileanu.

B.C.S.

2

Iveşti, 15 ian. 1891

Prietene,

Nu ştiu din ce pricină n-am primit nr. 47 al *Muncii*. Poate n-a ieşit sau mi l-ai trimes la Iaşi ?

Află că mai stau la Iveşti încă vreo 10 zile. Cînd voi pleca îţi voi scrie. Pentru Soc. utopic..., cum ţi-am mai scris, voi lucra la Iaşi. Trimite-mi *Munca*.

Salut, *Ibrăileanu.*

D-lui P. Muşoiu, la redacţia *Muncei*, Hotel Nemţoaica; la str. Bibescu-vodă. Bucureşti.

B.C.S.

3

[Iveşti, 17 iulie 1891]

Iubite prietene,

Sînt luni de cînd nu ţi-am scris, dară nici tu n-ai fost mai harnic. Eu sînt aicea de vreo 10 zile. Am stat şi la Roman vreo 12 zile, acolo am găsit pe Otilia *. De astă dată m-am purtat cum trebuie, adecă nepăsător. Am fost şi la Galaţi, am stat la Dămian, am făcut cunoştinţă cu Filotti. Dămian are de gînd să scoată un calendar socialist. Ar trebui să mai fie cineva la această afacere, ca să nu iasă un lucru prost. Am fost şi prin Tecuci ; parşiv tîrg ! Eu am două articole gata (trebuie să le transcriu) : *Darwinismul social* ** (un fel de rezumat al unui studiu lung ce am avut de gînd să-l fac, dar care trece peste puterile mele) şi *Malthus şi prostituţia* ***. Acestea le voi trimite curînd. Mai am în cap două articole : în chestia jidanilor **** şi unul în chestia amorului lui Ferdinand (vreau să trag o concluzie). Trimite-mi *Munca* aicea. Te rog scrie-mi imediat. Scrie-mi,

G. T. Ibrăileanu.

D-lui P. Muşoiu, la redacţia ziarului *Munca*, Sala Sotir (Piaţa Amzei). Bucureşti.

B.C.S.

4

[1892 ?]

Prietene,

Ştii din ce cauză am fost pierdut pănă acuma. Nici acuma nu m-am însănătoşit, dar... în sfîrşit.

Articolul ce ţi-l trimet, de se poate, îl vei publica.

---

* Otilia Şapira, pentru care vezi ***Amintiri din copilărie şi adolescenţă.***

** Cf. *Opere*, vol. V, p. 463-479.

*** A apărut în *Munca*, 4 iulie 1891.

**** *Chestia evreiască a d-lui Moşoiu* a apărut în *Munca*, din 10 şi 17 mai 1892.

Am mai început altul, dar acela nu mi se pare potrivit pentru *Munca*. Fără a fi științific, are o astfeli de turnură.

Scrie-mi ce fac Dinerman, Moscu, Vaian etc. Scrie-mi unde pot să le scriu, adecă cari li-s adresele. Am auzit că a fost Morțun în București și că era să vorbească la o întrunire.

Adresa mea : Strada Moțoc, nr. 8. Răspunde.

Salutare, *Ibrăileanu.*

B.C.S.
Scrisori publicate de N. Liu în Viața românească, *1961, nr. 6, și Mircea Anghelescu, în* Viața românească, *1964, nr. 11. Din fondul de la Biblioteca Centrală de Stat din București.*

Către Frații Șaraga

1

Iulie, în 3 zile 1897, Iași.

D[omnil]or Șaraga,

Subsemnatul vă propune pentru editura dvs. în colecția a 1 leu un volum de *Note și impresii* * cuprinzînd 200 pagini aproximativ și conținînd articolele pe care vi le înșir pe aci alăturata listă iscălită de mine. În schimbul editării vă cer suma de 100 (una sută) franci pentru ediția perpetuă (proprietate definitivă). Manuscriptele vi le voi preda pînă la 15 septembrie. Corectura definitivă o voi face însumi.

În caz afirmativ, vă rog să-mi confirmați primirea acesteia.

G. Ibrăileanu-Vraja.

D-lor Frații Șaraga. Librari. Iași.

2

[1897]

Stimate domnule Șaraga,

Vă rog trimiteți-mi cei 100 lei **pe adresa *Maica Elisaveta Gavrilescu, pentru G. Ibrăileanu. Mănăstirea Văratic.*

---

* S. Podoleanu, *Un proiect de volum al lui G. Ibrăileanu,* în *Adevărul literar și artistic,* nr. 860, din 17 mai 1936. În volum urmau să intre : *Traian Demetrescu, „Intim", „Iubita" ; Vlahuță, „Dan" ; Eminescu judecat de d. Densușianu ; A. Bacalbașa, „Ramollot și Moș Teacă" ; Forma în poezie (Originalitatea formei, Împrumutarea formei) ; Cercuri literare (De ce ne batem, Între scriitori), Literatura pentru popor,* articole din *Evenimentul literar* ; apoi *Manuscript rătăcit, Eminescu și Coșbuc. Artă și pornografie, Raicu Ionescu,* articole din *Lumea nouă ;* și un număr de inedite : *Iubire, C. Dobrogeanu-Gherea, A. Steurmann, Nuvela română, Poezia iubirii, La Roman.* Colecția Șaraga desființîndu-se în 1897, volumul nu a mai apărut.

** Banii i-au fost expediați la 2 august 1897.

Vă rog trimiteți imediat, conform angajamentului, căci am nevoie.

Vă salut, *G. Ibrăileanu.*

3

[1927—1930] *

Stimate domnule Șaraga,

Deși nu vă cunosc, îmi permit să vă cer un serviciu. Am aflat de la familia dvs. din Iași că manuscrisele lui Eminescu sînt la d-voastră. Între acele manuscrise, pe cît știu, există și acela al poeziei *Floare albastră.*

Lucrînd acuma la o ediție a poeziilor lui Eminescu și avînd îndoieli asupra textului exact al poeziei *Floare albastră,* vă rog să transcrieți exact, pentru mine (sau, mai exact, pentru Eminescu și literatura română), *două strofe,* și anume :

1) *Strofa a șasea,* aceea care începe cu versul : „Acolo-n ochi de pădure“ și se sfîrșește cu versul : „Vom ședea în foi de mure“. Mă interesează versurile din mijlocul strofei, acele pe care nu vi le-am transcris — acele unde e vorba de *„trestie“* și *„bolta“* **. Nu vi le transcriu, anume ca să nu vă sugerez ceva care nu e în manuscris (presupunînd că manuscrisul e greu de cetit).

2) *Strofa ultimă,* aceea care începe cu : „Și te-ai dus, dulce minune“. Mă interesează ultimul vers al strofei. E *„totuși“* sau *„totul“* în acest ultim vers ? ***

Mulțumindu-vă de pe acum pentru munca pe care v-o cer, vă rog să primiți salutările mele,

G. Ibrăileanu.

Redacția revistei *Viața românească,* str. Alecsandri, Iași.

Vă rog să-mi răspundeți recomandat.

---

* Din perioada cînd lucra la ediția Eminescu (1927—1930).

** *Bolta,* greșeală de tipar pentru *balta* (vezi Tr. Costa în *Limba română,* 1962, nr. 5).

*** E *totuși.* Ed. Perpessicius : *totuși.*

Către Titu Maiorescu

1

Iași — 7 dec. 1902

Mult stimate domnule Maiorescu,

Rezultatul cercetărilor mele confirmă părerea domniei-voastre. În cronicari, afară de Dimitrie Cantemir, nu este cuvînt pentru „orator“, neexistînd pe acea vreme nici noțiunea aceasta în mintea românească... Neculai Costin, în *Predoslovia* de la *Cartea pentru descălecatul dintî,* vorbind de Cicero, și fiind deci silit a exprima ideea de „orator“, zice „acela domnul voroavei Rîmlenești, Țițero“, unde voroavă însemnează *oratorie* ori *elocvență* — înțeles pe care cuvîntul *voroavă,* pe cît știu, aiurea nu-l are, căci *voroavă* e egal în alte părți cu *discuție, convorbire.*

În dicționarul româno-francez al lui Damé găsesc cuvîntul tradus prin *elocvent* și citat în fraza : „Mareș, fiind mai cuvîntăreț, și mai îndrăzneț, au răspuns că nu sînt vinovați cu nimica“ — citația e din *Chronica anonimă a Moldovei (Letopisețe,* III).

Dar această expresie nu mai e întrebuințată aiurea, pe cît știu, și întrebuințarea de mai sus cred că nu echivalează tocmai cu *elocvent.* Dealtmintrelea, acest cuvînt miroase a artificialitate, a formație personală.

Ideea de orator apare cu influența culturii grecești. Dimitrie Cantemir *(Istoria ieroglifică — Izvoditoriul cititorului)* dă o listă de cuvinte, cum am zice, tehnice, și cuvîntul *ritor* (pe care îl întrebuințează el), după ce îl arată că e elinesc, îl traduce astfel : „Cela ce știe meșteșugul a vorbi bine, bun de gură“, de unde se vede că în românește nu era cuvînt corespunzător, căci atunci Cantemir n-ar fi recurs la un cuvînt străin, în orice caz, ar fi tradus pe *ritor* prin cuvîntul românesc, căci, cum se vede în cuvintele citate, Cantemir se sforțează a traduce pe *ritor* cît mai bine, căci adaogă și pe *bun de gură.*

În alt scriitor de pe vremea asta, 1700, Antim Ivireanul, *care a studiat limba română cu rîvnă și cu interes*, se vede tot cuvîntul *ritor*, cum, de pildă, în *Didahia* cînd s-a așezat mitropolit, ori în *Didahia I*, unde întrebuințează calificativul *neritoricit*.

În *Retorica* lui Molnar din 1798 e numai cuvîntul *ritor*, deși în Transilvania curentul grecesc a fost aproape nul.

În privința disprețului românului pentru multă vorbă, pentru vorbă în genere, desigur că mulțimea expresiilor de dispreț e elocventă, căci, pe lîngă expresiile rele, pe care le înșirați d-voastră, abia există expresia *meșter la vorbă*, care în limba românească populară corespunde cu elocvent.

Acum, vă rog să mă iertați că nu v-am scris despre *Dicționar*, cum îmi spuserăți la București. Pricina a fost că nu m-am priceput ce să vă scriu. Îmi spuserăți că dacă e *bine*, să tac, dacă nu, să scriu.

Bine nici pănă acuma nu știu cum stă lucrul, căci feliul de muncă al nostru, de acuma, deși grăbește mai mult sfîrșitul lucrării, tot nu e așa ca în trei-patru ani să fie asigurat acest sfîrșit. În orice caz, d-l Philippide e foarte doritor să facă așa ca să se isprăvească mai degrabă. Deja munca lui e mai puțină și noul mod de lucrare, care ne permite și nouă a lucra de-a dreptul la redactare, înjumătățește timpul necesar pentru isprăvire.

Noi clasificăm citațiile după înțeles (de pildă, clasificăm exemplele verbului *dau* în atîtea grupe cîte înțelesuri are acest verb). Apoi, d-l Philippide ia aceste citații, mai corijă clasificarea unde nu-i mulțumit, face etimologia cuvîntului, îl traduce în franțuzește, explică înțelesurile deosebite ale cuvîntului, și noi transcriem, din bilețele, citațiile corespunzătoare fiecărui înțeles, în ordinea cronologică a autorilor. Cum vedeți, de redactare, de *scrisul brut* (care cere atîta vreme), d-l Philippide e scutit. Deja sîntem la mijlocul lui C., care e litera cea mai mare.

Dar lucrul se mai grăbește și prin faptul că toți ne deprindem din ce în ce mai bine cu lucrul. Cum v-am spus și la București, în cinci ani cred că va fi gata. Aceasta e și credința d-lui Philippide.

Primiți, vă rog, domnule Maiorescu, cele mai respectuoase salutări din partea mea.

*G. Ibrăileanu.**

* Publicată întîia oară de Gr. Botez și M. Bordeianu în *Cronica*, nr. 2, din 19 februarie 1966. G. Ibrăileanu răspunde la scrisoarea lui T. Maiorescu din 23 noiembrie 1902 (vezi *Scrisori către Ibrăileanu*, III, Minerva, 1973, p. 131). La rîndul său, Maiorescu mulțumește pentru răspuns într-o scrisoare din 14/27 dec. 1902, publicată de Al. Piru în *Jurnalul literar*, 1947, nr. 1, 31-32.

Către I. Bianu

1

Iași, 1903, aprilie 22

Stimate domnule Bianu,

Vă rog să mă iertați că v-am făcut să așteptați răspunsul. Pricina e că nu vă puteam da un răspuns afirmativ și mă simțeam cam încurcat; speram să mă pot îndupleca pe mine însumi. Aș ținea cu plăcere lecția de care vorbiți, dacă aș fi competent. Eu însă n-am fost niciodată profesor de clasa I, și de mult timp nici de o clasă inferioară, așa că n-am absolut încredere că, bazat numai pe teorie, aș putea ține o lecție *model*. Sînt lucruri în care practica nu poate fi suplinită prin nimica.

Vă salut, al d-voastră, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 1/CCXVI

2

[Februarie 1928]

Mult stimate domnule Bianu,

Vă rog să mă iertați că vă importunez. Dar sînt silit: am de dus la capăt un lucru destul de greu, o ediție a poeziilor lui Eminescu, cu alcătuirea căreia m-a însărcinat ministrul Artelor.

Am nevoie de manuscrisele lui Eminescu și de unele publicații (cărți, reviste, ziare)*. Vă rog dați tînărului Lucian Predescu** permisiunea de a face cercetări. El este ajutorul meu, un student foarte priceput și harnic — un viitor filolog. Se ocupă de pe acum personal și original — și merită să vadă mai de aproape comoara Academiei.

Primiți, vă rog, expresiunea celei mai înalte stime și considerații pentru organizarea singurului lucru serios de la noi — Biblioteca Academiei, pe care o conduceți.

G. Ibrăileanu.

Bibl. Acad. R.S.R.

---

* Ibrăileanu lucra la ediția Eminescu, *Poezii*, care apare în 1930.

** Lucian Predescu a înmînat scrisoarea lui Bianu, recomandat de Al. Rosetti (vezi scrisoarea lui Al. Rosetti din 6 februarie 1928 către G. Ibrăileanu, în *Scrisori către Ibrăileanu*, III, Ed. Minerva, p. 214).

Către H. Sanielevici

1

[1905]

Iubite prietene,

Ți-am scris alaltăieri la Casa Gheuca. Nu știu dacă ai primit scrisoarea, de aceea repet încă o dată (pentru Graur, a cărui adresă n-o știu) :

1) Titlul cărții : *Cercetări asupra culturii românești din veacul al XIX-lea* de G. Ibrăileanu.

2) Maximum, vreo mie de exemplare. D-ta cîte ai scos din *Încercări ?** Dacă crezi că o mie e exagerat, hotărăște în chestia asta d-ta.

3) Hîrtie *bună,* adică *albă* și *lucie.*

Cam cît are să mă țină coala ? Eram să trimit ieri articolul (urmare), dar m-am încurcat, trebuie să schimb ceva. Îl trimit azi, *cel tîrziu* mîine. Dar nu înțeleg de ce graba asta ? Se vede că trebuie de adăogat vreo coadă la articolul I... Îmi pare bine că ai mai turnat apă în vin, dar tot nu-s „entuziasmat", căci... mi-au mai rămas două nemulțumiri :

1) Trebuia, dacă e vorba de atacat în manifest pe cineva, să atunci *(sic)* pe Sandu-Aldea, un adevărat suflet de vătaf boieresc ; și 2) Nu trebuia să faci *mare* caz de *Sămănătorul* și Iorga, care nu sînt cine știe ce lucru, încît să merite ca manifestul unei reviste să se ocupe numai de ei : s-ar părea că *Curentul nou*** a apărut pentru *Sămănătorul.*

Dar... în sfîrșit.

Atanasiu, Diamandy... ? Cred că nu trebuie de făcut multă sociologie ! — Stere, veșnic în crize, a făgăduit că scrie pentru nr. 2. Dacă-l vom antrena, cred că va scrie cu oarecare răsunet. Eu nu cred că este în țara asta un om mai de valoare ca dînsul și.. se pierde așa în zădar.

---

* H. Sanielevici, *Încercări critice,* București, 1903.

** Nr. 1 a apărut la 15 noiembrie 1905 ; nr. 2, la 15 decembrie 1905.

Ibrăileanu

N-am cetit mălițiile bietului Brănișteanu. În schimb, am cetit despre un delicios prînz la J. Th. Florescu, la care a luat parte și vechiul meu amic Fagure...

N-am vreme să mă gîndesc mai mult acuma la persoanele la care s-ar putea trimite revista. Deocamdată :

C. Stere
P. Bujor, str. Rallet
Dr. I. Simionescu, profesor universitar
Dr. A. Steuerman, str. Golia
I. Botez, profesor, str. Manolescu
M. Carp, profesor, str. Păcurari
C. Botez, profesor, str. Păcurari
P. Bogdan, profesor, Biserica Bărboiu
S. Löbel, Casa Zweifel, str. Lozonski
I. Prasa, profesor, str. Buta
Gh. Lascăr, primar
Gh. Nădejde, profesor
Chr. Malhasovici, avocat
Al. Ionescu, profesor, str. Păcurari
Corjescu, președinte de tribunal
D. Pătrășcanu, profesor, Bacău
L. Veniamin, profesor, Bacău
Dr. Quinez, str. Doni, Roman
Dr. Țurcanovici, Roman
Dr. Lupu, medic de județ, Huși
Gh. Beiu-Paladi, profesor, Piatra N.
A. Spiridonescu, profesor, Fălticeni.

Răspunsul lui H. Sanielevici, la 16 noiembrie 1905. Vezi scrisoarea nr. 11, în *Scrisori către Ibrăileanu,* III, p. 239-240. Ibrăileanu răspunde la scrisoarea lui H. Sanielevici din 12 noiembrie 1905 (v. *Scrisori către Ibrăileanu,* III, p. 238).

Către C. Graur

1

Iași, 10 febr. [1905]

Stimate domnule Graur,

Deși ne cunoaștem abia ceva mai mult decît din vedere, cred că nu e nevoie de mult înconjur pentru a-ți propune următoarele :

Ne-am hotărît, Sanielevici, Bujor, Jean Bart, Stere, Popescu Spiridon etc., etc..., să scoatem o revistă, o „mare revistă“ literar-științifică, plus tot felul de cronici : de politică internă, externă, școlară și altele. Te-am pus printre aceia la care să mă adresez pentru colaborare. Îți cer răspunsul. Cînd vom avea material pentru 2-3 numere, o vom scoate, *fără nici o întîrziere*. Se poate scrie orice afară de chestii speciale, care nu pot fi interesante și nici înțelese de *orice om* cult, și afară de politică militantă de partid. Tendința politică a revistei, care se va manifesta mai ales în „cronica internă“, va fi înălțarea claselor de jos în viața politică și îmbunătățirea stării materiale a acestor clase. Te rog răspunde-mi și, dacă ai ceva, trimite ori începe să scrii. Ar fi de preferat schițe sau nuvele umoristice, în care să se satirizeze tipuri vătămătoare societății și ideilor noastre, căci toți ceilalți sîntem prea gravi... Dar iată-mă dînd rețete literare ! !...

Acum am să te rog să faci o mică.. delațiune. Mi-a spus Jean Bart că d-ta știi ce are Gherea scris — dacă are. Te rog scrie-mi, are ceva sau nu ? Ca să știu întru cît putem conta pe el, căci, dacă n-are scris, are să fie cam greu de mișcat !

Salutări cordiale lui Pastia, căruia îi urez succes în nobila lui misiune, și d-tale salutări prietenești.

G. Ibrăileanu, profesor, Iași.

Răspunsul lui Const. Graur, la 23 februarie 1905. (Vezi ***Scrisori către Ibrăileanu,*** III, p. 76.)

Către C. Dobrogeanu-Gherea

1

Iași, 14 februarie [1905]

Stimate prietene,

Nu te-am văzut de mult și nu mai știu ce faci, nici ce mai gîndești, nu-i vorbă, nu mai știu ce gîndește *nimene* și n-aș putea spune sigur nici ce gîndesc eu asupra lucrurilor vieții, în criza asta prin care trecem.

De atîta sînt sigur că, intelectualicește, am murit cu toții, căci nu mai însemnăm nimica în țara aceasta, unde atîția alții, nechemați, sînt aleși. Și, cît despre mine, nu mă gîndesc la în adevăr obscurul meu nume, ci la ceea ce reprezentam altădată și la ceea ce am mai putea, poate, fi încă o dată.

Cîțiva de aici, însă, ne-am gîndit să mai facem o ultimă încercare de a trăi și am hotărît să scoatem o revistă, mai propriu : revista pe care d-ta o dorești de atîta vreme, dar pe care, cum mi s-a spus că te-ai exprimat, ai tot amînat-o din lipsa unui... Jac Negruți. Dacă voiești, ne însărcinăm noi, mai mulți, să jucăm rolul lui Jac Negruți și ceea ce a făcut el, unul, poate vom fi în stare să facem mai mulți. Dacă d-ta o scoți în București în martie ori april, n-am avea nimic de zis, ne supunem, dar *d-ta* s-o scoți, sub direcția d-tale... Dacă nu, atunci o scoatem noi și te rugăm să te pui în fruntea ei, sau, cel puțin, să colaborezi, și de la primul număr, pentru ca să știe toată lumea, prin faptul colaborării d-tale, *ce vrea să fie această revistă.*

Deși, cum am spus mai sus, nu știu bine ce gîndește nimene și probabil fiecare dintre noi, socialiștii, gîndește deosebit de ceilalți (judecînd după noi din Iași), dar sînt sigur că e ceva comun între toți, substratul adînc, *modul* de a gîndi, în sfîrșit, socialismul nostru teoretic. Dacă ne deosebim în privința a ceea ce credeam că trebuie de făcut în lucrurile politicei curente, deosebirea cred că vine de acolo că uniia credem că slujim idealul într-un chip, alții în altul — dar idealul cred că e același la toți. Așa că avem destule lucruri comune care să ne apropie în de noi și să ne separe de rest.

Cred că îți va vorbi și Stere, dar pot spune chiar acum că politică de partid nu se va face în revistă, că vom fi liberi și față de liberali, pe care, dacă vom avea motiv, îi vom critica, și că partea afirmativă a politicii. dacă se va face vreo politică, va fi arătarea falimentului politicii actuale și nevoia ca clasele dezmoștenite să fie făcute stăpîne pe țară.

Se poate să te hotărăști să scoți revista d-ta, atunci bine, numai s-o scoți imediat, căci, dacă declari că... mai pe urmă, nu credem și o scoteam noi. Se poate să nu o scoți, dar să nu vrai să fii cu noi, atunci vom regreta adînc. Se mai poate să te hotărăști să aștepți ce avem să facem, cum are să fie revista, și apoi să colaborezi. De asta mă tem, căci *cu* d-ta sau *fără* d-ta, la început, cînd se lansează, e mare deosebire. D-ta ești un factor foarte important pentru reușită și, dacă te substragi, atunci reușita va fi mai mică, și însuți d-ta nu vei fi satisfăcut și... nu vei colabora. Te rog răspunde-mi ce crezi — și trimite-ne un articol !

Salutări prietenești, *G. Ibrăileanu*,
profesor, Iași.

Bibl. Acad. R.S.R. S 8/CCXVI

Al. Piru, *Ibrăileanu către Gherea,* în *Viața românească,* 1956, nr. 11, p. 181-182. Vezi și Ion Ardeleanu-Nicolae Sorin, C. Dobrogeanu-Gherea, *Corespondență,* Ed. Minerva, 1972, p. 239-240, răspunsul lui Gherea la 25 martie 1905, p. 24-25.

Către I. Al. Brătescu-Voinești

1

Iași, 19 ianuarie [1906]

Stimate domnule Brătescu,

Iertați-mă că mă adresez așa, fără nici o ceremonie și, poate, vă importunez.

O fac, încurajat oarecum, de tratativele urmate an prin domnul Sanielevici. Iată despre ce este vorba : scoatem aici o revistă mare, de peste 100 de pagini, sub direcția lui Stere și Bujor și cu colaborarea domnilor Gane, Vlahuță, dr. I. Cantacuzino și alții. Ne-am despărțit de *Curentul nou,* din cauza unor deosebiri de principii care s-au dat pe față și la sfîrșitul articolului meu despre Sadoveanu, dacă l-ați cetit. Vor fi toți cu noi, și Jeant Bart. Sanielevici, sper, se va contopi, cu revistă cu tot, cu noi, supunîndu-se programului nostru, care se rezumează în două vorbe : *naționalism și democratism.*

Va fi o revistă cinstită, fără polemici personale, cu discuții de idei — dealtmintrelea nume ca Gane, Vlahuță, Stere. dr. Cantacuzino sînt o garanție.

Anul trecut, cînd eram să scoatem revista, mi-a scris Sanielevici că ați fi fost dispus să dați un roman, pe care să-l tragem aparte, în volum.

Dacă ați voi să dați revistei acesteia, *Viața românească,* prestigiul talentului și numelui dumneavoastră, trimițîndu-ne romanul, am fi fericiți să-l publicăm și să-l tragem aparte, fără să facem nici o pretenție de editori.

Probabil că ați fost impresionat rău de lipsa de tact și de unele idei ale *Curentului nou.* Am fost și eu : cînd am primit articolul-program, deja trimisesem materie și n-am vrut să jignesc pe Sanielevici, retrăgîndu-mă. Acum lucrul stă altfel : vom avea o revistă serioasă, care, sperăm, va fi foarte răspîndită și va face oarecare impresie și va răspîndi ideile democratice ale unui liberalism sincer și sănătos.

Încă o dată, stimate domnule Brătescu, vă rog și în numele lui Stere, care m-a însărcinat să vă scriu... să ne dați prețiosul dumneavoastră concurs.

Primiți salutările mele, *G. Ibrăileanu*,
str. Română.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (1)/II

Răspunsul lui Brătescu-Voinești, la 29 ianuarie 1906, în Scrisori către Ibrăileanu, *III, 1973, p. 28 (Scrisoarea nr. 1).*

2

Iași, 2 februarie [1906]

Stimate domnule Brătescu,

Deși argumentele dv. sînt dintre acelea fără replică, am să-mi iau totuși îndrăzneala să vă mai plictisesc.

Revista noastră are pretenția să aibă succes și să plătească, din veniturile ei, pe colaboratori, și dintre colaboratori mai întâi pe cei din afară și în primul rînd pe literați. Dar, ca să ajungem la acest ideal, trebuie să facem *impresie* în țară și impresia n-o putem face decît prin „prestigiul talentului și numelui“ colaboratorilor revistei.

Iată pentru ce ținem așa de mult la colaborarea dv.

Dar, pănă aici, n-am spus nimic, căci dv. spuneți că nu aveți vreme și sînteți obosit și enervat.

Aceeași e și situația mea. Pentru 400 franci pe lună, muncesc toată ziua, și sînt un neurastenic, sufăr de insomnie etc.

Ca să lucrez la revista aceasta, cei 14 proprietari (sînt 14 ! — dar nu fac, nu-i vorbă, cît unul adevărat) îmi plătesc suplinitor pe 20 zile — vreme cît voi monta mașinăria asta.

Vă propun și dv. să lăsați cîteva zile altă ocupație și să ne trimiteți o bucată, o schiță, sau un fragment din roman și, fiindcă veți sacrifica un proces, două, să vă plătim bucata, cum mi se plătește mie suplinirea, cum am propus și lui Sadoveanu să-i plătim.

Cu alte cuvinte, scontînd cîștigul viitor al revistei, ne-am hotărît să plătim de pe acuma munca acelor colaboratori care, prin colaborarea lor, ar asigura acel viitor.

Idealul nostru este ca toți colaboratorii să fie plătiți ca în străinătate.

Revista apare la 1 martie, în 160 pagini, cu titlul *Viața românească,* cu un program democratic și naționalist, sub direcția lui Stere și Bujor, cu colaborarea lui Vlahuță, Gane etc. dintre scriitorii cu nume.

Vă rog să-mi răspundeți un cuvînt numai în privința propunerii mele.

Vă rog să primiți salutările mele, *G. Ibrăileanu,*
str. Română.

P. S. Vă rog, iertați-mi persistența : pricepeți psihologia unui... secretar de redacție !

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (2)/II

3

Iași, 4 aprilie [1906]

Stimate domnule Brătescu,

Vă rog trimiteți urmarea, dacă o aveți gata, iar dacă nu o aveți, răspundeți-mi *cam* pe cînd credeți că o veți trimite — dacă aceasta nu vă plictisește mult.

Peste vreo două zile începem tipărirea numărului 3 și am fi dorit să începem cu bucata dumneavoastră,

Primiți salutările mele, *G. Ibrăileanu,*
Română, 4.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (34)/II

Răspunsul lui Brătescu-Voinești, la 17 aprilie 1906, în Scrisori către Ibrăileanu, *II, p. 52 (Scrisoarea nr. 2).*

4

Iași, 16 april [1906]

Iubite domnule Brătescu,

Vă scriu această scrisoare cu gîndul să vă grăbesc. Așteptăm manuscrisul și, dacă aveți răgaz și chef, trimiteți-l mai iute, căci i-a venit rîndul. Știți că de pe la jumătatea revistei încep cronicile și celelalte rubrici constante.

Țin să vă fac cunoscut o mare bucurie...

Revista are un succes foarte mare. Gazetele din Transilvania o laudă mai mult decît merită.

Avem un tiraj de 3000 exemplare. Am primit o scrisoare entuziasmată de la domnul Vlahuță, ca să-l citez pe cel mai de samă.

Chiar și Jack Negruzzi ne-a felicitat călduros, spunînd că... nici nu cetește *Convorbirile*.

Desigur că ne veți da tot sprijinul dv. Am fi fericiți să fiți un colaborator constant, fie chiar cu intermitenți mai mari. Bucata dv. * a fost o revelație aci în Iași, unde nu se cetește mai deloc și unde deci erați aproape necunoscut. Noi am scos Iașul din toropeală. Avem aici 300 de abonați și vindem, cu numărul, peste 100 de exemplare.

În... așteptarea urmării, vă rog să primiți toată stima și dragostea mea,

G. Ibrăileanu.

Bibl. Acad. R.S.R., S 2 (47)/II

5

[Mai 1906]

Iubite domnule Brătescu,

Sîntem fericiți că „nuvela" va fi *un mic roman.* ** Cred că e de prisos să mai vorbesc de impresia ce a făcut aici.

Te rugăm un lucru : să trimiți urmarea cît poți mai degrabă, pentru că am voi să fie întotdeauna mai în capul revistei, chiar la început, dacă s-ar putea. *O dată* numai trebuie să te sforțezi, apoi, din lună în lună. Dacă acuma o trimiți pînă la 5 ale lunii, atunci îți rămîne o lună pănă la alt 5 (iunie).

Trimitem încă 200 franci. „Administrația" (!) a hotărît să-ți plătească cam 100 franci pe coală.

În privința editării volumului, ne-am hotărît să-l luăm noi. Trimite materia și noi îți vom trimite cei 400 franci.

---

* *În lumea dreptății.*

Răspunsul lui Brătescu-Voinești, la 21 aprilie 1906, în *Scrisori către Ibrăileanu,* III, p. 29 (Scrisoarea 2).

** *În lumea dreptății.*

Răspuns la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 17 aprilie 1906 (v. Scrisoarea 2, în *op. cit.*, II, p. 52).

Tot ceea ce ar ieși peste costul tiparului, plus acești 400, va fi al dumitale.

Să ne dai și titlul volumului și orice indicație mai crezi necesară.

Corectura cu „concetățenii" se va face.

În curînd, corectura nuvelei. Dar, dacă va fi imposibil (ne-am cam întîrziat cu tiparul), nu-i așa că nu te vei supăra dacă vom face noi corectura, punînd toată grija ?

Cu cele mai cordiale salutări, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (17)/II

6

[Iunie 1906]

Iubite domnule Brătescu,

Am găsit ieri pe Stere într-o surescitare strașnică din cauza nuvelei d-tale. În adevăr, ai scris pagina cea mai *frumoasă* și mai *teribilă* din literatura românească. Și-n *Făclia de Paști,* tot e compoziție, la urma urmei, aici nu e deloc !

Dintre toate ipotezele lui Stere, eu cred că cea mai conformă cu talentul dumitale și cu intenția ce trebuie s-o aibă nuvela e aceea că Rizescu *se distruge,* și se distruge numai din pricina inadaptabilității sale. Intervenția nenorocirii copilului e un fapt străin de desfășurarea fatală a evenimentelor izvorîte din inadaptabilitatea sa. Această indaptabilitate, plus mustrarea de conștiință produsă de conștiința ce o are că i s-a dus și curăția morală odată cu afacerea cu baba, cred eu că trebuie să prezideze la desfășurarea ulterioară și să ducă la un deznodămînt tragic. Distruge-l pe Rizescu prin ultimele consecințe ale caracterului și împrejurărilor... și vei scrie cea mai frumoasă nuvelă a dumitale și cea mai frumoasă nuvelă românească.

Cu dragoste, *G. Ibrăileanu.* *

---

* Scrisoarea de față este încorporată într-o scrisoare a lui C. Stere către Brătescu-Voinești, în care acesta îi cerea să schimbe finalul nuvelei *În lumea dreptății.* A fost publicată și în *Viața românească,* nr. 3, 1966, p. 99.

Brătescu-Voinești răspunde la 31 mai 1906 (Scrisoarea 7, în *op. cit.*, II, p. 54-56).

7

[Iunie 1906]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Îți răspund tîrziu, pentru că am avut o mulțime de năcazuri și ocupații. Dealtmintrelea, ți-a răspuns Stere. Ai perfectă dreptate în chestia **deznodămîntului nuvelei**: nu avem dreptul să-ți impunem mentalitatea noastră. Dealtfel, eu nu admiteam decît o ipoteză : distrugerea. Poate că în mine vorbea ceva cu totul personal : plăcerea, crudă, de a vedea distrugerea, toată, a unui om de treabă de către împrejurările sociale — vorbea, adecă, un pesimism exasperat și dorința de a mă tortura singur, pănă la capăt, căci bucata d-tale m-a torturat. Am cetit-o noaptea, singur în odaia mea, și de multe ori mi-a sărit inima din loc. Repet, încă o dată, că e cea mai puternică bucată din românește, singura bucată în care zvîcnește viața, fără preocupație de „artă". În genere, bucățile din literatura noastră le cetești judecîndu-le necontenit, din punct de vedere al realizării artei ; bucata asta, cînd o cetești, n-ai cînd, n-ai cum s-o cugeți ca o lucrare, ca o „redare" a vieții, fiindcă e însăși viața.

Mi-a spus d-na Stere că Stere a întrerupt, din neputința de a suporta grozăvia, de mai multe ori cetirea bucății. Eu l-am găsit scriindu-ți, într-o stare de surescitare grozavă. Nevastă-mea, cînd a cetit, a plîns ca un copil.

Volumul se va pune la tipar ceva mai tîrziu, pentru că tipograful a comandat literă mică nouă și ținem s-o întrebuințăm, pentru prima oară, la nuvela d-tale. S-a comandat hîrtie deja și literele sînt și ele comandate. Cred că întîrzierea nu te supără, pentru că sezonul viu începe în septembrie. Pănă atunci, volumul este gata.

Revista avînd un tiraj de 3200 exemplare, cred că nu va rămînea colț în care să nu se știe de apariția volumului, iar numele d-tale e destul de la ordinea zilei.

Iubite domnule Brătescu, așteptăm să ne mai trimiți ceva, să fii un colaborator regulat al revistei, la succesul căreia d-ta ești unul din factorii principali. Cel puțin *Schițe,* zic „cel puțin" gîndindu-mă la lungime, nu la valoare, căci, ca valoare, ele sînt neîntrecute — crede-mă că vorbesc sincer ; mi-ar fi scîrbă de mine să vorbesc în deșert — și să mă jenez că te laud așa de-a dreptul, fără discrețiune, dar cred că înțelegi toată pornirea mea și toată gravitatea cu care vorbesc.

Să facem din această *Viață românească* o hrană și o consolare pentru atîția oameni mici care o încurajează și atîția necăjiți, din provinciile subjugate... Gazeta partidului românesc din Bucovina *(Gazeta Bucovinei)* a scris un foileton despre *V. r.,* în care, pe lîngă alte laude mari, o recomandă ca învățătoarea păturii culte a Bucovinei. Tot așa și toate ziarele din Transilvania, care vorbesc de „cea mai bună revistă...". Publicul care ne încurajează mai mult sînt românii din afară, studenții, învățătorii, preoții de sat, elevii și intelectualii.

Cu adîncă dragoste și prietenie, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R., S 2 (38)/II

8

[Iunie 1906]

Iubite domnule Brătescu,

Desigur că întăi te-ai uitat la fotografii * și — puerilă ambiție ! — țin să-ți declar de la început că nu sînt așa de stupid cum apar în fotografii. Am fost nevoit să mă fotografiez ca profesor, pentru... expoziție. Eram obosit, nepieptănat, afară de asta, la fotografiare, întotdeauna nu *pozez,* căci sînt foarte nervos. Îți trimit două, pentru că nu știu pe care s-o aleg.

Ciocîrlan e un învățător din jud. Putna și, în adevăr, are talent. I. G. Duca e director al Băncilor populare, profesor la școala de științe de stat, fiul fostului director al Căilor Ferate. E foarte tînăr și un băiat foarte bun. El scrie în *Universul* „Politica externă" sub inițialele I.G.D.

Ideea de a scoate o carte pentru copii e admirabilă. Sperăm că bucățile le vei da întăi la noi. Acum vreo 3 săptămîni, nevasta mea a povestit fetei mele *Puiul* și fata a început să plîngă și să se roage să nu-i mai spună povestea asta ; și ori de cîte ori vrea să i-o mai spună,

---

* Brătescu-Voinești vorbește de fotografii (în special de aceea a fetiței lui Ibrăileanu), în scrisoarea sa din 6 iunie 1906 (*Scrisori către Ibrăileanu,* II, Scrisoarea 8, p. 56.)

își pune buzele a plîns și se roagă să nu i-o spună. Fata mea are 4 ani. Fiindcă ai băiat de 8 ani, îți trimit — ca tată prevăzător — fotografia fiicei mele... !

Pe la 2-4 iulie plec la Mănăstirea Neamț. Îți voi scrie cînd voi pleca. Acolo voi face și corecturile.

Stere pleacă mîne... Dar să sperăm că peste două săptămîni vine și apoi ne întîlnim la Tîrgoviște (cam peste vreo 3 săptămîni), unde e vorba să vină și Goga, apoi Nour (nu Radu Nour, care e pseudonim) și din Bucovina Tofan : unitatea culturală.

Ne gîndim cu toții aici că d-ta, liber acum de *În lumea dreptății,* vei începe altăceva. Te rog nu face să treacă multe numere fără colaborarea *d-tale*. Gîndește-te la al doilea *volum*. Ești dator să dai literaturii românești tot ce poți da, iubite d-le Brătescu — vorbesc și ca secretar de redacție, și ca profesor de limba română, și ca cetățean al acestei țări. Am făcut o anchetă între elevii mei cei mari : *d-ta* ești cel mai gustat dintre toți scriitorii. La Școala Militară — și la Liceul Internat, te-am cetit tot în clasă. Așa-i că știu să mă lingușesc bine ? !

Cu adîncă dragoste, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (35)/II

9

[Iunie 1906]

Iubite domnule Brătescu,

În fiecare zi aștept să am plăcerea de a primi o scrisoare de la d-ta. Mă deprinsesem cu această conversație de la distanță și acuma, mai ales, aștept să văd părerea d-tale în privința volumului : să-l intitulăm *În lumea dreptății,* punînd în frunte această nuvelă ?

Cred că nu te-a supărat faptul că am întîrziat cu tiparul ; am făcut-o pentru a-l tipări cu litera nouă „neîncepută", ca apa din poveste.

Apoi n-ai răspuns dacă ții numaidecît să se tipărească acuma tot sfîrșitul nuvelei. Eu am fost de părere să se tipărească tot, Stere însă a crezut că ar fi disproporție.

Apoi a mai obiectat că în august, cînd va apare restul, lumea va fi, în parte, întoarsă acasă, și ține ca partea cea teribilă să fie cetită de toți abonații.

Nu știu unde stai în vacanție, căci va trebui să vezi cîte o corectură la volum (dacă ții s-o faci. Eu însă mă oblig s-o fac singur, dacă te plictisește.)

Trimite *Un om,** dacă a fost în *Voința,* scrie-mi, ca să-l torturez și eu pe Nădejde s-o caute.

Iubite domnule Brătescu, am o îndoială : mă tem să nu te fi enervat că ți-am bătut capul cu sfîrșitul nuvelei. Cred că m-ai înțeles : era dorința, lacomă, de a fi și mai grozavă impresia. Cugetînd mult și mai vorbind cu alții, în special cu Gh. din Moldova, unul din oamenii cei mai subțiri, m-am convins că ai avut perfectă dreptate. Amestecul *nostru* a fost intempestiv — dar are o justificare : entuziasmul provocat de nuvela d-tale.

Nu-i așa, domnule Brătescu, că vei scrie și alte bucăți ? Contăm mult pe colaborarea d-tale, mai mult decît pe a oricui — o spun, fără nici un compliment. Eu sînt din familia, dacă mă lași să fiu îndrăzneț, a cugetătorilor, și nuvelele d-tale sînt pline de probleme. Am cetit de trei ori sfîrșitul nuvelei *În lumea dreptății* și știu pagini pe de rost.

Stere pregătește, pentru apariția volumului, un strașnic „Șărcăleanu", și eu îmi rezerv dreptul să „mă răcoresc" odată cu prilejul acelui volum.

Salutări prietenești, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (41)/II

10

[Iulie 1906]

Iubite domnule Brătescu,

Am rupt-o.

Acel care-ți scrie aceste rînduri s-a dus la liceul din Bîrlad cu bani strînși prin subscripție ; mai tîrziu a suferit *literalmente* de foame, a fost multă vreme ca și vagabond. Acum e dator și bolnav.

---

* Brătescu-Voinești alătură această schiță la scrisoarea sa din 6 iunie 1906 (Scrisoarea 8, în *op. cit.,* II, p. 56).

Inadaptabilitatea, în împrejurările vieții noastre, dacă e dureroasă pentru om, îi dă, în schimb, o aureolă de distincție. Cel mai mare român, Eminescu, a fost și cel mai inadaptabil. Clasificația din punct de vedere al talentului coincide, îmi pare, cu clasificația din punct de vedere al indaptabilității. Psihologia unui om distins e în absolută discordanță cu împrejurările de viață din țara noastră : „Virtutea-i o nerozie, geniul o nefericire".

Toate acestea le spun pentru d-ta, nu pentru mine.

În lumea dreptății se va pune la sfîrșitul volumului. E o idee minunată. Va fi un volum admirabil. Nu uita *Un om*, pe care nu mi l-ai trimis. * Am cetit cu mare plăcere bucățile trimise (nu cunoșteam decît *Puiul).*

Iubite domnule Brătescu, iartă-mă că poate te jignesc : d-ta ai un talent extraordinar și o „noblețe" de sentiment cum n-a avut și n-are nimene în literatură românească. D-ta ești dator să scrii un roman, fiindcă ar fi *primul* roman românesc — și nimene altul, pe cît mă pricep, nu e în stare să scrie roman la noi, căci nimene n-are *înțelegerea* vieții ca d-ta. Alții scriu pentru stil, pentru poezie, pentru a exprima un sentiment — n-au plăcerea de a se identifica cu viața, n-o pot *cunoaște*.

Cu adîncă dragoste și prietenie,

G. Ibrăileanu,
Mănăstirea Neamțului.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (22)/II

11

[Iulie 1906]

Iubite domnule Brătescu,

Am primit aici scrisoarea și schița d-tale. Am avut un moment de mare emoție cînd am văzut un „manuscris", crezînd că e o bucată nouă pentru revistă (era bucata *Un om*, transcrisă de d-ta, de care am dat cu ochii întăi)...

Cred că Stere nu va părăsi ideea excursiei (i-am scris să te anunțe cu trei zile înainte). Poate voi avea fericirea să ne cunoaștem personal.

Volumul d-tale, zice tipograful, se va pune la tipar în curînd : așteaptă litera nouă, care întîrzie. În orice caz, în septembrie, în „sezon", se pune în vînzare.

* I l-a trimis la 6 iunie 1906.

Acuma începe „secretarul de redacție". Aștept cu o mare nerăbdare ceva pentru revistă. Poate că „schițele" nu te costă așa de mare muncă ; trimite măcar schițe.

Dar simt în mine mai mult decît un secretar de redacție ; mă gîndesc că e păcat să treacă multă vreme fără să scrii d-ta, e păcat pentru literatura românească.

Aștept și fotografia.

Cu adîncă dragoste prietenească,

G. Ibrăileanu,
Mănăstirea Neamț.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (48)/II

12

[Data poștei : Mănăstirea Neamțului, 7 august 1906]

Stimate domnule Brătescu,

Desigur că e numai o formă de stil „scuza" dumitale că-mi scrii prea mult și că-mi răpești vremea. Mai întăi că *eu*, în adevăr, te-am plictisit și te plictisesc grozav, mai ales prin desele mele apeluri pentru colaborare și, al doilea, d-ta înțelegi bine ce nevoie am eu să schimb cîteva idei cu cineva, căci aci, în mănăstire, cînd nu e Stere, nu vorbesc cu nimene. Mi-am făcut chiar aici un fel de... renume de mizantrop și extravagant, și n-au dreptate, sînt un om foarte sociabil, dar într-un cerc foarte restrîns. Cu cine nu pot avea vreo legătură sufletească n-am ce vorbi niciodată și mă simt încurcat și jenat, și am aerul unui idiot.

Orice scrisoare de la d-ta, cînd o primesc, o deschid cu emoție, te rog crede-mă.

Stere mi-a vorbit așa de d-ta, încît, dacă-mi dai voie să ți-o spun, te socot din „ai noștri", adică dintre aceia în sufletul cărora ideile și sentimentele mele pot să aibă — cum să zic ? — un loc, ori, în termeni psihologiei, o masă de stări sufletești aperceptive... Iată-mă-s și ridicol ! Să nu uiți că sînt profesor !...

Poate peste vreo săptămînă te vei trezi cu Stere la Tîrgoviște. Acum e la Iași, de aci la Sinaia, de unde, dacă

nu e tîrziu, îți va telegrafia d-tale și mie să viu la Tîrgoviște. Sînt într-o teribilă luptă sufletească : sănătatea nu-mi permite nu numai să fac excursii, dar nici să fac drumul lung la Tîrgoviște. Dar am o așa dorință să viu, încît îmi vine să iau hotărîrea eroică de a pleca. Sufăr teribil de insomnie și, ceea ce e mai stupid, neurastenia mea se manifestează mai ales printr-o îngreuiare penibilă a respirației, cînd sînt prea obosit. Numai cine a simțit acest lucru mă poate înțelege, poate înțelege sentimentul de teroare ce-l are un om căruia îi încetează această funcțiune. E o frică vagă, dar teribilă, și o așteptare a morții iminente. Sînt un om care rezist la orice, afară de această stare. Și, să revin la excursie : mă tem să nu mi se întîmple asemenea lucruri, să nu port cu mine o tragedie și să vă stric tot cheful.

L'homme ivre d'une ombre qui passe
Porte toujours le châtiment
D'avoir voulu changer de place...,

zice Baudelaire —și adesea am suferit această pedeapsă de a fi voit să mă folosesc și eu de plăcerile vieții. Excursia aceasta ar fi pentru mine o mare plăcere și... mă lupt să iau o hotărîre. D-ta poate nu vei înțelege ce simt, căci n-aș înțelege nici eu... Un fleac, o stare fiziologică de cîteva zeci de minute, dar e teribilă.

În orice caz — *ivre d'une ombre qui passe* —, mă gîndesc că *trebuie* să viu, măcar în sept., căci poate încă să rezist, cu greutate, la o călătorie pănă la Tîrgoviște.

Iartă-mi aceste rînduri întristătoare și, poate, prea intime. Prietenia pe care mi-o arăți mă încurajează să-ți vorbesc atît de mult de mine, ba încă de lucruri absolut personale.

În privința prefeței, eu cred (și Stere) ca să n-o pui. Mai întăi sînt contra oricărei prefețe (în teorie) a autorilor de romane, nuvele ori poezii, și apoi pentru ce această nejustificată modestie ! Cum, cînd d-ta le faci, cetitorilor, onoarea de a li da un lucru atît de rar, să facă ipoteza că nu le-ar plăcea ? Dar, ești stăpîn suveran și poate noi greșim.

Salutări, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (3)/II

13

Mănăstirea Neamțului [august 1906]

Iubite domnule Brătescu,

Odată cu schița d-tale * am primit și o frumoasă poezie de la Goga. Am cetit, împreună cu Stere, care e aici, sara, amîndouă bucățile, așa că am făcut, în mănăstirea asta din fundul munților, o frumoasă... serată literară. A fost o zi de aur pentru redacția revistei : n-am primit niciodată, în aceeași zi, două bucăți atît de prețioase. Și cînd mă gîndesc că s-ar fi putut să nu scrii schița asta !

O vom pune la numărul 7, pe septembrie.

N-ai idee cu ce emoție primesc manuscrisele d-tale și ale lui Goga. Mie-mi place mult și Sadoveanu (nuvela din numărul 5 ** mi se pare un mic capd-operă), dar el scrie mult, în multe părți, n-are prețul rarității, și apoi el e mai mult un talent mare, desigur, decît o intelectualitate care să te intereseze în senzul acela ca să te arunci cu lăcomie asupra manuscrisului, pentru a vedea *ce mai spune autorul.*

Nuvela pe care o gîndești o așteptăm deja cu nerăbdare și-i hotărîm locul în numărul 8 ***.

Excursia cred (tot nu pot spune sigur de tot ! nu e așa că deja lucrul a ajuns ridicol ?) că nu se mai face. Stere e ocupat cu zece feluri de chestii ; scrie pentru revistă, scrie pentru aiurea ; face memorii, așteaptă în fiecare moment telegrame să fie chemat, nu știu nici eu unde și nu-l întreb : poate n-aș fi delicat.

S-a-ncurcat teribil, și mai ales cele *Patru zile în Ardeal*, la care s-a angajat, îl încurcă de tot. Idealul lui e să isprăvească odată acele *Patru zile.*

Apoi n-ai idee ce greutate e să conduci o revistoaie așa de mare. Atîtea scrisori, atîtea fleacuri trimise spre publicare, pe care trebuie să le *cetești* (cînd sînt absolutamente proaste e ușor : după două pagini, le arunci ; e mai greu cînd sînt la marginea dintre publicabil și nepublicabil) să

---

* *Conu Alecu,* trimisă de Brătescu-Voinești cu 5 zile înainte de 2 august 1906.

** *Sfaturi vechi.*

*** „Eu scriu în gînd o nuvelă" anunță Brătescu-Voinești în scrisoarea din 27 iulie 1906 pe Ibrăileanu. (Cf. *op. cit.*, II, scrisoarea 10, p. 57-58.)

răspunzi ; cu unele fețe mai simandicoase, dacă le refuzi manuscrisul, să faci politețe de stil ca să nu-i jignești etc. Sînt uniia care scriu la alte reviste și pe care trebuie să-i refuzi dacă trimit ceva prost. Trebuie să faci delicatețe, mai ales că unii cred că-i refuzi *pentru că* scriu la alte reviste „adversare". Unul se scuză că scrie la *Viața literară,* dar să-i publicăm, căci nu e solidar cu acea revistă ! ?

În sfîrșit, e greu, dar de ordinar e plăcut pentru că e antrenant. Mai stupid e că trebuie să cetești cărțile trimise, ca să vezi dacă nu găsești una care să merite recenzie. Revista revistelor e o greutate mare iarăși, căci cele 16 pagini presupun cetirea a 30 de reviste. Adesea cetești revista degeaba ; adesea o recenzezi și nu încape.

Dar m-am întins la taifas. Te voi fi plictisit.

Salutări prietenești,

Al d-tale, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R., S 2 (15)/II

Răspuns la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 9 august, în op. cit., *II, p. 59-60.*

Mănăstirea Neamț [1906]

Iubite domnule Brătescu,

Mă împac perfect cu cele ce spui d-ta, dar te rog să nu-mi atribui presupunerea că te-ar împiedica să scrii „lenea". Nu ! Altceva mă pune în îndoială. Îmi pare, poate greșesc, ba din tonul scrisorii d-tale văd că chiar greșesc — așadar, îmi părea că pe d-ta te oprește să scrii un fel de lipsă de ambiție, de lipsă de dorință de a triumfa și a te impune, un fel de degajare sau de detașare de lucrurile acestei lumi trecătoare.

Eu, care mînjesc atîta hîrtie, sufăr totuși de boala asta, care e în legătură, desigur, cu lipsa de voință. N-am scris nimic zece ani. A trebuit să fiu împins, să devin soldat al unei cauze, pentru ca să scriu. În zece ani, dacă scriam, îmi făceam și eu un... nume (!) în publicistică și poate scriam mai bine, căci eram mai puțin obosit, căci acum sînt foarte obosit ! Dar „ambiția" n-am avut-o niciodată, nici n-am înțeles-o ! E o boală asta, știu sigur, dar așa sînt. Chiar acuma, aș putea poate scrie mai bine dacă

m-aș gîndi cu putere la impresia ce am s-o produc asupra publicului. Nepăsător, cinic aproape, cum sînt, scriu repede ce am de scris și niciodată nu-mi dau tortura de a stiliza, de a da forma cea mai bună de care aș fi în stare. *Chinul* de a scrie, *cînd nu ești artist,* e condiționat și de grija de impresia pe care ai s-o faci. Eu ies în public fără cravată, pentru că nu mă gîndesc la ce va spune publicul. E o stare curioasă, pe care mi-e greu să ți-o deslușesc.

Am văzut un facsimil al lui Taine. Se vedea un chin de a face fraza frumoasă, corecturi, ștersături care nu priveau ideea, ci forma — acest lucru se datora, desigur, și iubirii (artistice) de *frumos,* dar și ambiției — desigur nobile — de a face o cît mai mare impresie.

Cele 5-6 nuvele pe care le porți în minte m-au liniștit.

Stere e aici. Despre excursie tot nu poate spune sigur : s-a-ncurcat cu o mulțime de lucruri [...].

Iubite domnule Brătescu, îmi ești dator cu fotografia — nu uit. *

Peste vreo cîteva zile, am să fiu, desigur, în poziție să te înștiințez dacă venim ori nu. În orice caz, cred că am să fac, eu singur, toate chipurile ca la toamnă să viu pentru o zi la Tîrgoviște.

Cu frățească dragoste, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (31)/II

15

[Septembrie-octombrie 1906]

Iubite domnule Brătescu,

Iartă-mă că nu ți-am răspuns îndată. M-au oprit mai multe împrejurări.

Stere s-a întors și mi-a spus despre d-ta așa lucruri, încît, te rog să mă crezi, Tîrgoviștea mi-a redevenit scumpă, zic „redevenit", căci acolo, odată, a stat cel mai bun prieten pe care l-am avut : R. Ionescu, rămas acolo pentru *totdeauna !* Și Stere mi-a spus că s-a simțit cu d-ta ca c-un vechi prieten, cum ar fi întîlnit, după o lungă despărțire, pe chiar R. Ionescu ! Și nu-ți poți face

* Brătescu-Voinești răspunde la 2 august 1906 (Scrisoarea 11, în *Scrisori către Ibrăileanu* II, p. 58-59).

idee ce încurajare e pentru mine gîndul că cineva ca d-ta, acolo, departe, e cu noi, simte cu noi. Deja am făcut... multe planuri ! Deja visăm să vii aici, cînd vor veni liberalii, membru la Curte ! Nu rîde. Ia sentimentul nostru și treci peste naivitate ! Ba încă am discutat și întrebarea dacă ai părăsi Tîrgoviștea, acele locuri de care ești legat prin sentimente lăsate din „bătrîni", din „părinții din părinți"... Și, la vară, dacă faceți excursia proiectată, la care s-a asociat și Goga, viu, să știu că mor pe acolo — căci am o sănătate așa de șubredă ! —, sînt, cu alte cuvinte, așa de imbecil !

Răspunde dacă ții numaidecît ca volumul să fie „cu o idee mai mare". Ediția „Minerva" e întocmai ca volumele franțuzești Charpentier, Lemere etc. Poate subțietatea lui îți face impresia de format prea scurt. Acum, și prin adăogarea nuvelelor, și prin hîrtie, va fi mai gros. Nouă ni e egal : dacă vrai mai mare formatul, îl facem.

În privința prefeței, nu ne putem hotărî nici noi : cum voiești d-ta.

Acum despre ortografie :

Vrai *sunt* ori *sînt ?* Cred că e mai bine sînt ; *i* lung sau scurt : ĭ (tot așa și *u* — *ŭ*) ? De pildă : oameni, întăiu, bou etc., ori *oameni, întăiu, boŭ ?* Litera mai mare e bine. Să punem *cicero,* cum e *Către cetitori* din numărul 1 al *Vieții românești ?* O corectură o vei face d-ta. Poți schimba la corectură din text, dacă vrai.

Imediat ce răspunzi, dăm la tipar, și într-o lună (mă asigură tipograful) volumul e gata.

Revin la chestia prefeței ; poate ar fi bine *fără ;* mă gîndesc că prefețile nu mai sînt la modă — și presupun adesea nevoia de recomandare, ceea ce în cazul d-tale n-are nici o rațiune.

Dar cum vei hotărî !

Și să dea Dumnezeu ca *În lumea dreptății,* dacă va putea forma un volum, să o scoatem cît de curînd în volum. Dacă nu, împreună cu alte bucăți pe care... le vei scrie în *V. r.* Vezi, sînt sigur, iubite domnule Brătescu, că vei scrie și mai departe. Ar fi păcat ca cel mai *fin* scriitor român (iartă-mă de nedelicatețe) să tacă.

Primește cele mai cordiale și prietenești salutări,

G. Ibrăileanu.

Bibl. Acad. R.S.R. S (36)/II

16

[Septembrie 1906]

Iubite domnule Brătescu,

Mai întăi îmi arăt bucuria că nu mai ești bolnav și îmi pare bine că n-am aflat acest lucru decît cînd a trecut. * A doua bucurie este nuvela făgăduită. O aștept pentru mine mai ales, căci puține lucruri vin care să mă intereseze și pe mine. Am, vai, 40 de manuscrise „nerezolvate" și mă ucid autorii cu nerăbdarea lor de a ști de „soarta" operei lor. Teribilă belea e și aceasta ! Oricine are dreptul să te tortureze cu producțiile lui în proză și în versuri. Ba încă te amenință că mai are un „întreg caiet", pe care e gata să ți-l pună la dispoziție ! Dacă s-ar inventa o mașină care să aprecieze ea valoarea manuscriselor ! Cînd să cetesc eu 40 de manuscrise ? Și e greu cu acele care dovedesc oarecare licărire de talent.

Dar să venim la lucruri mai interesante.

Cînd am primit scrisoarea d-tale am rămas consternat : mi se părea că acel „31 octombrie" ** e chiar în ziua următoare, nu știu cum, am confundat pe septembrie cu octombrie. Abia după jumătate de ceas m-am dezmeticit. Volumul a întîrziat pentru că tipograful ne-a tot purtat cu vorba că aduce literă nouă. Dar el e un om foarte încurcat (un om bun, dar prea „delicat" în afacerile lui și *deci* dezarmat) și tot n-a izbutit să aibă acea literă. Acum am pus volumul la tipar, prima coală e zețuită.

Răspunde imediat *** care e titlul — definitiv — al volumului, pentru că trebuie să figureze în prima coală. Era vorba să fie așa :

Ioan Al. Brătescu-Voinești
Nuvele și schițe (cu litere roșii)
— Vechi și nouă —
Iași
Editura „Vieții românești"

* Din scrisoarea lui Brătescu-Voinești de la 28 sept. 1906, în *Scrisori către Ibrăileanu,* II, Scrisoarea 13, p. 60.

** Vezi și Scrisoarea 15, în *op. cit.,* II, p. 62.

*** Brătescu-Voinești răspunde la 4 oct. 1906 ; vezi Scrisoarea 14, în *op. cit.,* II, p. 61.

Te-mpaci cu titlul acesta? Vreai ca coperta să fie așa: *roș* (ca și revista) unde am scris eu cu roș? Dealtmintrelea, chestia culorii interesează la sfîrșit, la coperta externă.

Se poate și numai:

În lumea dreptății

(fără „Nuvele și schițe"), căci se obișnuiește, cum știi, a intitula cu numele primei bucăți. Și nu e nevoie de spus că sînt și „vechi și nouă" numaidecît, mai ales că celălalt volum s-a epuizat.

Ortografia am hotărît să fie cea *academică (voiu, fugi, a întâlni* etc.), căci Academia nu premiază decît cu ortografia asta. E urîtă, mai ales accentele la urmă, dar ce să faci?

Hotărăște și-n privința asta.

Răspunde *imediat.*

Cu dragoste, *G. Ibrăileanu.*

Volumul va fi gata la 25. Garantez.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (33)/II

17

[Sept. — oct. 1906]

Iubite domnule Brătescu,

12 coale sînt deja tipărite. Vor fi vreo 20. Volumul îl ai sigur la vreme. Cîteva greșeli de tipar „fatal legate" de orice publicație românească ni le vei ierta, căci nu sînt mari.

Acuma: titlul! *Nuvele și schițe* ar părea că e o altă ediție, și e păcat, căci volumul acesta e de două ori mai mare decît cel dintâi. *În lumea dreptății* ar face impresia, la imbecili, că e același lucru cu ceea ce a fost în *V. r.* — Caută un titlu (am lăsat să adăogăm la urmă pagina cu titlul). Trebuie un titlu mai special, nu *Nuvele*, și pentru că, desigur, vei mai avea alt volum, pe care, atunci, ar trebui să-l intitulezi „volumul II", ceea ce nu e frumos și modern. Dacă ai găsi un cuvînt sau o perifrază pentru ideea de „inadaptabili" (așa-s toți eroii d-tale), ar fi un titlu bun și o sinteză — în titlu — a volumului.

În orice caz, hotărăște repede titlul. Se poate și numi „Nuvele" — tot e alt titlu decît cel vechi.

În lumea dreptății, numele primei bucăți, cum se obișnuiește, are inconvenientul că unii ar crede, văzînd volumul în vitrină, că e reproducerea numai a bucății din *V. r.* Dar putem trece peste asta, ce crezi? În revistă vom anunța pe larg conținutul volumului.

Scrie-mi imediat ultimul d-tale cuvînt *. Încă o dată, un titlu sintetic ar fi mai preferabil.

Cum mergi cu sănătatea? Am văzut pe dr. Tatușescu; mi-a spus că ești bine.

Salutări prietenești, *G. Ibrăileanu.*

P. S. Scuzează stilul și caligrafia; sînt foarte grăbit.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (40)/II

18

[Data poștei: 3 noiembrie 1906]

Stimate domnule Brătescu,

Până în acest moment n-am primit răspunsul d-tale relativ la titlul volumului. Acum altceva: să-ți trimit d-tale volumele pentru Academie, sau să le trimitem noi? Și cui să le trimitem? Lui Nerva Hodoș? D-ta, în orice caz, fă petiția. Consultă pe Hodoș în toate privințile. Cîte volume să trimit la Academie? 12 sau 15? Răspunde imediat.

Salutări, *Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (4)/II

Adaos (poate n-ai primit scrisoarea).

„Nuvele și schițe" ar strica vînzării, căci e același ca ediția I. Dacă „Nuvele și schițe", atunci de adăugat: — Vechi și nouă — Ori un titlu sintetic: *Învinșii* sau cum crezi d-ta — *În lumea dreptății* n-ar fi rău. Hotărăște d-ta. Răspunde telegrafic dacă n-ai răspuns încă.

Cu dragoste, *Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (5)/II

---

* Brătescu-Voinești răspunde la 21 oct. 1906. Vezi scrisoarea **15**, din *op. cit.*, II, p. 62.

19

[Octombrie 1906]

Iubite domnule Brătescu,

Odată cu aceasta primești și 40 de volume *. Te rog să-mi scrii cîte îți mai trebuiesc pentru d-ta (prieteni etc.). Să ne mai scrii la ce *reviste* și *ziare* să trimitem (căci acestea nu mai e nevoie să mai umble pe la Tîrgoviște). Ori lasă să hotărîm noi. Nu știu cum te vei împăca cu aspectul volumului, dar, la ediția a II-a și la volumul II, va fi altfel : vom avea literă nouă și nu va mai fi graba de acum.

Aștept cu mare nerăbdare nuvela făgăduită, care va fi prima din volumul II, căruia îi va da și numele...

Un prieten, căruia i-am spus despre telegramă **, mă asigură că fac o prostie. Ei bine, atunci te rog *scrie-mi* imediat dacă ai primit.

Noroc bun să dea Dumnezeu ! Salutări prietenești,

G. Ibrăileanu.

P. S. Încă o dată, aștept nuvela — mai mult pentru mine decît pentru revistă.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (43)/II

20

[Decembrie 1906]

Iubite domnule Brătescu,

Îmi pare rău că nu ești bine. Dă, te rog, întreaga lor valoare primitivă acestor banale cuvinte ***. Se vede că după 30 de ani s-a dus farmecul vieții. Iată și eu, veșnic într-o stare păcătoasă : insomnii, stomah mizerabil, cap zdruncinat — îmi duc cu greu viața de azi pe mîne, cu

* Brătescu-Voinești confirmă primirea la 28 oct. 1906 (scrisoarea 16, în *op. cit.*, p. 62).

** Pe scrisoare, anulat de Ibrăileanu următorul text : Te rog telgrafiază urgent dacă ai primit cele 40 de volume, ca să fiu liniștit, dar imediat și urgent.

*** Ibrăileanu răspunde la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 26 noiembrie 1906. Vezi scrisoarea 17, în *op. cit.*, II, p. 63.

doctori, cu doctorii, buimac, fără putere de muncă, în imposibilitate zile întregi, și-ntotdeauna sara, de a cugeta, de a ceti ori de a scrie. Îți mulțumesc pentru cuvintele de încurajare și pentru indulgența cu care mă judeci, căci, mai ales în articolul întâi, am comis o harababură grozavă : altul scrie încet, stăpîn pe vremea lui, corijă, aranjează — eu, dacă-mi mai vine o idee, torn o notă kilometrică unde mi se pare, în grabă, că se poate anina acea notă.

E penibilă starea sufletească, cînd ai convingerea că ai putea să faci mai bine decît faci, că ieși în public fără cravată, fără jiletcă ; cu un galoș și cu un șoșon, luați în grabă, la goană !

Recenzia volumului d-tale nu e făcută de M. C. *, ci de mine, n-ai băgat de samă la iscălitură **. N-am spus nimic în ea, pentru că mi-am păstrat... „ideile“ pentru un articol, pe care am să-l „dau gata“ pentru numărul de pe ianuarie. Acum trăiesc veșnic în societatea d-tale, cetesc, adnotînd, volumul.

Pînă acuma au fost *cerute* (căci am întrebat pe librari cît să trimitem) 859 de exemplare.

Gazetele s-au purtat mizerabil. Un Radu Rosetti are o mult mai „bună presă“ decît d-ta. *Viața literară* nici n-a anunțat volumul, ceea ce e aproape un furt, căci nu i l-am trimis doară degeaba. Să fie că nu scrii acolo ? Ori pentru că ne e „dușmană“ (din senin) ? Ori pentru că și Gorun vrea premiul ?

În orice caz, noi, cu 3200 tiraj (ceea ce reprezintă un mult mai mare număr de cetitori) vom fi o „reclamă“ îndestulătoare.

Stere mi-a spus că la București a găsit mulți admiratori ai d-tale, dintre care uniia pînă acuma nu te cunoșteau. (Este o știință de a-ți face reclamă, care d-tale îți lipsește complect ! !) Aici, în Iași, cred că ești autorul român cel mai gustat și admirat. Să-ți spun, la întîmplare, cîteva fapte. Un profesor de chimie, căruia i-am semnalat volumul, îmi spune că mă binecuvintează după fiecare nuvelă. Un locotenent zice că i-am stricat liniștea familiei, căci nevastă-sa plînge la fiecare bucată. Un elev

* Mihai Codreanu.

** E semnată G. I.

Brătescu-Voinești răspunde la 14 sept. 1906. Vezi scrisoarea 18, în *op. cit.*, II, p. 63-64.

de la Școala de poduri — cel mai bun fost elev al meu, de cînd sînt profesor — a scris unei doamne să-mi spună curat că : „cel mai mare nuvelist e Brătescu-Voinești“ și că, cetind cu un coleg al său *Neamul Udreștilor,* se tot... oprea să se uite pe geam, fiindu-le rușine unul de altul, că-și dau slăbiciunea pe față... etc., etc., etc.

Simt o mare satisfacție — iartă-mi această slăbiciune — că noi, prin insistențele noastre, te-am scos din tăcerea d-tale vinovată.

Acum, sănătate să dea Dumnezeu, ca să scoatem volumul II și ediția a II-a a acestuia, cu literă frumoasă și fără greșeli de tipar.

Stere e bine, Șărcăleanu a cam tînjit. Duminică e la București. Spera să te vadă. Acum, în urma scrisorii d-tale, se-ndoiește că vei veni. Poate va veni el la d-ta. E foarte ocupat : se apropie alegerile [...].

Salutări frățești și sănătate grabnică,

G. Ibrăileanu.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (51)/II

21

Ianuarie 1907

Iubite domnule Brătescu,

Mulțumim pentru admirabilul *Nicușor* *, care e o bucată din cele mai frumoase ale d-tale. Mai ales partea întăi, cu *lumina* ei, mi-a făcut o impresie de fericire, crede-mă ! Silueta lui Nicușor, în partea întăi, e un fel de „Murillo“, dacă se poate traduce literatura prin pictură... Schița *(Contravenție* **), care e așa de *realistă* (și găzarul meu e tot un așa tip), s-a tipărit deja.

Așteptăm cu o mare nerăbdare nuvela — căci tot ce vine de la d-ta, pe lîngă că e frumos desăvîrșit, e și foarte interesant : pe lîngă artist, ești și un „om“ !...

Bine că n-am știut de congresul advocaților, căci aș fi fost foarte emoționat și apoi... decepționat.

---

* *Viața românească,* 1907, nr. 2. Trimisă de Brătescu-Voinești la 30 dec. 1906. Vezi scrisoarea 19, în *op. cit.*, II, p. 64.

** *Viața românească,* 1907, nr. 1.

Tristul fapt — critica volumului d-tale — s-a consumat... Va apare acuma *. Bine că n-o să dau ochii cu d-ta : m-aș teme să nu zîmbești. Soarta unui „critic“ e cam ingrată : dă un teribil *examen* față de autorul, care știe el, poate mai bine, ce a făcut, decît individul care vine să-i descopere ce a făcut. Ce bine e cînd vorbești de fenomenele fizice : niciodată un ghețar n-o să protesteze în contra fizicianului ori geologului care ar broda „teorii“ pe socoteala lui !

Dar îmi pare grozav de rău că n-ai venit. Noi toți am fi fericiți dacă ai veni aici.

Cererile pentru volumul d-tale au trecut peste 1.000. După ce vom mai încasa noi costul pentru 1.300, restul va fi al d-tale.

Noi simțim aici o mică mîndrie că, grație teribilei noastre insistențe, te-am făcut să ieși din acea vinovată și „splendidă izolare“. Poate acesta e cel întăi și mare cîștig ce l-a adus revista *literaturii,* în afară, bineînțeles, de rolul ei social mai general.

Cu dragoste frățească și urări de sărbători, al d-tale admirator,

G. Ibrăileanu.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (21)/II

22

[1907 ?]

Iubite domnule Brătescu,

Îți mulțumesc pentru frumoasa schiță, care mi-a produs, desigur, o plăcere mai mare decît ți-a produs d-tale articolul meu, căci — iartă-mă — bănuiesc că vorbele d-tale măgulitoare sînt o încurajare. Eu public întotdeauna fără să aștept să „se coacă“.

Aș fi fericit ca gestația nuvelei scrisă la Brașov să ajungă mai răpede la termen ! D-ta îmi scriai că trebuie de purtat un roman 10 ani în minte și scris în 10 zile. Dar de cînd cugeți d-ta asupra vieții nu sînt de două ori, cel

---

* G. Ibrăileanu, *Ioan Al. Brătescu-Voinești,* în *Viața românească,* nr. 1, 1907. Brătescu-Voinești mulțumește anticipat, la 30 dec., 1906. Vezi scrisoarea 20 în *op. cit.*, p. 65.

puțin, 10 ani? Și în 10 ani un om cugetă numai *un* roman? Cugetînd la întreaga viață, care conține zeci și sute de romane, nu cugetă artistul *deodată* la mai mult decît unul? Daudet a scris numai 3-4 romane? Balzac cîte a scris! Și, de la cele dintăi, le avea pe toate în gînd, ba chiar schițate... Ești prea pesimist, și peste măsură de autocritic și exigent față cu d-ta.

Apoi, între condițiile de muncă, favorabile și nefavorabile, nu intră și mizeriile și plictiselile vieții? Desigur că dacă am fi în alte condiții, am scrie mult mai bine. Dar plictiselile, munca de advocat etc. sînt piedici tot așa de *fatale* ca și lipsa unor însușiri artistice. Așadar, trebuie să ***primim*** toate condițiile ce ni le impune temperamentul și împrejurările — și să dăm ceea ce putem da în *aceste* condiții.

Iată-mă făcînd teorii și aproape morală! ! !...

Aș rupe acuma această scrisoare, dar ți-o trimit, ca o efuziune amicală. Iartă-mă.

În orice caz, măcar cealaltă schiță! Voi face eu corecturile. Stere a fost la Cernăuți, dar cu întîrziere. Uitase! Crezuse că e în... ianuarie!

Salutări prietenești, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (28)/II

23

[Ian.-febr. 1907]

Iubite domnule Brătescu,

Cred că ai primit cele două mandate telegrafice *. Nu ne socoti așa de străini ori așa de stricați încît să ai vreo jenă din pricina aceasta! Dacă revista merge așa cum visăm, atunci socot că advocatura d-tale ar trebui să rămînă pe al doilea plan... E un vis și poate se va realiza. Nu rîde!

Așteptăm sfîrșitul lui *Nicușor* ca să-l dăm la tipar.

Mulțumim din toată inima pentru sprijinul ce-l dai revistei noastre. M-a emoționat expresia d-tale „revista noastră".

* Brătescu-Voinești confirmă primirea la 23 ianuarie 1907. Vezi scrisoarea 22, în *op. cit.*, II, p. 67.

Scriu lîngă sala tipografiei și e un așa vuiet și sînt așa de obosit (azi am avut 4 ceasuri de școală și noaptea insomnie), încît trebuie să isprăvesc scrisoarea.

Salutări frățești, *G. Ibrăileanu.*

P. S. Nici vorbă nu poate fi de cămătărizarea noastră prin cele trei nuvele *, pe care vrai să ni le dai drept recunoștință. Crede-mă, d-le Brătescu, că d-ta ești plătit ridicol, față cu talentul d-tale. Apoi să te mai exploatăm și așa?

G. I.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (52)/II

24

[Data poștei: 2 aprilie 1907, Iași]

Iubite domnule Brătescu,

Ce mai faci? Am văzut că și pe la dvs. au fost grozăvii... Noi, aici, ne-am transformat într-un fel de subprefecți. Stere e prefect, vei fi știind. Muncește 20 de ceasuri pe zi, în șir... Unde-am ajuns, Dumnezeule! Acum pricepi complect „cronicile" lui Stere?

Scrie-mi un cuvînt. Ce faci?

Salutări, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. 2 (6)/II

25

[A doua jum. a lui aprilie 1907]

Iubite domnule Brătescu,

Aveam o scrisoare către d-ta în buzunar, cînd am primit-o pe a d-tale **. Nu ți-am răspuns imediat, căci sînt grozav de ocupat.

* Ibrăileanu răspunde la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 16 ian. 1907. Vezi scrisoarea 21, în *op. cit.*, II, p. 66.

** Scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 17 aprilie 1907. Vezi *op. cit.*, II, p. 70-71.

Am prevăzut nepremiarea din cauza regulamentului idiot : era fatal ca în „plen“ celelalte două secții să majoreze pe o a treia și să nu se poată premia nimic. Dar e sigur că la anul vei fi premiat : vom adăoga la 200 de exemplare pe *Nicușor* și *Contravenție* și vom scoate „ediția a II-a, 1907, adăogată“. Regulamentul idiot se va schimba. Stere a scris lui Poni, a fost în zădar !

Acum încă ceva : ce planuri ai, ce dorinți ? Nu ți-ar fi de vreun folos Stere ? Vezi, îți propun o.... adaptare, dar nu ca Antonescu lui Rizescu. D-ta ar trebui să n-ai *griji*. Dar e greu, că nu poți părăsi Tîrgoviștea. Va să zică ești în... comisia interimară !

Te rog scrie-mi și spune-mi ceva și despre „nuvelă“.

Salutări prietenești, *G. Ibrăileanu.*

Mi-a scris Goga : îți mulțumește și e fericit că ți-a făcut impresie poezia lui. Îmi pare și mie bine de tonul scrisoarei penultime, de „țărănismul“ d-tale.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (46)/II

[August 1907]

Iubite domnule Brătescu,

Îmi pare foarte rău că n-ai putut veni *. De-acuma te aștept la Iași. Poate vei pica acolo într-o bună dimineață. Sper că troahna ți-a trecut.

Nu știu cînd trimiți nuvela anunțată **... de așa de multă vreme. Ar fi admirabil s-o trimiți acuma, pănă în vreo 7 zile, căci voim să scoatem un număr *bun* în septembrie. Te rog, dacă ești sănătos, pune-te și o isprăvește, căci un număr „bun“ nu poate fi fără d-ta.

Ar trebui să faci toate chipurile să vii la Iași între 1-5 septembrie, ca să ne înțelegem asupra volumului d-tale, dacă vrai să-l scoți tot în editura noastră.

---

* În mai multe scrisori, Brătescu-Voinești promite a vizita pe Ibrăileanu la Iași sau la mănăstire. Vezi scrisorile 28-31, în *op. cit.*, II, p. 72-74 (ultima, din 15 august 1907).

** În scrisoarea din 29 mai 1907 (v. scrisoarea 27, în *op. cit.*, p. 71).

Am petrecut vacanța cam prost, fără plăcere și fără să lucrez mai nimic ; numai am cetit — atîta folos.

Stere a scris un important studiu *, care va apare în 5 numere, despre socialism, poporanism, naționalism, antisemitism etc. E desfășurarea punctului nostru de vedere : combaterea social-democratismului pentru țara noastră, afirmarea poporanismului și a naționalismului [...] și combaterea antisemitismului feroce, care face luptă de rase etc.

Încă o dată : te rog trimite nuvela *la Iași*, căci sîmbătă ori duminică plec la Iași.

Cu dragoste frățească, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (19)/II

27

[Septembrie 1907]

Iubite domnule Brătescu,

Îți răspund așa de tîrziu, pentru că am avut foarte multe încurcături și plictiseli, pe care nu mai e nevoie să ți le povestesc.

Îmi cei părerea mea despre *Inimă de tată* **. E o bucată foarte interesantă prin zugrăvirea stării sufletești a studentului și prin zugrăvirea „inimii“ tatălui său. Poate că lipsește ceva : justificarea stării sufletești a băiatului, căci, pentru a cădea, pănă la acel grad, sub influența lui Schopenhauer, trebuia să aibă și *el* ceva : temperamentul lui, ori vreo întîmplare oarecare, vreun amor nemărturisit ori nenorocit, știu eu ? Dar, în sfîrșit, subiectul fiind „inima de tată“, poate nici nu a fost nevoie de ceea ce cer eu. Stere se-mpacă complect cu chipul în care ai procedat d-ta... Mie, încă o dată, mi-ar fi trebuit *o explicare* a marei influențe a pesimismului asupra băiatului.

Încolo, bucata e admirabilă.

---

* C. Stere, *Social-democratism sau poporanism*, în *Viața românească*, nr. 8, 9, 10, 11, 1907, și nr. 1, 1908.

** În *Viața românească*, nr. 9, 1907. Nuvela a fost trimisă cu scrisoarea din 3 sept. 1907. Vezi scrisoarea 32, în *op. cit.*, II, p. 74-75.

Începutul : bătrînul în așteptare cu țigările lui, sfîrșitul : spaima bătrînului, cuvintele lui adînci despre ce va să fie cartea, sînt din cele mai fericite inspirații ale d-tale.

Nu știu dacă scrisoarea aceasta te găsește acasă — poate ești în manevră...

Așteptăm — necontenit — nuvela făgăduită... Ce frumos ar sta ea în numărul de pe octombrie ori *noiembrie !*

Acum, o chestie penibilă pentru mine — financiară... Fiindcă trecem printr-o criză financiară, s-a aplicat, *momentan,* o curbă la onorariile colaboratorilor : aceasta este explicarea sumei din mandatul trimis. Cred că în curînd, cu începerea sezonului literar, ne vom... reconforta.

Și... pînă cînd o să te așteptăm la Iași, iubite domnule Brătescu ? E mare lucru să te sui în tren și să stai aici măcar o zi ?

În orice caz, tot o să te văd eu odată — la Cameră, în București, unde am de gînd să mă duc pentru a consulta pe d-rul Marinescu.

Din carnetul unui jurat *, care e admirabil, a fost reprodus în *Gazeta Transilvaniei.* În *Școala română* din Cernăuți a fost tipărită o scurtă apreciare elogioasă a operei d-tale.

Scrie-mi *imediat, definitiv,* să scoatem „ediția a II-a“ pentru Academie ? Am păstrat 40 volume în acest scop — la care să adăogăm o schiță nouă și coperta.

Volumul e epuizat : trebuie să-l tipărim din nou. Am cam întîrziat din cauza crizei financiare de care ți-am vorbit.

Cu dragoste, al d-tale, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (39)/II

28

[Octombrie 1907]

Iubite domnule Brătescu,

Iartă-mă că-ți mulțumesc așa de tîrziu pentru marea plăcere ce mi-ai făcut trimițîndu-mi fotografia d-tale **. Acum mai aștept *nuvela* !

* Mai întîi în *Viața românească,* nr. 8, 1907.

** Cu scrisoarea din 3 oct. 1907. Vezi scrisoarea 33, în *op. cit*, II, p. 76.

Relativ la editarea volumului d-tale, iată ce s-a hotărît (dacă voi putea să exprim bine aceste afaceri în care nu mă prea pricep) : scoatem ediția a II-a *numai* a volumului celuilalt, fără *nici un adaos,* ca să rămînă toate celelalte bucăți pentru un alt volum. Îl vom scoate, probabil, în 3000 de exemplare, nu 2.000, pentru ca să nu se epuizeze degrabă. Cîștigul va fi al d-tale tot, afară de 10%, care va reprezenta procentul banilor ce împrumutăm pentru tipar și hîrtie, căci noi lucrăm cu credit. Apoi, dacă volumul trecut (ediția I) va lăsa vreun deficit, se va acoperi tot de aici. (Mai sînt de încasat vreo 600 de fr. de la primul volum ; probabil 100-200 fr. nu-i vom încasa, unii librari fiind necinstiți.) Așadar : după ce vom scoate cheltuiala tipăririi, tot cîștigul (minus 10% și minus 100-200 fr. probabil, deficitul primului) va fi al d-tale. Dacă prima ediție de 2.000 exemplare ți-a adus 1.400 fr. — această a doua ediție probabil îți va aduce mai mult, dacă o vom scoate în 3.000 exemplare (și vom scoate 3.000 dacă ne vom convinge că trebuiesc). Însă cîștigul d-tale nu-l vei încasa decît după ce revista își va scoate cheltuiala și va plăti datoria.

Toate acestea le-a hotărît „directorul“ și sper că ți le-am relatat exact și clar. D-ta răspunde dacă-ți convine și mai scrie-mi ce *reforme* ai dori față cu prima ediție. Noi vom căuta ca litera să fie mai frumoasă și coperta mai estetică.

Aștept cu nerăbdare nuvela — un mare plic de la d-ta. Odată, cînd mi-ai trimis un articol de Lacrițianu (îmi pare), ce decepție am avut ! Căci plicul era respectabil și eram sigur că el conține o mare nuvelă !

De venirea d-tale la Iași am pierdut orice nădejde. Probabil ne vom vedea la București, unde am de gînd să mă duc să consult vreun doctor „mare“.

Cu multă dragoste, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (20)/II

29

[1908]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Te anunț că, pentru a echilibra bugetul nostru, zdruncinat de unele prostii făcute anul trecut, am hotărît să reducem cu 20% onorariile.

Îți scriu, ca să nu crezi în vreun gînd de depreciare din partea noastră.

Vrai ortografia academică și cu *accente (făcù, basmà* etc.) ? Îmi pare urîtă această mișunare de accente inutile.

Scrie-mi în privința asta, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (10)/II

30

[1908]

Iubite domnule Brătescu,

Iartă-mă, iartă-mă că nu ți-am răspuns. Sînt vinovat. Ai primit volumele. Și conștiința mea, în asemenea cazuri destul de sensibilă, îmi spune că nu e deloc vreo „pehlivănie“ în afacerea asta.

Ce mai faci ? Am văzut că ați pus alt candidat la colegiul II ! Pentru ce ?

N-am văzut pe Botez decît foarte rar și în împrejurări cînd nu puteam vorbi. Dar sînt sigur că cererea d-tale nu ți-a fost îndeplinită *, căci știu că la administrația noastră criza se simte teribil. Sîntem în primejdie (asta o spun numai pentru d-ta).

N-ai mai scris nimic ?

Salutări frățești, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (25)/II

31

Mănăstirea Neamț 26 iulie [1908]

Iubite domnule Brătescu,

Iartă-mă că nu ți-am scris mai curînd. Acest lucru m-a chinuit mult, căci știu ce însemnătate au scrisorile în împrejurările în care ești d-ta.

---

* Din scrisoarea lui Brătescu-Voinești de la 6 iulie 1908 rezultă că a primit banii prin Iancu Botez. Vezi scrisoarea 39, în *op. cit.*, II, p. 82-83.

Dar am fost ocupat, obosit și enervat în așa grad, că n-am putut să-ți scriu mai mult și nu voiam să-ți trimit numai cîteva rînduri pe o carte poștală.

Am venit la mănăstire de cîteva zile numai. Am stat în Iași să fac niște cursuri de vară, însărcinat de ministeri, împreună cu alți profesori. Cursurile au fost organizate mai mult pentru bucovineni, dar au venit puțini. În schimb, au fost frecventate de ieșeni. Am avut vreo 60 de ascultători. Am vorbit 20 de ceasuri, în 11 zile, despre „poeții de la 1840 încoace“. În loc să viu să mă odihnesc, a trebuit, pe o căldură colosală, într-o sală ca o baie, să vorbesc despre... poeți ! N-am putut refuza lui Haret acest serviciu, ca să nu-l supăr, din mai multe cauze. Iorga, care face și el cursuri la Văleni, ne-a înjurat, în ziarul său, toată luna : pe noi, pe bucovineni, pe Haret etc. ! Curioasă psihologie are omul acesta ! Și nici nu știe să-și ascundă ciuda cînd manifestarea ei îl poate face ridicol.

Voi trimite la Iași adresa d-tale ca să-ți trimită numărul de iulie. Dacă nu vei mai fi pe acolo, nu face nimic. Am cetit și recetit de mai multe ori bucata d-tale, care îmi place foarte mult. E una dintre cele mai frumoase. E artă pură. Te-a costat multă muncă ? Ți-a luat multă vreme ? Dacă nu, atunci de ce scrii așa de rar ? Gîndește-te ce fericite momente vei produce peste cîteva zile la toți cetitorii din țară, care pricep o bucată ca aceasta. În privința lui Delavrancea *, ai perfectă dreptate. Eu am avut exact aceeași impresie ca și d-ta. I-am găsit același defect.

— Chipul cum d-ta exprimi impresia d-tale m-a făcut să mă gîndesc ce excelent „recenzent“ ai fi d-ta !... Ce păcat că nu trăiești în același oraș cu *V. r.* ! Ce rol mare ai avea ! Ce ajutor ne-ai da ! Și, pe de altă parte, cum te-am sili noi să scrii ! Ori ai produce un volum pe an, ori m-ai asasina — așa m-aș ține de d-ta.

Te rog scrie-mi despre sănătatea d-tale. Stupid lucru e boala, aceasta o știu eu bine prin mine însumi. Vrîsta la care am ajuns noi e legată cu aceste „mici mizerii“ foarte mari. Și cum nu știam să prețuiesc vrîsta tînără și să mă folosesc de ea !

---

* Brătescu-Voinești pomenește de Delavrancea *(Stăpînea odată...)* în scrisoarea din 6 iulie 1908, *op. cit.*

Mi-ai scris că durerile fizice sînt inutile. Eu, care am adesea teribile nevralgii, care mă fac să nu dorm nopți de-a rîndul, găsesc că tot au un folos : te deprind să rabzi și te fac să privești viața altfel și, nu știu cum, să te detașezi de ea și să o pricepi dintr-un nou punct de vedere. Așa încît, dacă nu-ți pot servi ca material de artă, să-ți servească la schimbarea punctului de vedere din care privești viața și — poate — la adîncirea vieții. Dar, poate, la un idealist ca d-ta, efectul durerilor fizice nu e acesta. Pe mine, ele mă fac să concep pe oameni ca pe niște biete cantități de materie prin care trec legile naturii, fără nici o păsare de soarta acestor cîteva kg. de materie, în care a răsărit, din întîmplare, lumina conștiinței.

A apărut *Caleidoscopul lui A. Mirea.* Multă fineță și fantezie și o știință perfectă a formei. E un artist desăvîrșit acest Mirea. Păcat că n-are o convingere, o concepție asupra vieții. D-tale îți place Anatole France, autorul pe care-l gust eu mai mult ?

Știu că un Tolstoi ori Maupassant redau mai bine viața. Dar punctul de vedere din care privește A. France mă face să-l prefer tuturora.

Salutări frățești și multă, multă sănătate, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (29)/II

32

[Mănăstirea Neamț, august 1910]

Iubite domnule Brătescu,

Am primit scrisoarea d-tale, tocmai cînd mă *căzneam* să-ți scriu. Acesta e cuvîntul adevărat, căci de vreo 2 săptămîni tot doream să-ți scriu și amînam... „Eu sînt bolnav", vorba lui Ion din *Năpasta.* Nu sînt ca el, nebun, dar sînt epuizat nervozicește. Fără asta, e ! „Ce om aș fi fost", cum zice Dragomir din aceeași *Năpastă.* (Nu știu ce m-a apucat azi să vorbesc în citații ! Și de ce din *Năpasta ?* Știu eu ?)

Te-a impresionat Iașul * ! Noi ne-am deprins, ai dreptate. Pe noi ne miră curățenia — ca o excepție. Noțiunea

* Într-o scrisoare din 20 august 1910, Brătescu-Voinești îl înștiințează că a fost la Iași (scrisoarea 46, în *op. cit.*, p. 88.

noastră de „oraș" e colorată de imaginea Iașului. Te întrebi care-i explicația murdăriei. Mi se pare simplă. Orient. Foastă capitală. Orientul e murdar și tembel, e lipsa de conștiință — a autorităților și imbecilitatea cetățenilor. Evreii, după o mie de ani de ghetto murdar, și fiind și săraci... Iar, ca fostă capitală, Iașul e un oraș mort — *mare* și *sărac*, prea mare pentru bugetul lui, alimentat de contribuții sărace. Viața s-a retras din el, ca un organism din care s-a scurs sîngele — și, anemic în totul, e lipsit cu totul de sînge la periferii, se răcește.

I-ar trebui un buget de 5 ori mai mare, alungarea evreilor și înlocuirea lor cu români, — și consiliu comunal și primari aduși din Germania. Și încă ceva : cetățeni luminați, nu urmași de raiale turcești.

Și ce frumos, totuși, e Iașul ! Și nu teatrul și celelalte, ci casele boierești, zidurile vechi, unele străzi tăcute, împrejurimile, amintirile.

Aici sînt zidurile din *Satira I* a lui Eminescu.

Între ziduri, printre arbori ce se scutură de floare —

Să le vezi, primăvara, pe lună ! Un fel de *Bruges la Morte.*

Cînd vine *nuvela ?* Dar să nu crezi că cu o nuvelă, chiar ca *Pană Trăsnea,* ai un volum. Ce puțin scrii d-ta. Ce păcat ! Cînd ai scrie jumătate — un sfert măcar ca Gîrleanu. Apropos : am auzit că-ți place acest nuvelist. Mie nu-mi place. N-am nimic cu el, nu-l cunosc. Dar din primul nostru număr ne-am spus părerea asupra lui. El zice că-l „persecut" *eu* (! ! !) Dar de mult nici nu-l mai cetesc. Nu-mi place, ce să fac ! N-am găsit un rînd care să-mi meargă la inimă. Un rînd, *unul numai,* ca : „Aveți și ghețărie ?" al d-tale.

Miercuri poate plec la Iași. Cînd vii ? Dacă vrai să vii la mănăstire, te-aș aștepta. În acest scop telegrafiază-mi. Dacă nu, la Iași. Tare doresc un manuscris de la d-ta, pot spune aproape sigur, ești primul nostru scriitor.

Salutări prietenești, *G. Ib[răileanu].*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (16)/II

Scrisoare publicată întîi în Convorbiri literare, *1941, nr. 8-10, p. 1176-1177.*

33

[Dec. 1909 — ian. 1910]

Iubite domnule Brătescu,

Iartă-mă că nu ți-am răspuns. Am fost foarte necăjit, foarte obosit, foarte ocupat — cu revista, cu... politica („Scrisorile“ *), cu afaceri profesionale etc.

Ți-am făcut eu corectura. *Cred* că e fără cusur, deși mă îndoiesc, căci foarte rar am izbutit să corectez ceva perfect. *Scrisorile* ** sînt admirabile. Ceea ce caracterizează arta d-tale e mai cu samă faptul că nu se poate să te cetească cineva fără să te iubească. Dar păcat că sînt atît de puține — scrisorile ! Puteai să scrii mult mai multe, căci „procedeul“ acesta îți dă o mare libertate în alegerea subiectelor și varietatea lor. Pune-te pe lucru, iubite domnule Brătescu, ca să ai material pentru al doilea volum, căci n-ai încă. Sub forma aceasta de *scrisori,* ai fi putut spune atîtea lucruri : amintiri, tipuri, schițe, cugetări... Știi că scrisorile d-tale m-au făcut într-un moment să mă gîndesc : „De ce n-aș încerca și eu ?“ Că am atîta viață în urmă ! Dar apoi m-am gîndit : *Ne sutor...* ***

Cu alegerile ai văzut ce am pățit. Stăm prost, pentru că, între alte cauze, noi ne purtăm „englezește“, iar adversarii, vai ! nici nu-ți poți face idee : Bădărău cumpără, *amenință* cu pîrjolul cînd va veni la putere, făgăduiește *totul :* legi favorabile pensionarilor, profesorilor — tuturor orășenilor, e ceva grozav ! Iar junimiștii, „asanatorii“, au cheltuit zeci de mii de franci, au dat cîte 500 de fr. pe un vot. Un om al lui Marghiloman s-a adresat tatălui unui *colaborator* al revistei noastre, ca să-l cumpere cu bani, pentru a cîștiga votul colaboratorului nostru — un băiat tînăr, cu un suflet cristalin, unul din cei mai curați tineri ce-am văzut în viața mea. Închipuiește-ți că tatăl ar fi intrat în combinație, că băiatul s-ar fi lovit de lucrul împlinit : că tatăl său a luat bani ! Ar fi urmat poate chiar o sinucidere ! Ce subiecte de tragedie poate crea Marghiloman cu milioanele lui ! Cum ne disprețuiesc pe noi, cei săraci, acești indivizi ! Și să-l fi auzit, în aceeași zi, la întrunire : „caracter“, „moralitate“, „asanarea moravurilor“, „idealul național“ ! E grețos peste măsură !

Dar „naționaliștii“ lui Iorga—Cuza ? ? Manicatide e prieten cu ei, e președintele ligei, Iorga l-a revendicat că e al lui... și naționaliștii au votat *contra* lui Manicatide !... Și ce zici de acest oraș, care are o faimă atît de „antisemită“ și care, la vot, alege pe un takist ?

Toți foștii studenți ai lui Cuza, actualmente licențiați, toți sînt takiști ! Ce zici ? Și lucrul e ușor de explicat : Cuza nu le face nici o educație sufletească — și indivizii dau de greul vieții, se aruncă, în chip natural, acolo unde se promite marea cu sarea !

Ce mai faci ? Cînd vii la Iași — știi că vii de vreo trei ani ? Ce mai gîndești despre atîtea lucruri care se petrec ?

Cu dragoste frățească, al d-tale, *G. Ibrăileanu.*

* E vorba desigur de „scrisorile“ lui G. Ibrăileanu către Gherea, prima din 19 dec. 1909, a doua din 11 ian. 1910, a treia din 13 ian. 1910. Vezi în legătură cu acestea vol. IV din *Opere,* G. Ibrăileanu, p. 284-306 și notele.

** Scrisorile lui *Mișu Grecescu, Viața românească,* nr. 12, 1909. 1909.

*** *Ne sutor ultra crepidam“ (Cismarule, nu peste sandală* sau *nu vorbi de lucruri pe care nu le pricepi).*

34

[Septembrie-octombrie 1910]

Iubite domnule Brătescu,

Mulțumesc mult pentru frumoasa schiță. Îmi cei părerea mea. O spun scurt : poartă marca „Brătescu-Voinești“. E foarte frumoasă, iubite domnule Brătescu, și vei stoarce lacrimi multora cu aceste numai 2 pagini de tipar. Va apare în numărul viitor (octombrie *), căci acest număr e zețuit pănă la rubrici.

Aștept cu... răbdare „documentele“ făgăduite. Dacă poți trimite odată mai multe. Eu le voi pune cîte unul pe număr.

* În octombrie 1910 apare schița *Privighetoarea.*

Răspund la întrebarea d-tale *. T.P. sînt eu. Azim Abebulah e Sanielevici. Tot el e și autorul *Intelectualului în provincie* și al *Gentlemanului funebru.*

Nu ai de gînd să vii pe aici ?

Cu dragoste frățească, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (32)/II

35

M-rea Neamțului, 20 iulie [1911]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Am venit aici de 2 săptămîni și-n fiecare zi mă scol cu gîndul să-ți scriu — și nu mă pot hotărî.

Sînt foarte obosit (m-am retras pentru trei luni de la *V. r.)* și apoi am un mare defect : genul epistolar e cel mai greu, pentru mine, din toate genurile la care m-am dedat pînă acuma. Ca și Renan (cu care nu samăn decît numai în această privință !), sînt foarte stîngaci în relațiile personale, din care fac parte și scrisorile. Între oamenii sau cu oamenii pe care nu-i cunosc de mulți ani și cu care n-am avut „comerciu" lung, mă simt imbecil, vorbesc lucruri de pe lumea cealaltă, conștient că spun prostii și mă fac de rîs. Scrisorile, după ce le scriu, îmi fac impresia unor lucrări dizgrațioase și le dau la cutie cu un penibil sentiment că am comis un lucru ireparabil. Noroc că nu sînt un personaj ale cărui scrisori să devină odată publice. Nu-i vorba, că ele n-ar avea ce compromite, căci nu sînt cu mult mai prejos de lucrările pe care le public — un fel de scrisori deschise, unde, pe lîngă lipsa talentului, a răgazului de a gîndi și compune, se amestecă aceeași jenă față cu publicul de care mă desparte o prăpastie, sentimentul datorit probabil amorului propriu, timidității, autoanalizei și nesociabilității mele.

Dar destul cu această psihologie puțin interesantă !

Să vorbim de volumul d-tale. Mi-ai scris la Iași că voiești să-mi trimiți două bucăți pentru volum, nepublicate în *V. r.* Dar era vorba ca volumul să se tipărească la București, sub supravegherea d-tale. Atunci pentru ce să-mi trimiți mie bucățile ?

Nu mi-ai scris ce-ai hotărît definitiv cu volumul. Spuneai că vrei să-l tipărești în vacanță. Te-ai răzgîndit ? Te rog scrie-mi ce-ai hotărît. Dacă-l dai la tipar, scrie-mi, ca să fac cunoscut administrației, care e la Mangalia, în persoana lui M. Carp (Botez e la Londra), căci va trebui de aranjat cu hîrtia și cu tipografia.

Acum, în privința lui Russo. Cînd isprăvești de tradus *Iașii în 1840 ?* Ai văzut că Sadoveanu a tradus altă bucată. Am crezut că e bine de asociat la numele lui Russo numele celor doi dintîi prozatori actuali. Ar trebui să scriu un articol, din care să se vadă importanța acestor două bucăți ; date fiind împrejurările și vremea cînd au fost scrise. Dar nu pot face nimic. Voi vedea, poate voi căpăta minimul de energie necesară pentru acest lucru.

Traducerea trimite-mi-o mie aici, la mănăstire. * Dacă voi avea oarecare propuneri, cred că-mi vei permite să ți le aduc la cunoștință. Așa am făcut și cu Sadoveanu, care în 3-4 locuri s-a folosit de observațiile mele, sau, mai just : de îndoielile mele.

Ce mai faci cu *Faustul* d-tale ? N-a mai dat vreo mlădiță pe care s-o trimiți lui Stere, care a rămas la Iași să conducă revista ?

Stai toată vara la Tîrgoviște ?

Aici nu mai e decît Pătrășcanu. Te rog scrie-mi o scrisoare mai lungă, dacă ai vreme. Vei face o faptă bună, o binefacere, căci sînt cam trist și, de ce să nu spun ? cam descurajat. Iluziile scad mereu și crește — în cazul cel mai bun — resemnarea. Probabil însă că văd lucrurile cu ochii obosiți ai unui neurastenic. În sfîrșit.

Așadar, scrie-mi despre volumul d-tale, despre *Iașii în 1840* și despre d-ta.

Cu dragoste frățească, al d-tale, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (44)/II

---

* Brătescu-Voinești întreabă cine e T. P. în scrisoarea din 22 sept. 1910. Vezi scrisoarea 47, în *op. cit.*, II, p. 89-90.

* În scrisoarea din 23 august 1913, Brătescu-Voinești spune că nu se simte în stare să facă traducerea. Vezi scrisoarea 59, în *op. cit.*, p. 100.

36

[Decembrie 1911]

De mult n-ai mai dat nimic bătrînei *V. r.* — d-ta unul din vechea gardă! Dacă ai puterea să ne trimiți ceva pînă la 1-5 ianuarie, ne-ai face un serviciu imens. Primul număr al anului are întotdeauna mare însemnătate pentru... „abonați", căci la 1 se abonează și se dezabonează oamenii. Cred că d-ta pricepi importanța acestei reviste și nu ți-i indiferentă soarta ei. O ducem cu sacrificii *enorme* de muncă, de grijă, de preocupare (aceste două din urmă sînt mai obositoare decît totul). Izolați, loviți din toate părțile, indiferenți și pentru amicii politici (adică ei indiferenți pentru noi), situația noastră e foarte grea.. Dar ajunge cu lamentațiile!

Ce mai faci? Unde ai ajuns cu romanul? Cînd îl isprăvești? M-am gîndit mult la cele ce mi-ai spus, aici, în Iași. Va fi o operă capitală. Desigur că d-ta știi mai bine meșteșugul decît mine, dar îmi permit să-ți spun un lucru. Teoriile pe care le dezvolți cer multă viață concretă (vreau să spun că trebuie incidente vii, zugrăvirea de tipuri, dialoguri vii etc.) ca romanul să nu fie prea teoretic, prea expunere de principii. Am cetit romane de scriitori însemnați, în care teoria înăbușa viața. Dar mă gîndesc că d-ta la Iași, la Otelul Traian, te puseseși așa de bine în pielea eroului, și eroul era așa de viu, că, într-un moment, cum eram și foarte obosit, m-ai derutat. Vorbea *el* — și eu credeam că vorbești d-ta. La o întrebare a lui (foarte naturală) eu am crezut că d-ta mă întrebi pe mine — și am răspuns nu știu ce prostie monosilabică.

Piesa lui Petrovici n-a plăcut aci. Am văzut-o și eu. Îmi pare slabă. Să văd ce vei spune d-ta cînd *vei vedea-o*. O piesă *se joacă* și *se vede*, nu *se cetește*. O piesă *cetită* devine *nuvelă* (povestirea unor lucruri *întîmplate*). *Acțiunea* dramatică e o acțiune *prezentă* și *văzută*. Și eu m-am înșelat uneori la cetire. Cînd eram în comitetul teatral, am făcut să se joace frumoasa comedie *D-ale carnavalului*. E imposibil pe scenă. Nu s-a mai reluat. Dar am devenit grozav de didactic...

Dar piesa lui Petrovici îmi pare că are și defecte de psihologie. Și-i găsesc și alte multe defecte. Poate mă înșel? Dar n-a plăcut la nimene.

Îți urez sărbători fericite și te rog să primești salutările mele cele mai afectuoase,

G. Ibrăileanu.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (50)/II

Răspuns la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 27 noiembrie 1911, în care se vorbește de romanul Mache Dumbrăveanu ***și de piesa lui I. Petrovici*** O sărutare. ***Vezi scrisoarea nr. 60, în*** op. cit., ***II, p. 101.***

37

[Data poștei: Iași, 29 februarie 1912]

Iubite domnule Brătescu,

Am primit în acest moment scrisoarea d-tale.

Îți răspund imediat, în același zgomot al redacției. Acum nu pot discuta cele ce spui. Dealtmintrelea, cred că trebuie să aștept scrisorile. Simt însă că n-am să fiu de acord cu d-ta în chestia asta *(numai* în asta). Și nici n-am să-ți pot *arăta* prin vorbe punctul de vedere din care mă pun eu (împreună cu așa de mulți).

Eu cred în evoluție în știință. Cred, ca și d-ta, că scopul omenirii e știința, cred în bine — în toate; și asta se-mpacă perfect cu concepția mea a raportului dintre mine și... non-mine. Cred în cunoștință ca și d-ta. Deosebirea e că eu am altă *teorie* a cunoștinței, d-ta alta. Am scris eu că sînt împotriva metafizicii? Atunci am scris ceva de care nu-s convins. Dar cred că n-am vorbit de mine, ci de concluzia *Rațiunii pure* a lui Kant — care, *și el*, are *Rațiunea practică* și *Judecata*, porți larg deschise spre metafizică.

Cu dragoste, *G. Ibrăileanu.*

Îmi iau concediu pe două luni de la revistă. Dar stau în Iași și voi veni pe la redacție. Scrie-mi ce vreai ca și pînă acuma.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (8)/II

Răspuns la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 28 dec. 1911. Vezi scrisoarea 61, în op. cit., ***p. 101-102.***

38

[Ianuarie, 1912]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Îți răspund acuma repede, și numai într-o chestie. Volumul îl scoatem noi acum. Iartă-ne că am întîrziat. Peste cîteva zile îl punem sub tipar. Nu știm ce-are să iasă, dar sperăm că, din vînzare, să-ți mai putem da 600 fr. măcar.

N-am fi avut nimic împotriva editării la Flacăra. Dar e păcat să scoți d-ta un volum care e un număr dintr-o serie. Îmi pare ceva cam de broșură. Apoi, e mai frumos să apari în aceeași editură — volumele, ambele, fiind la fel ca exterior. Așa fac toți scriitorii însemnați. Renan se mîndrește undeva că a scris la o singură revistă, la un singur ziar și a tipărit la un singur editor.

Nu știu dacă primești argumentarea mea și *concluzia* mea. Dacă nu, telegrafiază-mi. Eu cred că și cîștigul (ce cuvînt !) va fi mai mare, căci noi punem prețul mai mare (2 fr., nu 1,25).

Să-mi trimiți imediat ce ai publicat aiurea.

Cred că n-ar fi rău să tipărim cu ortografia academică — ca să poți pune volumul la premiu. E bine să faci asta. Cred că te va premia. În orice caz, scrie-mi și în privința asta.

Încă o dată : dacă vreai mai bine editura Flacăra, telegrafiază-mi.

Am cetit cu o adevărată displăcere stupiditățile lui D.Z. Nu e nici odios, e murdar. „Statul" lui e partidul lui și clasa lui. Acesta e cîntecul tuturor reacționarilor. Și e un reacționar mai mult de poză. Înțeleg pe Nicu Filipescu — dar Duiliu Zamfirescu ! Mi-a plăcut grozav ce i-ai răspuns. Dar am uitat un lucru : în una din bucățile lui Sadoveanu e atacat D.Z. Și astfel D.Z. devine și ridicul. Dar iartă-mă că-ți scriu așa de brutal. În fond, *je m'en archifiche* de dînsul. Așa sînt eu, condeiul mă ia înainte.

Stere e încă în Ardeal. Am să-ți scriu în curînd cîteva considerații în privința ultimei părți din scrisoarea d-tale. Altădată m-am ocupat mult cu aceste chestii de filozofie. Dar e mult de atunci ; vreo 12 ani. Abia îmi aduc aminte cîte ceva.

Cu dragoste, *G. Ibrăileanu*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (37)/II
Răspuns la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 23 ian. 1912. Vezi op. cit., *p. 102-104.*

39

[Data poștei : 17 febr. 1912]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Trimite ordinea în care trebuie să tipărim nuvelele în volum.

Am văzut că ții o conferință la Ateneul de acolo. Nu e publicabilă în *V. r.* ca articol, ori cronică, ori „margine" ?

Cu dragoste, *G. Ibrăileanu.* *

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (7)/II

40

[Data poștei : Iași, 9 martie 1912]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Te rog cetește răspunsul *Flacărei* și, trecînd peste logica în care răspunde la cele ce-am scris noi, admiră injuriile *personale* ce mi le aduce pe tema originei mele. Bagă de samă că domnii de acolo se dedau și la scatografie.

Îți scriu aceasta, ca să-ți atrag atenția asupra moravurilor literare ale unor „scriitori" de la noi.

Salutări prietenești, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (9)/II

---

* Vezi scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 9 febr. 1912. Vezi scrisoarea 65, în *op. cit.*, p. 108.

41

[Data poștei : Iași, 9 martie 1912]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Scrisoarea d-tale * mi-a făcut mare plăcere. Nu pentru că *Flacăra* m-a înjurat pe mine în mod stupid (sînt așa de deprins cu lucrurile acestea !), ci pentru că am văzut încă o dată că d-ta ești un *om* — și mie mi-e așa de sete de oameni ! Și sînt așa de recunoscător celor ce sînt *oameni !* Avînd o predispoziție naturală spre mizantropie (care e o stupiditate), cei care mă opresc să nu mă duc pănă-n fund, pe panta asta, sînt marii mei binefăcători.

Cu drag, *G. I.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (11)/II

42

[Înainte de 18 aprilie 1912]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Am să-ți propun un lucru foarte curios. O propunere de a face o manifestație... spontanee. Iată despre ce e vorba. Aci se dă *marți sară la ora 7* un banchet monstru (iau parte toate partidele etc.) în onoarea lui Vaida, Goga și Stere — pentru împăcarea de care știi. Scopul manifestației e acesta : să se arate ardelenilor că românii din Regat pun un mare preț pe împăcarea ardelenilor, împăcare definitivă, pe toată linia. Te rog dar, marți ziua, *cum primești această scrisoare,* trimite o telegramă pe adresa : *C. Stere, Iași,* ca să adaogi și numele d-tale la manifestarea asta.

Cu dragoste, *G. Ibrăileanu.*

Cred că înțelegi că nu e vorba să ne facem nouă reclamă.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (30)/II

---

* Scrisoare din 27 febr. 1912, scrisoarea 68, *op. cit.,* p. 111. Vezi și scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 7 sept. 1912, *Ibidem,* p. 119.

43

Iunie [1912]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Iată cum stai.

Ai un volum (cu litera și felul de tipar ca cel din *În lumea dreptății)* de 160 pagini *.

Tipărit, ca volumele lui Sadoveanu la Minerva, ai *180 pagini* de text. Mai punînd cîte 2 pagini albe între fiecare nuvelă (adică o filă, care are pe prima pagină titlul nuvelei și verso alb, mai cîștigi *26* pagini. Mai pune vreo *10* pagini, ce-ar rezulta din bucățile de pagini, albe, de la începutul și, eventual, sfîrșitul nuvelelor, ai, în total *216 pagini, ca în volumele lui Sadoveanu.* Mai pune încă cuperțile (4 pagini) = *220,* deci un număr suficient.

Hîrtia, acuma. Cu cît e mai bună, cu atîta e mai scumpă, deci cu atîta cîștigul d-tale e mai mic.

Volumul îl scoatem noi, în aceleași condiții ca și *În lumea dreptății,* adică : tot cîștigul al d-tale.

Dar e vorba *cînd ? !*

Sezonul bun e toamna.

Toamna e și Pătrășcanu în București, și cred să-l scoatem la București (literă frumoasă etc.), unde te va ajuta Pătrășcanu, care s-a deprins de la tipărirea volumului lui.

Vei alege d-ta hîrtia la București (la depozitul de hîrtie), vei hotărî și noi o vom cumpăra și trimite la Socec. La Socec vei alege litera (trebuie să fie *cicero,* adică mare, ca a lui Sadoveanu), și vom plăti noi tiparul.

Astea le vei face, condus de Pătrășcanu (Aleea Blanc, A 58, București).

Dar, încă o dată ; astea la toamnă, *cred,* din cauza sezonului și a prezenței lui Pătrășcanu (care, vara, e la mănăstirea Neamțului).

Dacă ai nevoie de bani (iartă-mi atîta proză !), scrie-ne și-ți vom avansa, pe socoteala volumului, cît vom avea **.

Te rog scrie-mi ce zici ?

---

* Răspuns la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 7 iunie 1912. Vezi scrisoarea 73, în *op. cit.,* p. 113-114.

** Brătescu-Voinești răspunde la 27 iunie 1912. Vezi scrisoarea 74, în *op. cit.,* p. 114.

La m-rea Neamț, cu automobilul (planul nostru !), s-a dus. Nu vrea Stere.

Multe salutări prietenești, *G. Ibrăileanu.*

Iartă-mi stilul și caligrafia acestei scrisori. Sînt în redacție, unde e zgomot și unde-s întrerupt necontenit.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (23)/II

44

[Febr. 1912]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Îți scriu (iarăși !) pe fugă, în vacarmul redacției.

Volumul va apare cu literă mai mare, pagina cu margine mai mare, hîrtia mai groasă — așa cum voiești d-ta. (Volumul cellalt avea hîrtie foarte bună, doar subțire.)

Titlul cred c-ar fi mai nemerit : *Întuneric și lumină.* Scrie-mi repede, dacă și d-ta vreai să te oprești asupra lui *.

De cîte ori am făcut și eu socotelile ce ai făcut d-ta ! Sînt volume în franțuzește, de 7,50 fr., format ca revista noastră, gros cît trei numere de revistă de-a noastră — care nu conțin mai mult decît volumul d-tale. Ei au *hîrtie.* Noi nu avem. Avem ce vreau să fabrice Letea și celelalte. Și scumpă oribil. Și *niciodată* bună. Străinii au hîrtie groasă, poroasă, ușoară, dulce la pipăit, frumos colorată etc., de care noi nu avem, să dăm 1.000 fr. pe coală. Și nici nu putem comanda din străinătate, căci sistemul protecționist o împiedică.

Dar sperăm că volumul acesta, al doilea, va fi cît se poate de frumos în România.

Litera e acum comandată.

Cu dragoste, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (26)/II

---

* Brătescu-Voinești se declară de acord. Vezi scrisoarea din 9 febr. 1912, în *op. cit.*, p. 108.

45

[Febr. 1912]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Scrisoarea d-tale este foarte frumoasă *. Mie îmi place mult genul acesta — și cred că și cetitorilor. Și e și o noutate în publicistica noastră.

Acum, dacă e vorba de idei, nu mă prea împac cu d-ta. Mai întăi ridiculizezi (și așa de bine și de viu !) un întreg sistem filozofic, sistemul filozofic al celor mai cu autoritate dintre gînditorii de azi. D-ta combați *serios* acest sistem, și totuși, pui în gura reprezentantului lui, a lui Zarzara, lucruri pe care un filozof serios nu le-ar spune. Zarzara te învinuiește că nu pricepi „terminologia filozofică". El ar trebui să-ți spună că n-ai suferit acea *criză* necesară, ca să te pui într-o anumită stare de imaginație intelectuală pentru a vedea că filozofia kantistă și neokantistă nu e o nebunie. Eu cred că un *artist* ca d-ta, din cap pănă-n picioare artist, nici nu poți trece prin acea criză, căci d-ta judeci așa de admirabil cu imagini ! (Desigur, vei rîde : în loc de „terminologia", vei pune „criza" de care vorbesc eu !)

Gîndește-te un lucru : un pumn zdravăn, dat în ochi, produce lumină (vezi... stele verzi). Asta nu dovedește oare că senzațiile sînt un produs specific al unui simț (nervul special, organul și celula cerebrală) ? Oricum, prin orice agent exterior vei face să vibreze un nerv senzorial, vei căpăta același fel de senzații, specifice. Prin urmare, exemplul d-tale cu telefonul nu e valabil. James spune că, dacă nervul optic s-ar duce la ureche și nervul acustic la ochi, am vedea tunetul și am auzi fulgerul.

Ce e în natură nu putem ști. Nu știm faimosul *numen.* Știm fenomenele, *traducerea* numenului. Rămîne că există *ceva,* o cauză a senzațiilor noastre, *materia.* Dar și acel *ceva* — un lucru rezistent, să zicem, greu, ceea ce ciocnește simțurile noastre — oare avem noi dreptul să zicem că există ? Că există ceva ? Să vedem : senzațiile noastre de văz, auz, miros etc. sînt produse de ceva material. Dar „ceva material", extern nouă, ni e dat tot de o senzație :

---

* Publicată în *Viața românească,* nr. 2, 1912, sub titlul *Scrisoare.*

senzația musculară. Și oare avem noi dreptul să zicem că, pe cînd *celorlalte* senzații nu le corespunde în afară ceva identic cu senzația — *numai* senzației musculare i-ar corespunde ceva identic?

Odată știam să discut bine aceste lucruri — acum le-am uitat. Nu-ți pot argumenta bine.

Dar urmează de aici vreun scepticism? Deloc. Cunoașterea *lucrului* în sine? Dar cine o reclamă, cine o cere? Tocmai: fiindcă acel lucru în sine (care poate nici nu există) nu-l putem ști, de aceea: afară cu *metafizica*. Dar *fenomenele* le putem cunoaște, putem fi de acord asupra lor (toți cîți cugetăm normal) și ele sînt materialul științei. Ce-mi pasă mie dacă nu văd *numenul*, ci *fenomenul*? Tratez cu fenomenul, cum utilizez biletele de bancă (cînd le am!), fără să văd aurul din beciurile Băncii, care-s *numenul*... Și, chiar dacă n-ar exista numen, dacă *totul* ar fi o creație a mea — încă, ce-mi pasă! În lumea practică (știință, morală etc.), totul se petrece ca și cum lucrurile ar fi în realitate, *fără de noi*, așa cum sînt... Dar aici trebuie „criza", căci, *în realitate*, lumea e chiar așa cum e. Căci adevărul, fiind un concept al minții noastre, un produs al facultății noastre de a cugeta — singurul adevăr omenesc, *lumesc*, e al nostru! Ce-mi pasă de ce *va fi fiind*, sau *nu va fi fiind*, dincolo de mine... Dar mă-ncurc, n-am vreme să mă gîndesc bine, e zgomot în redacție. Te rog cetește primele pagini din volumul meu *Scriitori și curente* (articolul despre Caragiale). Am atins și eu această chestie, în treacăt, din altă necesitate.

Dar ce au a face astea? Bucata d-tale e admirabilă. Amestecul de idei și de viață, stilul, vioiciunea... La urma urmei, sînt două moduri de a gîndi, verificate, concretizate. Un singur defect: combați *serios* (ai toate ideile bunului-simț) un tip caraghios. Dar merge și asta. Tipul e un pretext — și așa merge. Tipul e ridiculizarea unei teorii, care te exasperează — și, de asta, merge.

Dar sînt 8 ceasuri și mă așteaptă acasă.

Cu dragoste, *G. Ibrăileanu*.

P. S. Îmi vine să-mi reiau cărțile de filozofie. Dar unele sînt în englezește — și am făcut stupiditatea să nu cetesc de vreo 10 ani în limba asta — și am uitat-o.

P. P. S. În fond, totul se reduce la o logică, la un sistem al senzațiilor și ideilor noastre. În acest sistem e știința și morala noastră. Nici un loc pentru scepticism. Crearea palatului senzațiilor și ideilor noastre e știința... Ce-mi pasă dacă acestui palat, acestui sistem grandios îi corespunde sau nu ceva care nu mă interesează nici dintr-un punct de vedere.

Dar simt că devin ridicul. D-ta ai cetit desigur pagini strălucite și nu te-au convins. Ești artist — și n-ai suferit criza...

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (45)/II

Răspunsul lui Brătescu-Voinești la 14 febr. 1912, în op. cit., *p. 108-110, scrisoarea nr. 66.*

46

[Martie 1912]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Am primit corectura „scrisorii". Acum îți trimit corectura primei coli. Corectura fiind pe hîrtie proastă și trasă de pe șpalturi (nu din mașină), nu-ți va face o impresie bună. D-ta uită-te însă numai la *literă*, la *mărimea* ei, la mărimea *paginei* etc. Va fi frumos volumul. Îți voi trimite prima coală să vezi cum se prezintă.

Te-mpaci cu literele din titlul nuvelelor? Nu ți se par prea mari? Eu cred că-s bine alese. Întăi fuseseră altfel.

Apariția revistei — știu, e o catastrofă *. De vină e tipografia noastră provincială (mică) și colaboratorii așa de răspîndiți în toată lumea și care cer și corecturi. Pănă și Botez de la Londra cere corecturi. Două numere o dată ar da impresia de slăbire, de *Revistă idealistă*, în sfîrșit, ceva care ar sămăna cu vechiul mod de a face revistă. Ne vom sforța s-o aducem la curent. De-am putea s-o facem pănă în iunie — ș-apoi să mergem bine!

Cu dragoste, *G. Ibrăileanu*.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (18)/II

* Răspuns la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 22 febr. 1912, scrisoarea 67, în *op. cit.*, p. 110-111.

47

Mănăstirea Neamț, 31 iulie
[data poștei : 1912]

Iubite domnule Brătescu,

Sînt de trei săptămîni aici. Azi iau pentru prima oară condeiul în mînă, ca să-ți scriu d-tale. Am fost și sînt încă într-o stare de prostrație. Munca și emoțiile din vremea cît m-am zbătut pentru catedră m-au doborît. Un fel de victorie *à la* Pyrrhus. Am jucat totul pe o carte. Am cheltuit cu teza, cu drumuri etc. o mulțime de bani împrumutați ; am muncit zi și noapte, „dejunînd" noaptea pe la 3 prin crîșme, singurele localuri deschise la acea vreme, scriind pănă a doua zi la 10-11, dormind sau *sforțîndu-mă* să dorm pănă la 6 sara — apoi reîncepînd orgia muncii. Am dat doctorat (examen în regulă), am scris un volum în 2 luni, l-am tipărit în 8 zile etc. ! Dar, în sfîrșit, am reușit. Au fost o mie de lucruri care s-au întîmplat să se combine așa ca să reușesc. Unul dacă lipsea, cădea toată clădirea. E prima oară cînd îmi reușește ceva în viață. Dacă aș fi sănătos, aș putea zice că sînt fericit. Lucrul cel mai grav e insomnia. Ca să pot dormi puțin, îmi trebuiesc condiții extraterestre, ori măcar extrasociale : o liniște, o tăcere, care nu se pot găsi în societățile omenești : să înceteze viața împrejurul meu pe o rază de un kilometru ! Nu numai zgomotele, dar ideea că poate să se producă un zgomot mă ține treaz ceasuri întregi ! Dar destul cu aceste simptome de degenerare !

Știi care e petrecerea mea aici ? Ziua cetesc Heine, iar sara cetim, cîțiva, *Întuneric și lumină*. Cetim și recetim. Vezi că, dacă nu ți-am scris, în schimb am fost necontenit în societatea d-tale. Căpitanul din *Predoslovie*, cum vezi, e un tip frecvent. Ce mare lucru ai face dacă te-ai pune zilele astea și ne-ai trimite o schiță — nouă, tuturor acelora care ne desfătăm cu lacrimile și rîsul d-tale și care sîntem atît de mulți în țara asta !

Scrisoarea d-tale e admirabilă. Dacă în partea finală vei întîlni oameni care să aibă alte păreri — în partea întăia vei fi admirat de orice *intelectual* care (altfel n-ar merita acest nume) și-a pus problema existenței.

Te rog să mă ierți că nu-ți trimit volumul despre Vlahuță*. Nu e gata. Am tipărit 200 pagini (teza de doctorat) și voiesc să mă cetești întreg : vreo 250-260 pagini. Acest rest trebuie să-l scriu de-acum înainte. Am broșat numai 30 exemplare. Goga m-a *forțat* și i-am dat un exemplar. Te rog așteaptă să-l tipăresc întreg. Țin să am părerea d-tale cînd voi fi spus tot ce am de spus. Te previn că nu e faimos : 1) are o alură cam didactică, din cauza destinației lui principale 2) e scris în grabă, nerevăzut, în tot felul de dispoziții — uneori în momente de abrutizare ori de plictis, alteori în clipe de exasperare — și veșnic cu gîndul că trece vremea și pierd... trenul. Și-n adevăr, nici nu l-ám isprăvit. I-am pus pe copertă : „Partea I".

Cerîndu-ți mii de scuze că-ți răspund așa de tîrziu, te rog nu mă pedepsi și scrie-mi ce mai faci, ce mai scrii și ce gînduri mai ai ? Aici e Stere, Pătrășcanu, Carp, Izabela Sadoveanu. Uneori mai avem cîte-un musafir. A fost Codreanu, azi vine Galaction, cred că va veni în curînd Sadoveanu etc. Numai d-ta n-ai fost niciodată pe aici ! Ce fericire ne-ai face să te vedem odată dîndu-te jos din trăsură în fața arhondaricului ! Și, zău, am merita noi acest lucru !

Cu dragoste de frate, al d-tale, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (12)/II

48

[Ianuarie 1913]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Nu mai amîn răspunsul ca să-ți scriu „mult", căci mă tem că voi păți ca-ntotdeauna.

M-a întristat mult afacerea cu Murnu**. E bună traducerea, dar eu nu mă prăpădesc deloc după ea. Apoi, e o traducere. Murnu a scris și fără sprijinul lui Homer, și

---

* În scrisoarea din 4 august 1912, Brătescu-Voinești promite să-l citească (vezi scrisoarea 77, în *op. cit.*, p. 117-118).

** Răspuns la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 15 ian. 1913 (în *ed. cit.*, II, p. 122-123).

a scris mediocru. Avea-vei d-ta soarta lui Caragiale și a celorlalți scriitori mari ? Coșbuc, nici el n-a fost premiat pentru genialele lui *Balade și idile*, ci pentru slaba traducerea lui Virgiliu. Homer... Virgiliu ! Academia, care nu știe nici grecește, nici latinește, care e alcătuită din tot felul de negustori, admiră grozav — de la distanță — clasicismul ! Dar *poate* că se va întîmpla și altfel. Nu fi veșnic *învins*, „inadaptabil", cum am spus eu cu un termen barbar, *Trebuie* să te miști, în marginile posibilităților morale și estetice. Eu voi vorbi hotărît cu Philippide, Xenopol, Caragiani și Gane (mai e aici Naum, dar e bolnav și apoi nici nu-l cunosc). Ceilalți îmi sînt colegi ori bine cunoscuți. Dar nu știu dacă toți patru votează la acel premiu. Mai e aici Simionescu (geolog). E și el votant ? Dar Poni ? Te rog scrie-mi numele tuturor votanților la acel premiu, data cînd se va pune chestia, numele raportorului etc. Sînt gata să fac scandal pe aici. Scandal discret : discuție cu acești academicieni, pe care-i voi *ataca*, luînd ofensiva, indignîndu-mă la ideea că n-ar fi cu d-ta. Apoi voi pune și pe Stere în arenă. D-ta meriți așa de mult acest premiu, acest premiu e așa de mult al d-tale, încît nu cred că nu ți-l vor da. Dar încă o dată ; mișcă-te și d-ta.

Acum altceva. Îmi dai voie să tipăresc la „Miscellanea" fragmentul din scrisoarea d-tale despre Haret * *(numai* acel fragment), cu următoarea introducere :

„Ne permitem să dăm moi jos un fragment dintr-o scrisoare a d-lui Brătescu-Voinești, în care colaboratorul nostru vorbește despre Spiru I. Haret", sau așa ceva (mai bine stilizat). Aș putea spune în notiță că fac o „indiscreție care, sperăm, nu va indispune pe d. Brătescu etc."

La București, după ce se liniștesc lucrurile (război ori pace), am să vin *sigur*. Am să stau mai mult. Am treabă la Academie. Apoi, la sfîrșitul lui april, cred că am să mă duc iarăși la București. M-au numit într-o comisie. Dar nu știu dacă nu-mi voi da demisia.

Salutări frățești, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (42)/II

---

* În *Viața românească*, nr. 1, 1913.

[Data poștei : Iași, 20 iunie 1913]

Iubite domnule Brătescu,

Am fost bolnav și acum sînt obosit și incapabil să-mi concentrez gîndirea asupra unui lucru. Iată cauza pentru care nu ți-am scris de atîta vreme. Mă simt foarte vinovat și te rog să mă înțelegi și să mă ierți.

Fariseul * apare mîne. *Scrisoarea* n-am mai tipărit-o. O păstrez. *Fariseul* e foarte bine scris și-mi place cu atîta mai mult, cu cît atingi o chestie mare. În literatura noastră lucrurile *mari* nu există. Scriitorii noștri sînt mărginiți moralmente, tot atîta cît și intelectualicește. Urîtă specie de oameni ! Fără suflet, fără cultură, fără lectură — în micul lor orizon se cred incomensurabili. O buruiană într-o ogradă sterilă ar putea să se creadă un palmier. Ferice de ei ! Eu, care cetesc veșnic scriitori mari — pentru că neavînd vreme și cetind încet, trebuie să cetesc ce e mai bun —, mă simt așa de mic, de infim de mic ! Marii scriitori mă umilesc, mă descurajează și mă fac să iau hotărîrea să nu mai scriu nimic. *Cînd* a scris Renan, *pentru ce* să mai scriu și eu ?

Bineînțeles că, judecînd bine, sentimentul meu e neligitim. Căci trebuie să scriu, sînt dator să scriu, pentru că sînt soldatul unor idei.

Nuvele ca *Fariseul* sînt de o mare însemnătate. Văd un om (autorul) care cugetă și simte omenește și care are ceva mai scump pentru el decît „ecritura" lui „artistă". Dar cînd ecritura asta e mînjitura unui agramat din cafenelele bucureștene !

Ai cetit „portretul" în „chestie personală" (? !) pe care Anghel îl face Zahelei în *Flacăra ?*

Ai văzut ce rînjituri de gorilă ?

Iată unul care în dosul „ecriturii artiste" ascunde un suflet de rîndaș ! În ce țară trăim ! Și *Flacăra,* care mărturisește inconștient că a publicat pe Radu Rosetti pentru cetitorii lui, *deși* n-are talent, și că publică murdăria lui Anghel, ca să nu-l piardă dintre colaboratori, deși nu înțelege asemenea polemică !... Ce demagogie literară !

Credeai d-ta că o să fii premiat ? Eu n-am crezut. Afară de Coșbuc pentru *Eneida* (strămoșilor Academiei !), ce

---

* În *Viața românească*, nr. 5, 1913.

scriitor din generația intelectualistă a fost premiat ? Academia te-a trecut în rîndul lui Eminescu, Caragiale, Vlahuță etc. și astfel te-a consacrat scriitor clasic.

Poate că preferai, de la acești imbecili, ceea ce pot da ei *nervus rerum gerendarum* ? Desigur ! Dar ce să faci ? Pe la noi este o vorbă : „Obrazul subțire se ține cu cheltuială multă". Talentul d-tale și caracterul d-tale nu-ți pot da satisfacții materiale. La noi, asta e în ordinea lucrurilor.

Dacă vrai un premiu mare, scrie vreo Filipesciadă, ori vreo epopee a regelui Carol, ori tradu *Odiseia* pe care n-o cetește nimene, dar o admiră toți, căci admirația asta le face onoare : sînt versați în cultura clasică și așa mai departe.

Acuma sînt în concediu de la revistă. Și-ți spun drept că mă simt mai bine. M-am săturat de literatura noastră românească. Asta nu mă împiedică să nu te gust pe d-ta și să nu doresc să scrii cît mai des. Cîndva, voi reîncepe și eu. Dar nu știu dacă mă va mai prinde cineva cu „critici" asupra scriitorilor proști.

Cu multă dragoste, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (53)/II

Răspuns la scrisoarea lui Brătescu-Voinești din 28 mai 1913, în op. cit., *p. 126, scrisoarea 85.*

50

[1920]

Iubite domnule Brătescu,

Odată cu rolul de secretar de redacție, mi-am reluat și pe acela de pisălog. Așadar, încep și te rog să-mi trimiți o bucată, fără care nu înțeleg cum aș putea să alcătuiesc primul număr al *Vieții românești* *. D-ta știi ce cred eu despre literatura d-tale și prin urmare înțelegi că, pănă nu voi vedea bucata d-tale aici, nu am chef de lucru. Ți-o spun cu primejdia de a mă arăta grosolan. Dar lăsînd la o parte sentimentele mele, cred că ești convins că e bine să existe o mare revistă, care să unească pe toți intelectualii, care să ridice steagul liberei gîndiri, care să lupte pentru „mai multă conștiință", împotriva obscurantismului — și că această revistă are nevoie de literatura d-tale care, prin fiecare rînd, contribuie la realizarea *acestui* program. Zic „program", în locul altui cuvînt mai bun. Căci de program propriu-zis nu poate fi vorba.

Nu vom etala programe. Programul va rezulta din nuvela d-tale, din articolul cutăruia, din dările de samă despre mișcarea ideilor din lume, din aspirațiile, din poezia lui X etc. În *În lumea dreptății* și-n *Niculăiță Minciună* d-ta ai lucrat pentru bine, pentru lumină, pentru civilizație, pentru mai multă conștiință, tot așa ca și în *Scrisorile împotriva militarismului.*

În sfîrșit, nu-ți mai bat capul și isprăvesc rugîndu-te să-mi faci fericirea de a-mi trimite bucata dorită. Să o dai lui Pătrășcanu ca să mi-o aducă, sau să mi-o trimiți printr-o cale mai sigură decît poșta.

Cu dragoste, al d-tale, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (42)/II

* Brătescu-Voinești trimite la 8 februarie 1920 schița *Rătăcire.* Vezi scrisoarea nr. 88, în *Scrisori către Ibrăileanu,* II, p. 133.

[Data poștei : Iași, 14 noiembrie 1922]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Pentru ce taci așa de mult — și de demult ?

Mi-a spus Stere că te-a văzut la București — altă știre nu mai am despre d-ta. Acum, mă și tem să nu te importunez cu prostiile mele.

Nu ne mai dai nimic ? Ce face *Faust ?*

Cu dragoste, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (14)/II

52

[După 1920]

Iubite d[omnu]le Brătescu,

Ce mai faci ? E mult de cînd vreau să-ți scriu, dar nu mă pricepeam cum să-ți adresez scrisoarea. Știam că stai la Cameră, dar mi se spunea că stai în Fundătura 11 iunie, și nu înțelegeam ce are a face una cu alta.

Acum am aflat.

Nu știu cum să mă exprim ca să mă înțelegi. Că doresc din suflet, ca secretar al *V.r.*, o bucată de la d-ta, nici vorbă. De ce aș ascunde acest sentiment egosit ? Dar mai e ceva poate tot egoist. Pentru ce *taci ?* Pentru ce nu mai scrii ? Cum ? Generația noastră s-a isprăvit ? Eu sînt etern cvasibolnav (nu de ipohondria pe care o știi, ci de stupida neurastenie). Dar d-ta ! Și d-ta scrii mai puțin decît mine. Ultima bucată a d-tale din *V.r.* era tot atît de vie ca și bucățile d-tale de acum zece ani. * Așadar, nu te-ai „ramolisit". Atuhci de ce taci ? Știu, literatura nu e mai mult decît literatură. Dar gîndește-te la căpitanul din Predoslovia *Întunericului și luminei.* Și apoi (și aici poate e egoismul meu cel de-al doilea, nu cel de secretar de redacție), și apoi, generația noastră să-și fi depus armele ? Nu e păcat ? Și în fața cui ? A nimănuia — căci o mai mare secetă, mai ales în proză, nu se poate închipui. Dacă nu m-aș sfii de aere și fraze solemne, ți-aș repeta apelul lui Turgheniev muribund adresat lui Tolstoi : „Cîntăreț al pămîntului" — românesc etc., etc... cînd Tolstoi declarase că nu mai scrie literatură.

Te salut cu dragoste, *G. Ibrăileanu*,
str. Carol, 4.

Bibl. Acad. R.S.R. S 2 (27)/II
Scrisorile către Brătescu-Voinești au fost publicate și de Al. Teodorescu în vol. III din Scrisori către Ibrăileanu, *p. 433-470.*

* Ultimele schițe publicate de Brătescu-Voinești în *Viața românească* sînt *Moarte grabnică* (1928, nr. 3) și *Ghiorghiță al Anghelinei* (1928, nr. 4).

Către Octav Botez

1

[Ștampila poștei : 1 februarie 1906]

Iubite domnule Botez,

Te rog vino pe la mine. Scrie *numaidecît* fratelui d-tale * și spune-i că ne-a trimis o nuvelă Vlahuță, ne-a promis pentru nr. 1 Gane, ne va trimite dr. Cantacuzino etc. și că, chiar dacă ar colabora la *Curentul nou* (care, cred, nu va putea apare ; am scris lui Sanielevici să-l contopească cu *Viața românească),* să colaboreze și la noi, căci revista noastră va avea un mare răsunet.

G. Ibrăileanu.

[adresa] D-lui Octav Botez (la d-l colonel Botez), Fundacul 40 de sfinți — Loco.

Muzeul de literatură al Moldovei, Iași, 6285/L.

2

[Data poștei : 28 ianuarie 1913]

Amice Octav,

Îți trimit volumul pentru o scurtă recenzie. Ce cărți din 1912 mai ai acolo ? Scrie-mi numele lor și pe care le poți recenza. Voiam să completăm — de-am putea — acuma ceea ce am neglijat în cursul anului trecut.

În sfîrșit, dacă n-ai nimic de recenzat, ori nu poți, sau nu-ți place, te rog scrie ce-ți trece prin cap, ajută-ne la colaborare.

Salve !, *G. Ibrăileanu.*

[adresa] D-lui Octav Botez, Goethestrasse, 66, III, Charlottenburg, Berlin.

Muzeul de literatură al Moldovei, Iași, 6285/L.

* Eugen P. Botez, Jean Bart.

3

1913 [martie-aprilie], Iași

Dragă Octav,

Dacă ai ceva, *trimite urgent*. Dacă nu poți *urgent*, lasă pe nr. viitor. *Brand*, perfect.

Ce mai faci ? De-om trăi până la vară să ne vedem... „Ce frumos era în crînguri“...

G. Ibrăileanu.

Vă salut, *Soroceanu.*

Muzeul de literatură al Moldovei, Iași, 6285/L.

Către Horia Petra-Petrescu

1

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
str. Română 4
Iași

Iunie [1906]

Stimate domnule Petra-Petrescu,

Poezia nu mi se pare publicabilă fără schimbări mari, schimbări pe care acum n-are cine le face aici, căci acel domn care făcea asemenea lucruri nu mai e aici.

De aceea ți-o trimit înapoi. Schița mai are nevoie de o concentrare, mai ales în partea de la început. Mai scurtează considerațiile generale. Ideea e foarte frumoasă și o așteptăm scoasă mai în relief, prin concentrarea propusă.

De ce însă nu ne trimiți niște „Cronici“ din viața culturală, literară etc. germană, căci știu că dumneata te ocupi mult și urmărești aceste lucruri ?

Primește salutările mele prietenești,

G. Ibrăileanu.

Răspuns la scrisoarea lui Horia Petra-Petrescu din 1 iunie 1906 (Scrisoarea nr. 1, în Scrisori către Ibrăileanu, *III, București, Ed. Minerva, 1973, p. 182).*

2

Iași, 12 iunie 1906

Stimate domnule Petrescu,

Fiindcă ne-ați dat permisiunea să facem o „corectură binevoitoare“ și, mai ales, fiindcă bucata dvs. ni s-a părut prea mare față de subiectul, prezentînd cîteva stagnațiuni, ne-am permis, pe lîngă unele corecturi, să facem și cîteva amputații. Un om de gust, care ne dă ajutor adesea în aceste operațiuni, a selectat din poezia dvs alăturata bucată.

Dacă vă convine, trimiteți-o înapoi pentru nr. 5. Cred însă că menirea dvs. e proza, judecînd după bucata din *Junimea literară* despre care a fost vorba în *Viața românească*.

Vă rog trimiteți „Cronica“ vieneză. În adevăr, ar fi bine să avem cronici din marile centre europene.

Să revenim la poezie.* Știu psihologia autorului — o știu și prin mine. Și mie îmi vine foarte greu, după ce am scris, să renunț la părți din ce am scris : parcă mă doare. Așa vi se va întîmpla și dvs. ; dar credeți-ne — reprezentăm media cetitorilor — că e mai bună bucata scoasă de noi decît bucata dvs. neschimbată.

G. Ibrăileanu.

[H.P. Petrescu adaugă cu creion roșu : R. 29 VI 1906]

3

[Carte poștală]
[Ștampila poștei] Mănăstirea Neamțului...906

Stimate domnule Petrescu,

Poezia apare în nr. 5. Nuvela, în nr. 6. Veți primi revista în Transilvania, la adresa pe care vă scriu acuma. Cronica vieneză n-am primit-o. Dacă ați trimis-o, o voi primi aici, în mănăstirea Neamț, căci am lăsat adresa la poșta din Iași. Vă socotim cu plăcere între colaboratorii revistei noastre. Pănă la vreo 20 august stil vechi, îmi puteți scrie aici.

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu,*

Răspunsul lui Horia Petra-Petrescu la 18 iulie 1906 (Scrisoarea nr. 3, în Scrisori către Ibrăileanu, *III, p. 183-184).*

4

[carte poștală]
[Mănăstirea Neamțului, 27 iulie 906]

Stimate domnule Petrescu,

Ți-am scris o scrisoare, la Fofeld, pe o adresă ce mi-o dăduseși mai înainte, puțin cam altfel decît aceea pe care mi-o dai prin scrisoarea în care e vorba de amînarea cronicii pe la toamnă (în contra cărui lucru n-am nimic de spus). Ai primit acea scrisoare ? Era vorba despre nuvela dumitale (în numărul 6) și despre poezie (în numărul 5).

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu,*
Mănăstirea Neamț.

Răspunsul lui Horia Petra-Petrescu la 28 iulie 1906 (Scrisoarea nr. 4, în Scrisori către Ibrăileanu, *III, p. 184).*

5

14 august 906, Neamțu

Stimate domnule Petra-Petrescu,

Cred că ai primit nr. 5. M-ar (adică ne-ar) interesa mult să știm părerile despre revistă ale diferitelor cercuri prin care te-ai învîrtit ori te învîrtești. Voim să aducem revistei toate îmbunătățirile și am dori să știm de ce are și de ce nu are nevoie publicul. Te rog, dar, să-mi spui sincer care sînt rubricile mai interesante ori mai puțin interesante ? Ce e prea mult și ce lipsește ? Despre talentul scriitorilor nu poate fi vorba : e cum l-a dat Dumnezeu, dar despre alcătuirea revistei te întreb. Părerea d-tale și a altora. Nu e vorba nici de principii, pentru că principiile nu le-am sacrifica publicului : aceasta s-o facă acei care urmăresc tirajul.

Nuvela dumitale nu s-a pus în numărul 6, ci se va pune în numărul 7 (o vei ceti în București), căci n-a încăput : avem o mulțime de materiale care așteaptă mai de mult și apoi numerele pe vacanță, deși au fost mai mari decît aproximativ 150 pagini (!), dar n-au fost așa de mari ca celelalte. Cred însă că ți-i indiferent în ce număr se publică.

Dacă ai ceva, trimite ; cu cît e trimis mai degrabă, cu atîta îi vine rîndul mai degrabă. Bucățile fac stagiul reglementar.

Ai văzut că noi plătim bucățile. Pentru nuvela dumitale scrie-mi pretenția dumitale, altmintrelea vom prețălui-o noi din oficiu. Piesa de teatru e pentru noi ? Am

* Poezia nu a apărut în *Viața românească*. Nuvela apare în nr. 7, 1906, cu titlul *Badea Cărăbană*. Răspunsul lui Petra-Petrescu, la 29 iunie 1906, în *op. cit.*, III, p. 183.

cetit fragmentul din *Grigore* (în *Luceafărul).* Această bucată, împreună cu schița din *Junimea literară,* pe care am lăudat-o, mă face să cred că talentul dumitale se poate dezvolta mai ales în genul umoristico-fantezist. (Scuză-mi... invenția acestui gen literar.)

E posibil să fiu în București și eu, dar mai posibil e să fie Stere. Eu sînt un om cu sănătatea foarte șubredă și am mare oroare de drumuri, oteluri, zdruncinare, oameni mulți etc.

Mănăstirea Neamțului e în județul Neamț, nu în județul Ilfov, cum mi-ai adresat dumneata scrisoarea, care, totuși, cum vezi, mi-a ajuns aici.

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

Mănăstirea Neamț.

Răspunsul lui Horia Petra-Petrescu, nedatat, în Scrisori către Ibrăileanu, *III, p. 185-187 (Scrisoarea nr. 6).*

6

[Sept. 1906]

Stimate domnule Petrescu,

Vreu să-ți scriu demult dar tot aștept să am vreme ca să-ți scriu mai mult, relativ la ultima d-tale scrisoare.

Fiindcă mîne plec la Iași, m-am hotărît să-ți scriu, căci acolo voi fi foarte ocupat. Îți voi scrie scurt, căci... tot n-am vreme.

În privința sfaturilor ce mi le dai pentru răspîndirea revistei, le voi pune în discuție la Iași.

Deocamdată îți mulțumesc pentru interesul ce-l porți revistei noastre.

În privința d-lui S. Pușcariu... sînt chestiuni privitoare la filologie și e imposibil să nu fie ciocnire, cînd părerile sînt deosebite. Vorba este să nu cădem în injurii și personalități, și, pe cît mi-aduc aminte, n-am căzut. Dacă n-ar fi să spunem ce credem în toate chestiile, pentru ce am apare ?

Cu d. Iorga... Observă dumneata modul cum ne tratează în ziarele sale și spune drept, sîntem noi vinovați ? Noi discutăm principii, combatem o atitudine, apărînd-o pe a noastră, și el ne tratează ca pe niște... nici nu știu cum să zic ! D. Iorga e așa că cine e cu dînsul e cu perfecția în picioare (de pildă *Ramuri ! ! !),* cine nu e cu dînsul i-i „dușman", îl „înjură" etc. Crezi și dumneata că l-am „înjurat" ? Dar unde a fost lăudat mai mult — independent ! decît la noi. Laudele ciracilor săi nu fac două parale, ale noastre, care nu-i sîntem ciraci, sînt foarte prețioase (dar nu pricepe asta !).

Dacă vrei să scrii un foileton despre *V.r.,* scrie-l.

Așteptăm manuscrisele — și, de la Iași, ne vom face datoria față de d-ta. Nuvela d-tale s-a tipărit.

Orice schimbare de adresă te rog să mi-o faci cunoscută. Nu cumva aveți de gînd (excursioniștii la expoziție) să veniți pe la Iași ?

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

P.S. Nu cred să mă duc la București. Ar trebui să-mi iau concediu de la Școala Militară (acolo se începe la 10 sept.) și apoi sînt foarte obosit. Stere poate să fie la București, dacă nu cumva tocmai atunci e nunta lui Goga, unde se va duce și el. Cît pe ce era să vin pe la Sibii cu Stere și Brătescu-Voinești. Aș fi făcut o încercare de energie.

[H.P.-Petrescu notează pe scrisoare : Trimit 12 X 906 *Din primăvara vieții].*

Răspuns la scrisoarea lui Horia Petra-Petrescu citată mai înainte din Scrisori către Ibrăileanu, *III, (Scrisoarea nr. 6).*

Către Octavian Goga

1

[Febr.-martie 1907]

Stimate domnule Goga,

Proprietarii întărîtîndu-se din pricina reformelor propuse de liberali, întărîtare hrănită și de atitudinea d-lui P. P. Carp, care vorbește de interesele intangibile ale proprietarilor, Stere vă roagă să scrieți în *Luceafărul* un articol în care să faceți apel la patriotismul proprietarilor din Regat, pentru ca apoi noi să-l putem reproduce aici.

Stere nu cred că să vă scrie prea curînd, căci muncește, fără nici o exagerare, 20 de ceasuri în șir. Cu toată admirabila lui construcție, e într-un hal teribil. Trebuie să lupte cu proprietarii, cu arendașii lor, să facă pe țărani să *creadă* (lucru foarte greu, după sute de ani de împilare nemiloasă) și mai trebuie să lupte chiar cu... Clubul liberal, căci mulți postulanți de slujbe nu pricep să fi venit la „putere“ și să nu se-nfrupte imediat din buget. Și Stere nu vrea să-i satisfacă, căci ar înduşmăni partidul din opoziție. E grozav aici. Mulți dintre noi trebuie să meargă ca propagandiști la țară sau ca ofițeri în rezervă. Vom apare fără unele rubrici (dacă nu s-or întoarce cîțiva). „Cronică internă“ nu vom avea de la Stere. Nu știu de va putea scrie ceva pentru *Luceafărul*. Peste două zile trebuie să plece în juleț. Țăranii au alungat pe toți proprietarii și arendașii. Acum e vorba să se ajungă la o înțelegere. De nu se va ajunge, grozăvia își va ajunge culmea cînd va veni vremea aratului. Noroc că încă ține pe aici iarna...

Primiți salutările mele, *G. Ibrăileanu.*

P.S. Dacă scrieți articolul cerut altundeva decît în *Luceafărul*, trimiteți-ne ziarul în care apare acel articol.
Ib.

Bibl. Acad. R.S.R., 4 (3)/CCXVI

Octavian Goga răspunde la 3 mart. 1907. Vezi Scrisori către Ibrăileanu, *III, p. 69 (Scrisoarea nr. 2).*

2

[Ian. 1910]

Iubite domnule Goga,

Am primit eu paginile, căci Stere e la București. E foarte necăjit, nu e sănătos, e negru la față, enervat peste măsură și, pe cît am înțeles (ți-o spun numai d-tale), e încă afectat grozav de calomniile de astă-vară. E la el un fel de idee fixă. Sînt foarte îngrijit. Stă la infinit în odaia lui cu tot felul de tratate de geologii... dar n-am vreme să-ți scriu mult, e zgomot aici și pleacă poșta.

Întrebi pănă cînd se mai poate trimite ceva pentru nr. 1. Pănă la *1 februarie* stil vechi.

Acum te rog un lucru : pe cine să alegem corespondent din Ardeal ? Au făcut oferte Bolcaș și Secula. * Dar cred că ar trebui altcineva. Nu avem nevoie de „știri politice“ pur și simplu, căci cetitorii le cunosc mai înainte de apariția noastră din gazete. Avem nevoie de *judecăți asupra politicii, mișcării culturale, literare*. D-ta ai fi cel indicat, dar ai procese, apoi te vei duce în străinătate (ori în închisoare). N-ar fi bun *Ciura ?* Dacă crezi că da, te rog scrie-i. 50 franci pe lună onorar.

Multe salutări prietenești, sănătate și mai puține displăceri.

G. Ibrăileanu.

Nu uita de Ciura !

Bibl. Acad. R.S.R., 4 (1)/CCXVI

Răspunsul lui O. Goga din 3 februarie 1910 în Scrisori către Ibrăileanu, III, *p. 70-71.*

3

[Febr. 1910]

Iubite domnule Goga,

Îți mulțumesc pentru osteneală și te rog să ne ierți că-ți batem capul atîta. Corespondența e bună, dar e prea mare. Am dat-o la tipar, dar altădată s-o facă mai mică, pe jumătate dacă se poate. Cetitorul e foarte curios : se

* Lucian Bolcaș și Septimiu Sever Secula, gazetari și scriitori transilvăneni, colaboratori ai *Tribunei* și ai altor reviste.

sparie de lungime și mai ales cînd nu-i roman, nuvelă ori chestie „palpitantă".

Aștept poeziile d-tale. Întîrzierea lor va face să ocupe un loc mai spre mijloc (dealtmintrelea noi de la început am hotărît să nu facem din „loc" o chestie de preferință, dar totuși dorim ca ce e mai bun să fie pe la-nceput — lucru ce reușim foarte rar).

Cu Stere vom vorbi cînd vei veni de la București. Are de gînd să plece în Elveția. Atunci, cred că va veni și pe la Sibiu.

Multe salutări prietenești, *G. Ibrăileanu.*

Bibl. Acad. R.S.R. 4 (2)/CCXVI

Vezi și scrisoarea lui O. Goga din 25 februarie 1910, în Scrisori către Ibrăileanu, *III, p. 72 (Scrisoarea nr. 6).*

Către D. D. Patrașcanu

5 august 1907, Agapia

Amice,

Răspunde imediat dacă miercuri poți veni la Agapia pentru excursie. I-am scris și lui Hogaș. Răspunde *imediat*, ca să nu ne încurci.

Salve, *G. Ibrăileanu.*

D-sale d-lui D. D. Patrașcanu, profesor din Bacău, deputat.

Reprodusă după Scrisori către Ibrăileanu, *vol. III, Ed. Minerva, 1974, p. 474.*

Către C. Botez

1

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Golia 52

[1908]

Dragă Botez,

Rămîne așa cu revistele. Dar văd că a venit aici *Soz. Monat* *. În sfîrșit, vom aranja. Te-am cam batjocurit, e drept. Dar mai puțin ca atunci cînd erai aici, cu un amestec de *tandreță*. Acum pot să-ți spun ce-am simțit cînd ai plecat : cu cîteva zile înainte umblam melancolic și emoționat pănă la lacrimi (autentic !).

Dar, prin firea mea curioasă de o bucată de vreme, nu numai că mă purtam, cînd te vedeam, indiferent, ci chiar rece, chiar cinic. La Stere, cînd ți-am spus : „Cine ar să mai vie să fumeze, chirchilit etc.“, am tradus ironic un cu totul alt sentiment.

Cu catedra universitară : numit fără consultare ; consultată apoi Facultatea : Răscanu, Ph[ilippide], Caraiani — *pentru*, Teohari, Găvănescu — *contra*, Negulescu (junimist) se abține, Bărbulescu n-are drept de vot, Xenopol, Paris, Naum, bolnav (făgăduit că e *pentru*). Acum, Găvănescu, prodecan în locul lui Xenopol, nu face actele, ca să trăgăneze. Volumul I apărut. În presă, un scandal enorm. Într-o zi am fost lăudat și înjurat în 6 ziare. Continuă. Studenții, foștii mei elevi și *iorgaliști*, scrisoare deschisă *contra* Iorga.

Bogdan-Duică a apărat în *Luceafărul* cursurile de vară Iași. Ar trebui I. Botez să te țină în curent, trimițîndu-ți ziare etc. Eu sînt ocupat pănă la nebunie. Stere, Cameră, Kernbach — Jockey etc.

Iartă-mi această stupidă scrisoare telegrafică. N-am vreme, în redacție scandal și harmalaie.

Salutări doamnei și copiilor, pe care am avut stupiditatea să nu-i văd, transmite-le salutări.

Salve, *G. Ibrăileanu.*

Răspuns la scrisoarea lui C. Botez din 8 dec. 1908. C. Botez răspunde la 3 ianuarie 1909. Vezi Scrisori către Ibrăileanu, *II, Minerva, 1971, p. 2-3.*
Reprodusă după I. Crețu, G. Ibrăileanu, Restituiri literare, *Ed. Academiei, 1968.*

* *Sozialistische Monatshefte.*

Către Elena Ibrăileanu

1

(Miercuri, 17 februarie 1909)

Dragă Lență,

Tu numai Constanței Moscu îi scrii mult, de frică. Mie îmi scrii prea puțin. Iată, azi, miercuri, mi-a trimis Pătrășcanu scrisoarea ce ai dat-o lui (cred că lui, că el încă n-a venit la mine și mi se spune că a adus-o un băiat — probabil Ticu). Îți scriu și eu atunci o carte poștală. Tu ai putea să-mi scrii multe : de fată, de Iași, de acasă. Eu n-am ce, și tot îți scriu mult. Aseară am uitat ce-am mîncat. Azi la dejun : supă, conopidă, șnițel de vițel, compot. Aștept acuma pe Izabela și pe Sadoveanu. Poate a venit și Botez. Cetesc o carte de vînătoare în Africa. Caută *Viitorul* care a sosit în Iași marți sau miercuri și ai să vezi mutra mea. Sărutări ciopacului și ție. Sărutări de mînă peste sală. Compl[imente] lui părintele Carp *. Ai luat banii ?

G. Ib.

2

(Vineri, 19 februarie 1909)

Dragă Lență,

Mîța asta se explică prin aceea că hîrtia mi-a dat-o d-na Cornelia **.

Am fost ieri la Marinescu *** acasă, cu Lupu ****, pe care l-am găsit aici. I-am istorisit toate, m-a căutat. Rezultatul : cîteva semne de ataxie, dar combătute de alte multe semne contrare ataxiei, apoi : faptul că de 10 ani stau pe loc arată că nu e ataxie. E lipsă de nutriție, surmenaj, neurastenie gravă etc. Așadar, „calic și dator organicește“.

* Socrul lui G. Ibrăileanu.

** Scrisoarea are în antet o șaretă cu trandafiri, trasă de un motan.

*** Doctorul Gh. Marinescu, fondatorul școlii române de neurologie (1863—1938), fost membru al Academiei Române.

**** Dr. N. Lupu, colaborator al *Vieții românești* (1876—1947), medic și om politic.

Vindecabil, zice d-rul. Acum știu eu cum stă lucrul ? Dar cred că așa, după chipul cum se poartă cu mine amicii. I-am studiat și văd că nu sînt alarmați. Lupu a vorbit în particular cu Marinescu. Lui Lupu i-a spus de cîteva semne de ataxie. Mie nu mi-a spus. Mă știa Marinescu : de la *Viața românească*, că-s numit la Universitate etc. Am glumit necontenit cu dînsul și l-am epatat cu știința mea asupra simptomelor boalelor nervoase și a ataxiei. Mi-a spus să stau 10 zile în sanator, ca să *încep* îngrijirea, să cîștig vreun kilo etc. Și ceva electricitate. Azi am fost la sanator. Mai mare e... Caty Varlam ! ! O odaie de clasa II, 16 fr. pe zi. Vizita lui Marinescu plătită deosebit. Intru mîne dimineață, sîmbătă. Sînt foarte trist, înțelegi. *Dar mai presus de toate e fata ! Mi-e frică teribil de scarlatină. Te conjur, fii atentă. N-o duce nicăieri. Nu lăsa pe nimeni din cei ce vin de pe drum să se atingă de dînsa. La cea mai mică îndoială, pune termometrul*, etc. *Dacă nu faci așa, și nu-mi juri că faci, nu stau aici. Și chiar dacă stau, stau degeaba !* Pătrășcanu și m-me Pătrășcanu stăruiesc teribil să vii la ei cu fata. Pătrășcanu cică vine să vă aducă. *Știu eu ?* Dacă nu e ger (deci dacă nu e primejdie în tren pentru fată), puteți veni. Vă doresc tare. Sărutări ție și ciopacului și sărutări de mînă mătușei și moșului. Dacă veniți voi, ce face mătușă-mea cu frica ? Să-mi scrii zilnic ; și fata să-mi scrie zilnic ! Îi voi spune lui Botez * să-ți dea bani. Ori ia de la Mihai ** leafa mea de la *V. rom.* pe februar.

G. Ib.

3

(Sîmbătă, 20 februarie 1909)

Dragă Lență,

Îți scriu sîmbătă, ora 2, din sanatoriu. La 4 ceasuri vine doctorul (unul mai mic), căruia Marinescu i-a spus ce să-mi facă. Vizitele lui Marinescu se plătesc aparte

* Iancu Botez era și contabilul *Vieții românești.*

** Mihai Carp, cumnatul lui G. Ibrăileanu, era colaborator al revistei.

(10 franci). Plătesc pe zi aici 16 franci. O odaie mică : un pat, o dormeză, lavoir, garderobă, parchet pe jos, calorifer, electricitate. Mîncarea încă nu știu cum este. E un vînt teribil aici și viscol și frig. Ce faceți oare acum ? Sînt atît de departe ! și probabil se vor înzăpezi și trenurile ! Vai de biet ! Scrie-mi pe adresa : G. Ibrăileanu, Sanatorul Sf. Elisabeta, Șoseaua Kiseleff, București.

Sărutări ție și ciopacului și celor de peste antret. Părintele Carp doarme acolo ? Complimente lui.

G. Ib.

4

(Duminică seara, 21 februarie 1909)

Dragă Lență,

Am primit scrisorile tale și ale ciopacului. Ai primit cartea poștală cu adresa mea cea nouă ? Ți-o scriu din nou : „G. Ibrăileanu, Sanatorul Sf. Elisabeta, Șoseaua Kiseleff, București".

Azi (duminică) au fost la mine Stere, Botez, Pătrășcanu și Izabela. Toți pleacă diseară la Iași... și eu rămîn aici ! Nu e curios ? Sînt abătut și melancolic, dar mă țin ! Iau niște doctorii, am făcut baie, m-a injectat nu știu cu ce Marinescu lîngă capătul de jos al măduvei spinării. Abia o noapte a trecut și mai am încă 9 ! Mai mult nu stau ! ! M-am culcat asară la 11 și m-am sculat la 8 și ceva. Am dormit teribil de prost, aproape zero. Dar cu asta mă voi deprinde să mă scol mai dimineață.

Boala mea nu e așa simplă. Pe lîngă neurastenie, am și o *leziune*, mi-a spus Marinescu, deci ceva atins în măduva spinării, dar se va vindeca, zice el. Să dea Dumnezeu ! Cu voi n-am hotărît nimic. Am lăsat să hotărăști tu, sfătuindu-te și cu amicii care vin la Iași. Eu mă tem de frigul de pe drum și, mai ales, de enervarea fetei cu cei trei copii ai lui Pătrășcanu (Zizica e foarte neastîmpărată). Despre mîncare și odaie îți va spuse Pătrășcanu. Dar să-ți spun eu. Lapte dimineață, dejun (primul azi) : supă cu o bucată de pasăre în ea, ochiuri, cotlete de vițel, o bucată de pandișpan, lapte la 4, masă sara. (Asară prima masă mizerabilă.) Liniște nu tocmai. În culoare cam zgomot, uși, glasuri — dar noaptea nu. Dimineața am fost

la Pătrășcanu. Sînt liber să ies. Dar deseară pleacă amicii ! ! Ce faceți ? Ce face ciopacul tatei ? Ce departe e casa ! Mă simt foarte singur. Să-mi scrii în fiecare zi. Și ciopacul să-mi scrie în fiecare zi. Am să-i aduc lucruri frumoase și bune. Spune-i. La Iași am să urmez cura, probabil cu Manicatide. Am să mai întreb pe Marinescu de fată. Cum doarme ? Cum se trezește ? Ia bani de la Mihai ori de la Botez. Nu te jena deloc. Ia cît vrei. Ia și 200 franci. Dacă vii, am vorbit cu Botez să ia șuba de la Stere, pentru drum, în caz de ger. Dar dacă e ger, nu plecați deloc. Eu aș crede să veniți lunea viitoare. Complimente la toți. Te sărut pe tine și pe ciopac.

G. I.

Să-mi trimiteți lenjuri printr-un amic și peria de dinți și praful, prin Botez, căci el pleacă marți ori miercuri.

Scrisori publicate de M. Bordeianu, în Viața românească, *1971, nr. 5. În legătură cu șederea lui G. Ibrăileanu la sanatoriu, a se vedea și Elena G. Ibrăileanu,* Din viața lui G. Ibrăileanu, *în* Amintiri despre G. Ibrăileanu, *vol. II, p. 222.*

5

Breslau [1914 ?]

Dragă Lență,

Îți scriu după ce am ajuns la 11 și 1/4 și am făcut o baie. Pe urmă voi mînca și apoi vom vedea cînd găsim pe doctori. Am venit relativ bine. Între 3-5 noaptea am ațipit puțin. Aici e înourat. Mi se pare așa curios : la Breaslu, în acest otel ! Voi sta cît mai puțin posibil. Aștept poste-restant. Cred că mai stau cel mult pănă duminică sau luni aici. Luni să-mi scrii la Berlin, la C. Botez. Cînd voi pleca la Berlin, am să-ți telegrafiez. Sînt cam melancolic și cam pesimist.

Vă sărut pe amîndouă și dă Doamne să mai văd Moldova !

G. Ibrăileanu.

B.C.U. Iași.

Către Al. Carp

1

[Data poștei : 1916, octombrie]

Dragă Alexandre, *

Am urmărit, din scrisorile ce ai trimis aici, peripețiile morale prin care ai trecut și mi-a părut bine că te afli sănătos și voios. Doresc ca starea aceasta să continue și să te văd în Iași sănătos, să ne istorisești ce-ai făcut, să jucăm domino, 66, să trimitem pe Costache la Ita și să-ți reiai rolul de Mascotă.

Te îmbrățișez, *G. Ibrăileanu.*

D-lui sublocotenent Alexandru Carp, Armata de operațiuni nord, Poșta militară.

Muzeul de literatură al Moldovei, Iași 4901/L.

* Alexandru Carp, unul din frații soției lui G. Ibrăileanu.

Către Paul Zarifopol

1

12 ianuarie 1920, Iași.

Stimate domnule Zarifopol,

Îmi permit să-ți fac o propunere, pe care nu știu cum vei primi-o. Ai aflat, cred, din ziare, despre reapariția *Vieții românești*. Revista va fi absolut independentă de orice politică de partid și de orice școală literară. Singurul „program" care va respira din ea va fi o atitudine împotriva obscurantismului pe partea politico-socială și talentul pe partea literară.

Am fi fericiți dacă ai voi să te numeri și d-ta printre colaboratorii revistei, căreia i-ai da tot ce voiești, afară de articole de politică militantă — restricție inutilă cînd e vorba de d-ta, care ai avut întotdeauna bunul-gust de a nu o face.

Dacă primești propunerea, te rog fă-mi cunoscut. Numele colaboratorilor li vom înșira pe o listă pe care o vom numi „Asociația literară și științifică Viața românească". E un simplu nume în loc de „colaboratori", și atîta tot. „Asociația" e pur platonică, nici întruniri, nici comitet, nici cotizație, nimic. Din ea fac parte tot felul de oameni, din toate provinciile, din toate partidele și din nici un partid, din toate școlile literare și din nici o școală. Coloratura „Asociației" e ca și a „prospectului" pe care probabil l-ai cetit prin ziare.

Dacă primești această propunere, te rog trimite-mi și o fotografie. Te rog nu te speria. Nu vom face exhibiționism demagogic și nici de prost-gust. Voim să facem un fel de prospect, un fel de anunț literar, în vederea apariției revistei, pe care, spre a-l face mai atractiv, voim să-l ilustrăm cu figurile viitorilor colaboratori.

Dintre toate aceste propuneri — colaborare, asociație, fotografie —, primește cît vrei. Am dori mult să le primești pe toate, chiar și fotografia, care, simt, poate să-ți pară ceva neserios. Îți fac cunoscut că avem pănă acum mai toate fotografiile — chiar și a d-lui Philippide, cel mai refractar la asemenea lucruri.

Revista va apare „sub direcția unui comitet". Onorariile vor fi fixate de comitet.

Primește salutările mele amicale,

G. Ibrăileanu,
str. Carol 4

Zarifopol răspunde la 21 ianuarie 1920. Vezi Scrisori către Ibrăileanu, *I, E.P.L., 1966, p. 263, (Scrisoarea nr. 1).*

2

Iași, 26 ianuarie, 1920

Stimate domnule Zarifopol,

Îți mulțumesc pentru făgăduința de colaborare și vreau să mă apăr pentru restul de propuneri, pe care nu l-ai primit. În „asociație" au intrat o sumă de oameni, pănă acuma într-adevăr necunoscuți. D-ta nu ești un necunoscut și nu ești necunoscut chiar ca scriitor. Articolele d-tale din *Cronica* * sînt încă în amintirea multora. Am ales cuvîntul „asociație", în loc de „colaboratori", între altele și pentru motivul că colaboratorul e, parcă, ținut să scrie mai des decît un asociat. Un asociat, la urma urmei, poate nici să nu scrie. Cazul multor membri din „Junimea". „Asociat" mi s-a părut ceva mai vag, ori mai atenuat decît un colaborator.

D-ta îmi spui că abia cînd vei trimite ceva vom fi în stare să judecăm bine dacă „faci de colaborator". Dar dacă nu știam noi deja că faci de colaborator, îți scriam ? Eu, care am dorit atît de mult să primești catedra de la Iași și care am gustat atît de mult articolele d-tale din *Cronica,* nu mai am nevoie de dovezi.

În privința propunerii a treia, iată apărarea mea : punem fotografia tuturora, vreo 80, iluștri și necunoscuți, bătrîni și tineri etc. Aceasta, deja, micșorează oarecum răspunderea personală a fiecăruia. Apoi, prospectul ** avînd un caracter în mare parte comercial, se vede bine că lucrul pleacă de la autorii prospectului, și nu de la

---

* Revista condusă de T. Arghezi, la care P. Zarifopol a colaborat cu șase articole în 1915.

** Prospectul de reapariție al *Vieții românești.*

cei fotografiați. În sfîrșit, este prezumția că exhibarea a fost făcută din oficiu de administrația revistei. Și, de fapt, eu nici n-aș fi avut nevoie să *cer* fotografii, dacă le aveam. O publicație ilustrată poate da, ea, mutrele cui crede de cuviință. Bineînțeles, în cazul nostru, simt eu că mai e nevoie și de aprobarea celui ilustrat.

Dar esențialul e colaborarea. Și, încă o dată, îți mulțumesc mult pentru făgăduință. Am convingerea că colaborarea d-tale va fi prețioasă. Dacă te răzgîndești și primești „asociația", mai e timp. Scrie-mi. De fotografie nu-ți mai vorbesc, pentru că văd că-ți repugnă mult.

Cu cele mai cordiale salutări,

G. Ibrăileanu,
Str. Carol, 4.

M.L.R., 12896.

Răspuns la scrisoarea lui Paul Zarifopol din 21 ian. 1920. *Scrisori către Ibrăileanu,* I, 1966, p. 263, scrisoarea 1.

3

8 februarie [1920]

Stimate domnule Zarifopol,

Scrisoarea d-tale mi-a produs o mare bucurie. *Toate* articolele d-tale, inedite și cele tipărite deja în nemțește *, sînt minunate pentru *V.r.* Pe mine unul titlurile de articole din scrisoarea d-tale mă ispitesc grozav. Dacă ai gata pe *Larochefoucauld,* te rog trimite-mi-l repede. Aș vrea să-l pun în nr. 1. Dacă cumva vine prea tîrziu pentru combinațiile noastre redacționale, tipografice etc., atunci îl dau la tipar pentru nr. 2. Dar țin mult să fie în nr. 1.

Firește că se admite și pseudonimul. E de preferat, firește, numele adevărat atunci cînd pseodonimul nu e cerut de anume considerații. Dar asta e treaba d-tale. Ești absolut liber să faci cum vrei. Eu însă țin mult și la numele d-tale. Cred că în nr. 1 mi-l dai.

* *Flaubert* și *Maupassant der Sentimentale,* apărute în *Suddeutsche Monatshefte* (dec. 1908 și ian. 1912).

Îți mulțumesc pentru permisiunea de a te pune în lungul nostru pomelnic numit „asociație".

Aștept pe *Larochefoucauld* (una din slăbiciunile mele). Cu cele mai cordiale salutări,

G. Ibrăileanu

M.L.R., 12918

Răspunsul lui P. Zarifopol la 28 febr. 1920 (scrisoarea 2, în op. cit., I, p. 264).

4

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[1920]

Stimate domnule Zarifopol,

Numărul 2 e aproape gata zețuit. În curînd (peste vreo 5-6 zile) punem în lucru nr. 3. Te rog răspunde-mi dacă trimiți pe *Larochefoucauld.*

Am primit telegrama d-tale, în care îmi spuneai că trimiți articolul peste trei sau patru săptămîni. De atunci probabil că sînt vreo trei săptămîni. Te rog iartă-mă că te tot plictisesc, dar țin mult să fii și d-ta în paginile *Vieții românești.*

Cu cele mai cordiale salutări,

G. Ibrăileanu.

M.L.R., 12.919.

5

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[Ian. 1920]

Stimate Domnule Zarifopol,

Am primit articolul. * Și de atunci fierb. L-am cetit fierbînd — și fierb. D-ta ai făcut crima să nu vii la Iasi și, din cauza asta, să ne încurcăm aici cu un imbecil.

* Trimis de Zarifopol cu scrisoarea din 23 iunie 1920 (scrisoarea nr. 3, în *op. cit.,* I, p. 264-265).

Articolul d-tale, dă-mi voie să ți-o spun, e minunat. L-am cetit dintr-o dată, până noaptea tîrziu. Eu am cetit de multe ori pe *Larochefoucauld,* pe care îl admir din juneță. Articolul d-tale mi-a lămurit bine pe Laroch[efoucauld]. Și cu cît am gustat mai mult articolul, cu atît m-am simțit mai nenorocit. Nu știu, poate încă nu e totul pierdut. (Dealtmintrelea, nu știu dacă d-ta nu persiști mereu în rezerva, ca să nu zic refuzul d-tale.) Îți voi mai scrie în privința asta. Am fost la Philippide, la Gusti, față cu care mi-am vărsat focul împotriva d-tale — ba față și cu alții. Aceasta cu atît mai slab, cu cît zilele astea trebuie să luăm hotărîri în privința lichelei aciuate aici. (Te rog păstrează bine scrisoarea asta, ori rupe-o, căci n-aș voi să se creadă lucruri rele despre mine. Înțelegi bine d-ta că eu nu-s condus de interesul pentru învățămînt... sau, poate mai just, de stima pentru merit și de greața pentru... etc.).

Cea mai grea de îndeplinit dintre cererile d-tale e tipărirea într-un singur număr, dar voi face-o. În nr. 5 (nr. 4 e deja zețuit). Îți voi trimite într-o zi, două, o mostră de literă mai mică (dar nouă și frumoasă). Adică ce să-ți mai trimit? O găsești în *V.r.* nr. 3, în cronica lui Corteanu. Scrie-mi dacă-ți convine. Am face economie de spațiu. (Pentru publicul nostru, minor, trebuie variație — deci *multe* bucăți). Dacă nu-ți convine, voi pune garmond.

De corecturi, ți-aș garanta. Aș face și eu. Dar mă tem. Așadar, îți voi trimite cu condiția să le faci repede.

Citațiile în franțuzește, firește, nu vor fi traduse. Cine nu știe nici franțuzește, degeaba ar ceti articolul d-tale. Ba nici nu-l va ceti.

Aștept cu nerăbdare, pentru mine, pe France. Îl cetesc necontenit de-o sumă de ani. Eu cred că vei da *V.r.* toate articolele din S.M., care, pentru noi, sînt asbolut inedite. După aceea va trebui să fie scoase într-un volum.

Romanul Caragiale—Gherea...* Nu m-am gîndit la fetele care l-ar ceti. Nu am nimic în mine de Mr. Nicodème. Dar mi se pare neestetic să tot fie vorba de „pantalonii" fetei fără nici o necesitate și fără nici o ascuțime de intenție ori de stil. Mai e în roman vorba de

* *Nevinovățiile viclene* de Luca I. Caragiale și Ionel D. Gherea, în *Viața românească,* 1920, nr. 4, 5; 6.

menstrul fetei. Pentru ce? Poate ca justificare a precocității ei amoroase? Dar, la noi, țară de sud, fenomenul e frecvent la vîrsta de 13 ani, cît are fata. Nu-i nevoie de această *explicare* (dacă explicarea e scopul). *Menstrul* evocă imagini displăcute. În *La Rôtisserie* e senzualitate puternică, poetică și — ce stil!

Eu am cetit pasajul cu „pantalonii" în redacție, unde erau tot felul de oameni, de la ultramodernistul Al. A. Philippide, care dă cu barda-n Dumnezeu (și are 20 de ani), pînă la popularii Pătrășcanu și Sadoveanu (40-50 ani), și toți au fost de părere că nu e bine.

Aștept răspunsul d-tale — și France. Salutări prietenești,

G. Ibrăileanu.

M.L.R., 12 897

P. Zarifopol răspunde la această scrisoare la 24 iunie 1920 (cf. op. cit., *I, p. 266).*

6

[Telegramă tranzitată — Iași, 25.06.1920
Paul Zarifopol — str. Suter sau Luter 13 — Sinaia
d.p. Sinaia — 26.06].

Primit amîndouă manuscrisele *

G. Ibrăileanu

M.L.R., 12 930.

7

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[Iulie ? 1920]

Stimate domnule Zarifopol,

Te rog să mă ierți că nu ți-am răspuns la ultima d-tale scrisoare. Cauza a fost greva de la poștă — și, după aceea, cîteva încurcături și neplăceri personale.

* „Amîndouă", adică *France* și *Maupassant.*

Am pus în nr. 5 (pe care-l vei primi în cîteva zile) pe *Maupassant*. Am început cu el, pentru că e mai cetit în țară decît France și pentru că acest articol, prin concluziile lui, va face puțin „scandal". Vreau să spun că e cel mai nimerit pentru a-ți asigura deodată mulți cetitori.

Articolul e minunat. E formidabil. Simt acest lucru prin sentimentul produs mie : deși maupassantist vechi, articolul d-tale m-a zdruncinat serios. Nu pot obiecta nimic la tot ce spui. Cel mult aș putea spune că sînt unele calități în Maupassant de care d-ta n-ai vorbit — pe care poate le recunoști și care *spuse* ar da altă imagine, mai favorabilă, a acestui scriitor. * Nu s-a scris pînă acum un articol mai bun în românește, și poate nici așa de lung — mai lipsit de caracter gazetăresc, de cronică etc. E scris de un specialist, și nu de un „publicist".

După Maup[assant], voi pune pe France, tot așa de bun articol — și apoi pe Larochefoucauld —, după ce vei fi cîștigat pe toți cetitorii. Sînt curios să văd impresia în public. Dar știu un lucru : cetitorii sînt necompetenți. Nu mai vorbesc de scribi. Primesc aici multe reviste. Am impresia că scriitorii lor nu sînt în stare să fie măcar cetitori competenți ai *V.r.* și mai ales ai unor articole ca ale d-tale.

Mai ai cîteva articole publicate în *S.M.* ** E bine să le traduci și să le dai *V. rom.* Mi-ai scris că te apuci și de lucruri noi. Secretarul de redacție din mine a tresărit de bucurie.

Îmi spuneai într-o scrisoare, de mult, că vrei să publici și lucruri neiscălite, ori cu pseudonim. Le aștept. Dacă-s scurte, le pot pune la „Miscellanea" cu pseudonimul lor, ori cu inițiale, ori fără nimic (în cazul acesta, sînt de *et comp.*, din P. Nicanor *et Comp.)*.

Acum te rog ceva. În romanul Caragiale—Gherea n-am șters „pantalonii" fetei. Dar acum vine ceva : e vorba de *menstrul* fetei. E spus prin perifraze. E nevoie de menstru ? Poate pentru a justifica amorul ei precoce ? Dar are 13 ani ! La noi, în sud, e lucru obișnuit. Menstrul

---

* Vezi scrisoarea lui Zarifopol din 26 august 1920 (în *op. cit.*, I, p. 268-269).

** Așa îl anunță Zarifopol în scrisoarea din 28 iunie 1920 (Scrisoarea 6, în *op. cit.*, I, p. 267-268).

acesta mi se pare inestetic în romanul lor. N-ar fi bine să fie suprimat ?

Răspunde-mi d-ta ce să fac — ori spune-le lor să-mi răspundă. Le-aș scrie eu, dar nu știu bine unde-s ei.

La Maup[assant] am făcut și corecturi. Să-mi scrii dacă ai găsit greșeli. Uneori se ivesc greșeli dracul știe cum ! De la mașină sau de aiurea.

Multe salutări, *G. Ibrăileanu.*

P.S. Oare înțelegi ce-am scris ? E cald oribil, sînt obosit, plictisit de atîta „secretariat de redacție" etc.

M.L.R., 12 898

8

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[? 1920]

Stimate domnule Zarifopol,

Nu mai încape vorbă că primim traducerea de care vorbești — fie pentru *V. rom.* (dacă vom hotărî să punem traduceri în revistă — pînă acum n-am pus), fie pentru un volum sau volumaș.

Savul este un tînăr, doctor în filozofie, actualmente într-un fel de turneu prin Europa pentru a studia, cred, arta. A stat la Paris, în Florența, în Roma, acum e la Viena. E cam „ciudat", în adevăr, poate întrucîtva voit ciudat. E un băiat foarte bun, studios, cinstit etc.

Voi face să trimită n-rele din *V.r.* d-nei Culianu. Vom opri banii, nu din avariție, dar fiindcă noi sîntem separați de „Societatea *V. r.*"Și eu plătesc abonament la *V.r.*

Peste cîteva zile apare nr. cu *France*. Apoi, un număr, fac *relâche* cu d-ta. Așadar, *Larochefoucauld* începe în [nr.] de octombrie. Îl pun în două numere, tăiat unde ai spus d-ta, după rezumat. (Dacă s-ar putea într-un singur număr ! Voi vedea.) Îți voi trimite corecturi. Mă tem !

Spuneai odată de altfel de colaborare : lucruri de altă natură, neiscălite cu numele d-tale. De ce nu trimiți ?

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 920.

9

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[oct. ? 1920]

Stimate domnule Zarifopol,

Nu știu dacă ai primit o scrisoare a mea în care-ți spuneam că pe *Larochefoucauld* îl voi pune în alt număr decît cel următor. Acum cred că îl voi amîna cu un număr, din mai multe motive, dintre care unul te poate interesa : sper să-l pun tot într-un număr.

Tot în acea scrisoare îți propuneam să scrii și lucruri mai mici — ori mai de actualitate curentă, cum mi-ai promis odată d-ta.

În sfîrșit, atunci am uitat să-ți răspund la o întrebare : cu ce sumă plătesc articolele. Cred că ai primit pentru *Maup[assant]*. Mîine îți trimit aceeași sumă pentru *France. Larochef[oucauld]* — 800 franci. Avem un buget votat de Soc. *V.r.* acum 7 luni. La anul cred că voi cere un buget mai mare — dacă revista va produce destul ca să mă pot... obrăznici cu Societatea. Greutatea e că lucrurile stau astfel încît bucățile mari nu pot fi plătite cum trebuie față cu cele mici. De pildă, 20 pagini nu pot fi plătite de 4 ori decît cele de 5. Cei care scriu lucruri mici sînt avantajați. Deși, din alt punct de vedere, nu sînt, căci, 5 sau 20, omul trebuie să aibă o idee, s-o formuleze etc.

Cred că ai să scoți bucățile în volum tot la noi. Atunci răsplata pecuniară are să fie mai simțită. Autorul are 20% din cîștigul brut.

Ai produs oarecare scandal cu *Maup[assant]*. Dar mai mult mîrîituri. Te-a atacat mai de-a dreptul o gazetă feministă : *Acțiunea feministă* de la Piatra. Dar fără nici un argument. Vreun sfert de coloană.

Te rog spune-mi dacă vrei să-ți trimit corectură la *Laroch[efoucauld]*. Eu ți-aș trimite, de frică. Dacă însă ai încredere în noi... În *France* ai găsit greșeli ? Eu am observat o literă lipsă — sărită cred în mașină.

Cu salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 899.

Răspunsul lui Zarifopol la 1 noiembrie 1920 (Scrisoarea nr. 8, în Scrisori către Ibrăileanu, *I, p. 269-270).*

10

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[Noiembrie ? 1920]

Stimate domnule Zarifopol,

Fiindcă ceea ce a vorbit Pătrășcanu cu bătrînul Ghera, lucru de care aflu de la d-ta, sînt obligatorii pentru revistă, țiu să te anunț imediat că onorariile d-tale de acum vor fi dublate. Astfel pentru *Larochefoucauld* * vei primi 1600 franci. Nu știu dacă pentru d-ta e important acest lucru, dar eu mă simt dator să mă țiu de făgăduielile tarasconezului Pătrășcanu. Înțeleg și decepția d-tale, chiar dacă nu dai mare însemnătate chestiei bănești. Am votat, de la începutul anului, o sumă pentru „cheltuieli neprevăzute".

Dacă-l vezi pe Gusti la București, el îți va vorbi mai pe larg în privința unui lucru, care poate te interesează și pe d-ta, dar pe mine mă interesează mult. E posibil să se întîmple unele lucruri care ar cere ca d-ta să ai cît mai multe „opere". De aceea e bine să pregătești cît mai multe manuscrise, ** care să poată fi tipărite în *V.r.* și apoi, cît mai la timp, în volum — sau volume. Te rog răspunde-mi dacă, în cazul *acesta* — cînd am putea reuși să te aducem aici —, ai voi să te faci ieșean ?

Eu mă gîndesc să-ți propun să te muți la Iași, chiar dacă n-ai vrea — sau nu s-ar putea — să intri în cariera didactică. Mă gîndeam că ar fi minunat pentru *V.r.* ca d-ta să intri în direcția *V.r.* — cu venituri nu numai de colaborator.

Dacă ai avea prea multe articole gata, așa că n-ar mai fi timp să treacă toate în revistă, atunci, pentru scopul cel mare, am renunța la tipărirea unora dintre ele în *V.r.* și le-am pune de-a dreptul în volum — cu toate că în ipostazul de secretar de redacție al revistei mi-ar părea grozav de rău.

Gazeta cucoanelor n-o mai am. Dar nu e o mare pagubă. În rezumat ele spuneau : cum se poate ca d. Zarifopol să-și ia aere așa de grozave cu cel mai mare nuvelist. D-ta

---

* *Pentru explicarea lui Larochefoucauld,* apărut în *Viața românească,* nr. 9 și 10, din sept. și oct. 1920.

** Răspunsul lui Zarifopol, în scrisoarea din 25 noiembrie 1920 (Scrisoarea 9, în *op. cit.*, p. 270-271).

ai vrea să polemizezi cu cineva ? Crezi că este cineva în publicistica noastră care să merite ? Dacă vrei să complectezi ce-ai scris despre Maup[assant] ori să răspunzi la nedumeririle din public, poți răspunde — nu *cuiva*, ci *rumorilor din ziare și din public* —, fără să-i faci cuiva onoarea de a discuta. Eu am „polemizat“ mult în viața mea. Acum mi se pare că, pe-atunci, cedam prea mult unei apucături vulgare din mine. Cred, sper că n-am să mai polemizez niciodată. Dar dacă d-ta ai polemiza, cum spuneam mai sus, cu „nedumeririle unor cetitori“, ar fi un cîștig pentru cei care te urmăresc — ai mai scrie cîteva pagini despre Maupassant. Articolul d-tale a plăcut foarte mult la oamenii mai subțiri. Ralea, care e un tînăr minunat, mi-a scris că l-a impresionat mult articolul d-tale, deși crede că atinge numai o latură a lui Maup[assant]. El a înțeles că d-ta vorbești numai de ceea ce anunți în titlu.

Dar principalul e să confecționezi repede „opere“. Unul din puținele mele idealuri e ca d-ta să vii aici la Iași. Nu pot spune sigur că vom reuși, dar pe cît simt lucrurile, cred că sînt șanse serioase. Vorba e dacă la această proiectată căsătorie consimți și d-ta.

Larochef[oucauld] îl pun în două numere. E multă îmbulzeală de articole. Trebuie să pun și mai proaste, pentru variație, pentru că unele tratează chestii de actualitate, și pentru alte motive.

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 900

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 1 noiembrie 1920 (loc. cit.).

11

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[Nov.—dec. 1920]

Stimate domnule Zarifopol,

Îți răspund cam tîrziu din o mie de cauze.

Eu cred că și *Maupassant* e „operă“. De aceea, cred că nu ne-am îndepărta de scopul pe care, pe cît văd, îl urmăresc mai mult eu decît d-ta — dacă ai traduce pe *Flaubert*. *Impresia estetică* eu cred că e, și ea, „operă“. Iar dacă mai ai ceva ca *Larochef[oucauld]*, pentru revistă e minunat. Că doar nu sînt dator să tipăresc numai lucruri pentru băieții de la cafenelele „literare“ din București, ori pentru învățători și duduci din pensioane. Dacă m-am căznit cu *Laroch[efoucauld]* (dar nici nu m-am căznit mult !) a fost din cauză că voiam să-l pun într-un singur număr. Și nu văd pentru ce o „operă“ a d-tale viitoare de felul lui *Laroch[efoucauld]* n-ar putea fi publicată cu „va urma“-le. E drept că pentru „comerțul“ revistei e mai potrivit un *Maupass[ant]* sau *France*. Dar pentru unii cetitori, mai aleși, un *Laroch[efoucauld]* e poate încă și mai binevenit. Oricum, eu cred că se poate împăca perfect apelul meu ca să scrii pentru *V.r.* cu acela de a scrie „opere“. Numai invitarea mea de a scrie notițe la rubrica, de pildă Miscellanea, te-ar împiedica de la „opere“. Chiar și *filologul* Philippide s-a mai îmblînzit. A început să prețuiască „ideile“ mai mult decît „faptele“, pe care uneori le tratează în stilul lui „izbucnitor“.

Am pus în nr. 9 (pe care-l vei vedea în curînd) 1/2 din *Larochef[oucauld]*. Tot — a fost imposibil. M-a încurcat teribil în ultimele luni *Rodia de aur* a junilor Maniu și Teodoreanu, precum și unele fleacuri, pe care trebuie să le pun pentru variație. (Ca să fie, de pildă, și beletristică într-un număr, pun ce pot.) Am avut curajul să *nu-ți* trimit corectura. Am făcut clacă la corectura lui *Laroch[efoucauld]* — de frică. Să vedem ce a ieșit... Eu nu văd nici o greșeală.

Branițte e un tînăr ziarist, după mine un talentat ziarist politic, dar care se îndărătnicește să facă orice, afară de articole politice.

Mă întorc la „opere“. Eu cred că se poate face și fără biblioteca de la München. Și anume de acele care sînt mai mult critică literară decît istorie literară propriu-zisă. Cît despre filologie veritabilă, cred și eu că nu se poate la Sinaia. Dar, în vremurile astea, cine poate face ceea ce vrea și ce trebuie ? Și-apoi există altul, sau alții, care să aibă altceva ? Față cu proasta și necinstita gazetărie a altora, articolele bine gîndite, bine scrise și întemeiate pe o suficientă informație sînt arhi-opere.

Caietul lui Philippide (centigrafiat) va cuprinde Fiziologia sunetelor, Istoria sunetelor, Istoria Formelor. „Ori-

ginile“ le scoate în volum tipărit, de el. Manuscrisul e aproape gata. Caietul va costa vreo 100 franci. Îl scot niște studenți. Să te abonez ?

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

D-ta îl cunoști pe Arghezi. S-a băgat polemist la o revistă a lui Vintilă Brătianu, care va apărea în curînd. Ce-a pățit oare ?

M.L.R., 12.901.

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 25 noiembrie 1920 (Scrisoarea nr. 9, în Scrisori către Ibrăileanu, *I, p. 270-271) și la biletul din 28 noiembrie 1920,* Ibid., *p. 271.*

12

[Ianuarie ? 1921]

Stimate domnule Zarifopol,

Te rog iartă-mă că-ți scriu cu creionul pe o asemenea hîrtie. Așa este împrejurarea din acest moment — și nu vreau să-l pierd, fiindcă-ți sînt dator de mult cu o sumă de răspunsuri, pe care le-am întîrziat dintr-o mulțime de cauze, care de care mai nenorocite. Una este lupta pe care am dus-o cu cîțiva colegi, care au găsit de cuviință să recomande pe un d. Aslan, profesor în locul lui Gusti, fără concurs ! Trist e că și Philippide a iscălit, în schimbul făgăduinței că inițiatorii numirii lui Aslan îi vor da (lui Ph.) voturile pentru elevul lui, Pascu. Ph. a făcut, deci, tranzacții și diplomație ! Și iată ce se pregătește : acest Aslan (o nulitate) le trebuia unora de aici ca să-și înjghebe o gașcă. După Alsan (dacă e numit), vine rîndul unuia Șerban, la catedra de franceză ! Iată ce a făcut Ph. cu diplomația lui ! Acum să vedem dacă Aslan va fi sau nu confirmat de ministru. Atunci Aslan + cei care l-au susținut (deși nu vor avea pe Ph. — dar nu mai au nevoie de el ! În locul lui e votul lui Aslan !) vor aduce pe Șerban. Sînt cîteva neregularități de formă, au protestat profesorii universitari, au protestat studenții. Să vedem...

Acest Aslan a fost prins acum cîțiva ani copiind la teză la concursul de franceză (pentru liceu) și eliminat din examen !

Scrisoarea d-tale, în care îmi ceri să-ți trimit corectura la *Laroch[efoucauld]* a venit cînd se trăgea coala a 9-a din

nr. 10 — iar *Laroch[efoucauld]* e în coala 1 ! ! *De-acum îți voi trimite întotdeauna corecturi pentru celelalte articole.* Dacă vei găsi ceva boacăn în *Laroch[efoucauld],* consolează-te cu ideea că în volum vei corija. La partea II din *Laroch[efoucauld]* am făcut și eu corectură, dar nu la tot. N-am putut. A făcut și Topîrceanu, minunat corector. Dar știu eu ? De vei găsi greșeli, mai consolează-te cu ideea că nici d-ta nu poți fi sigur că nu-ți scăpau greșeli, ori că nu ți le introduceau, mai pe urmă, zețarii, căci acești oameni au și obiceiul acesta. Eu am impresia că există mai dinainte un număr de greșeli, care trebuie să fie, apoi, în orice număr de revistă. Greșeli preexistente, a priori, nu știu cum să mai zic !

„Diformări“ — știu eu cum a ieșit ? Corectorii noștri nu prea scriu așa. Eu nu scriu așa. Eu păstrez pe *e* cît pot. Eu scriu contemporan, de pildă, deși se obișnuiește cu *i.*

Formele *inzist* etc. cred și eu c-ar fi de la ardeleni, dar trebuie să fie și de la gazetarii evrei. Cred că z acesta trebuie pus în legătură cu l. nemțească. Eu mă feresc de el. Dar — am admis *recenzie* etc. De ce scriu *insist,* dar scriu *recenzie* — nu știu. Adică știu : pentru că se zice *insist,* dar se scrie (cred) *recenzie.* De ce s-a făcut *recenzie* și a rămas *insist ? Recensie* mai zice cineva ? Nu-mi dau bine seamă. *Azistență* e și mai oribil. Dacă în *recenzie* e, poate, o „alunecare de sunet“ în firea limbii române (și deci și în *inzist),* apoi în „azistentă“ e o prostie și ignoranță, căci *asi* e tot atît de în firea limbii ca și *azi.* Dar poate la toate *(inzist* și *azist)* să fie o altă cauză. Cu schimbarea ortografiei, cînd s-a scris *poezie, cauză* (și nu *poesie, causă),* gazetarii și alții au crezut că *insist* și *asistență* e... ortografie academică ! Dacă-i vorba pe *z,* atunci afară *s* — de pretutindeni. Încît boanghenismul, jargonismul și schimbarea ortografiei ar putea fi cauzele. Și triumful necontenit al vulgarității. Căci *z* e nu știu cum, mai gros decît *s* — și deci mai grosier !

D-na Moscu e o cucoană din Buzău, măritată cu un advocat muntean. E moldoveancă. Are vreo 44-46 ani (iată-mă indiscret !). A învățat la un pensionat ieșean de pe vremuri, ținut de o franceză. E inteligentă, cam fantastă.

Am luat măsuri să se trimită numerele d-nei N. P. Culianu.

Pun infinite speranțe în cele trei articole ale d-tale pe care mi le anunți. Cînd trimiți unul din ele ? În privința operei de 200 pagini, o editäm noi. Dacă ar fi sigur că va fi utilizată ca „operă“, ar trebui să fie în franțuzește. Altfel, e mai nimerit în românește. Totul atîrnă de rezultatul afacerii de care vorbesc la început. Adică nu chiar totul, dar mult. Să vedem.

Branișteu nu mai știu cum scrie politică. Eu nu-l cunosc în ipostazul acesta decît din ce scria într-o gazetă din Iași în 1918 — într-o gazetă scoasă de mine. Scria atunci fără plată, din nevoia de a spune ce are pe inimă. Scria bine. Acum scrie ca meseriaș. Poate de aici deosebirea. Graur, în adevăr, e cel mai bun ziarist al nostru. Arghezi, talent minunat, ca stilist, dar nu știe să argumenteze, nici nu se încearcă. Zugrăvește. Dar ziarist fără gîndire și argumente se poate ?

Viața socialistă * e curățică. Dar cam anemică. Am văzut un număr.

La Țarigrad, perfect, pentru „Miscellanea“, iscălit cu numele sau cu un pseudonim. Așadar : unul din articole și *La Țarigrad.* Cînd vin manuscrisele d-tale, rup plicul cu emoție. Cînd ai știi cîte prostii vin aici ? Mai ales versuri.

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

Am scris obosit, la o lumînare proastă. Iartă această toaletă mitocănească.

M.L.R., 12 902.

Răspuns la scrisoarea lui P. Zarifopol din 1 ian. 1921 (Scrisoarea 11, în* op. cit., *p. 271-273).

13

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[? 1921]

Stimate domnule Zarifopol,

Am fost bolnav mai mult de o lună, iată de ce nu ți-am scris. În ultima d-tale scrisoare **, pe cît îmi aduc aminte (n-o am acum la-ndemînă), vorbeai de calitatea inferioară a unora din bucățile tipărite de *V.r.* Despre unele nu poate fi nici o îndoială. Despre altele — aud atîtea păreri contrare, că nu mai știu ce să gîndesc. Nu rămîne decît să ascult de propriul meu gust, oricît m-aș îndoi de el — ori să trag bucățile la sorți. Dar și cu gustul meu e un lucru anapoda. Eu am trei feluri de gusturi, *trebuie* să am. Unul, pentru *mine, cel de-acasă.* Cu acesta aleg bucăți pentru propria mea delectare. Din *V.r.* puțin are de ales acest gust. Un alt „gust“ e acela cu care aleg material pentru *V.r.* Acest gust are în vedere posibilitățile actuale ale literaturii române : cutare nuvelă, să zicem, deși slabă, tot e mai bună decît cele ce se produc de obicei — și, dacă trebuie nuvele în *V.r.,* trebuie s-o pun. Bineînțeles că uneori mai intervin și alte motive, de care nu se poate să nu ții samă. În sfîrșit, un al treilea gust e acela cu care fac curs la universitate : pentru anul 1830, de exemplu, cu starea de incultură a țării, fără limbă literară etc., cutare scriitor se cheamă că — în acele condiții — are anume valoare etc.

În *V.r.* eu cred că pun ce e mai bun din ceea ce se publică aiurea. Apoi... nevoia de variație.

În privința mutării d-tale la Iași. M-a întristat faptul că împrejurările nu-ți permit să devii ieșean. Eu mă gîndeam că, chiar fără catedră, poate ai vrea să te muți. Ți-am scris de asta. Visam să iei d-ta împreună cu mine direcția — și, poate, s-o ai întreagă, dacă eu, cum bag de samă, mă tot imbecilizez. Dar poate te vei răzgîndi odată. Și pentru asta, ar trebui să te gîndești la „opere“. Eu încă n-am dezesperat. Încă nu știu cum au să iasă lucrurile, dar poate să iasă bine. Infamia cu cel care a ținut conferința la Sinaia (la care ai asistat d-ta și cu Cerna) se pare că nu reușește. Și atunci, poate, nici consecințele ei.

Să nu uit ceva. Într-o zi aud pe un student rostind *seziune.* Îl întreb pentru ce zice așa. „*S* între două vocale nu se cetește *z* ?“, mi-a răspuns el. Acest răspuns îmi confirmă că una din cauzele „seziunii“ e și schimbarea ortografiei, cu care ocazie s-a decretat că nu se mai scrie „causă“, ci „cauză“. De aici — de la *cauză, poezie,* s-a ajuns la „seziune“... Pe student l-am convins îndată spunîndu-i că *sesiune* e „*session*“ și că uzul, cel puțin la

* Revistă apărută în 1920.

** Scrisoare din 13 iunie 1921 (Scrisoarea 15, în *op. cit.,* p. 275-276).

lumea mai subțire, e : „sesiune“. Dar destul cu această chestiune ! !...

D-ta ce-ai mai făcut ? Bine ar fi să fi scris „opera“ în franțuzește. Noi ți-o editäm cu plăcere. Dar ar fi mai bine pentru scop s-o ia în editură o librărie franceză. Eu cred c-ar lua-o.

Pentru *V.r.* ai mai scris ceva ? Te rog răspunde-mi. Imediat ce articolele d-tale românești vor fi suficiente pentru un volum de 200 pagini, le scoatem în volum. Nu-i așa ? — îmi făgăduiseși, apoi, *Rușii la Constantinopol*. Nici acum chestia nu e trecută de la ordinea zilei.

Te rog să mai faci observații asupra revistei. Criticile d-tale îmi folosesc. Mult — nu pot remedia (ți-am arătat mai sus cauzele), dar îmi servesc în orientarea mea. Dacă încă nu vezi rezultatul — să sperăm că-l vei vedea.

Îmi mai spuneai despre niște traduceri din nemțește. Te mai gîndești la ele ?

Pe la Iași nu mai ai nici o afacere ? Vreau să zic : n-ai de gînd să mai vii pe-aici cu vreun interes de familie sau altceva — și, cu această ocazie, să vorbim de toate lucrurile, de care-ți vorbesc în scrisoare — mai pe larg și cu mai mult folos practic ? Acum e ușor de umblat cu trenul. *

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 903

14

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[? 1921]

Stimate domnule Zarifopol,

Iar am fost bolnav. Ți-am scris acum vreo săptămînă o scrisoare — pe care n-am mai dat-o la poștă, căci mă încurcasem în niște detalii fără interes.

Îți scriu puțin, cît îmi permit puterile :

Dacă crezi că „cronicile“ d-tale pot apărea în *V.r.*, iscălite ori cu pseudonim, la „Miscellanea“, ori într-o rubrică aparte, o rubrică a d-tale, căreia îi vei găsi un titlu — atunci *V.r.* e gata să-ți plătească, ca și *Adevărul.*

Trimite *Cronica* lui Arghezi să vedem dacă ai destule pagini pentru o foaie volantă.

Aștept cu nerăbdare un articol al d-tale pentru revistă.

La *volum* nu te gîndești ?

În Iași nu ai de gînd să vii cîndva — la toamnă, la iarnă, pentru cîteva zile ? Încă n-am renunțat la visurile mele cu catedra și cu codirecția *V.r.*

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 904.

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 6 mai 1921 (Scrisoarea nr. 14, în Scrisori către Ibrăileanu, *I, p. 274-275).*

15

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[? 1921]

Stimate domnule Zarifopol,

Iar am avut acces — lung — de stenahorie. Bătrînețe și neurastenie. Țin să-ți scriu cu orice preț, cel puțin cîteva cuvinte. D-ta nu te îngriji de apariția, sau de posibilitatea de tipărire a unui eventual volum al d-tale. Gherea nu apare din cauza lui Alacalay-Benvenisti. Ei tipăresc volumele unor scribi, care alcătuiesc o veche coterie a firmei — în loc să tipărească ce trebuie de tipărit. Aici, la Iași, avem, cum știi, tipografie, în care tipărim noi. Dacă Gherea era repartizat la Iași, acum era pe piață. A rămas să fie tipărit la București, pentru ca familia să poată supraveghea, dacă ar voi, tipărirea și pentru că mijloacele tehnice sînt mai bogate în București. D-ta trimite material pentru volum, și-ți garantez tipărirea promptă — bineînțeles promptitudine moldovenească. Îți tipărim și studiile despre clasicism și articolele pe care ai început să le tipărești în *V.r.*

În privința *chestiei,* e bine să facem ca și cum s-ar putea realiza și ca și cum d-ta ai primi. Mai știi ? Poate te răzgîndești ; și poate se poate realiza. În orice caz, studiile și tipărirea lor nu strică.

Mă întrebai dacă-mi *trebuie* un articol al d-tale. Ce fel de întrebare e asta ? Cum să nu-mi trebuiască ? !

* Zarifopol dezminte în scrisoarea din 8 aprilie 1921 (Scrisoarea 1, în *op. cit.*, p. 429, vol. III).

Îmi trebuie și articolele acele, ca în *Cronica,* pe care vrei să le scrii — dacă vrei să le dai aici. Domnule Zarifopol, *V.r.* e cum e și poate să fie și altfel, numai să fie bine. Dacă d-ta mai dai importanță scrisului, literaturii, iată, ai o arenă în *V.r.* Eu ți-am mai propus : dacă vrei intră, într-o formă oarecare, în direcție. Dacă te-ai muta în Iași...

Te rog scrie-mi dacă ți-a plăcut sau nu Lucia Mantu. * Mie îmi place mult. *Știe* să scrie. Nu știu cine e. Îi știu numele adevărat (Lucia Mantu e un pseudonim), un nume absolut necunoscut.

Mă întorc la articolele-cronici ale d-tale. Ar fi atît de binevenite. Eu, cum cred că ai constatat, m-am obosit, ca să nu zic ramolit. Articolele d-tale din *Cronica* — oare nu mai sînt de actualitate ? (Le-am cetit, dar nu le mai țin bine minte — și colecția n-o am.) Dacă se potrivesc pentru astăzi, nu crezi că ar fi bine să le scoatem în „Foi volante“ ? Mi-aduc aminte bine de tonul și de stilul lor — și ar fi minunate pentru colecția asta.

Cu cele mai cordiale salutări, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 905.

16

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

[Iunie—iulie 1921]

Stimate domnule Zarifopol,

Necazurile se țin de mine lanț. Mi-a fost fata bolnavă grav aproape două săptămîni. Prima diagnoză a fost : febră tifoidă. Mai apoi, analiza sîngelui a dat rezultat negativ și simptomele au luat o formă și o direcție altele decît la febra tifoidă. N-a fost febră tifoidă. Neurastenizat pănă-n ultimul grad, a mai venit și boala asta a fetii — cu chinul, oboseala și teroarea mea — și m-a istovit cu totul.

Mă întrebai dacă sufăr și eu de nervi. Sufăr de douăzeci și cinci de ani de „neurastenie gravă“, cum e scris în certificatele (de care uneori am avut nevoie) emanate de la toți doctorii de boli nervoase. Iată de ce n-a ieșit nimic din mine, căci cred că putea, altfel, să iasă ceva. N-am putut, toată viața, decît să fur cîte un moment, mai puțin rău decît altele, pentru ocupațiile așa-numite intelectuale. O veșnică insomnie, o veșnică oboseală, dese nevralgii — și anxietăți teribile. De patru luni, nu mai sînt nici măcar restul de mai înainte. Îmi permit să mă lamentez aici, pentru că mi-ai scris că și d-ta ești neurastenizat și pentru că m-ai întrebat dacă nu sufăr și eu de nervi. În orice caz, iartă-mă de aceste confidențe.

Și iată, deci, de ce nu ți-am răspuns pănă acuma.

Articolul d-tale cel mare l-am cetit într-o stare mai normală. E ascuțit și, în teorie, just, după umila mea părere. Dar cred că prea lași pe cetitor să tragă el concluziile. E lipsit de un didacticism mai direct. Apoi, vei stîrni iar protestări cu privire la Musset. Musset are accente care merg la inima celor interesați : „c'était plus qu'un poète, c'était un homme“, cum a zis Taine. Mi-aduc aminte de un sonet care-ncepe (cred) cam așa : „J'ai perdu ma force et ma vie“ etc. E literatură simplă, dar, uite, eu, acuma simt teribil acest vers ! Musset e adorat la noi, și ar trebui să procedezi ca și cu Maupassant, pe larg. Înțeleg, d-ta nu ești dator să consacri un articol unui exemplu. Dar Musset e un poet aproape „național“ românesc.

Despre versul lui Vlahuță, am scris și eu, ca și d-ta. Studiul meu despre Vlahuță — o jumătate numai, restul nu l-am mai scris — mi-a servit ca... teză de doctorat. E scris cu gîndul la comisiune. Și cu gîndul la Vl., amicul și colaboratorul revistei. Deci nu mă mulțumește. Afară de asta, în acel studiu am voit să definesc mai mult o epocă și o pătură socială. Am luat ca pretext pe Vlahuță. Puteam să iau orice „proletar intelectual“. Studiul e în *V.r.* (acum n-am la îndemînă colecția, am uitat ce an). E necomplect. Despre artist n-am vorbit. Nu-mi place. Unele lucruri le reneg.

Feminismul lui A. Gherman * l-am cetit în momente rele. Scris minunat, ca tot ce scrii d-ta. Just în idei. Mi se pare însă prea grav. N-am putut să-l mai cetesc o dată, căci l-am dat la tipar. Apare peste 2-3 zile. Articolul cel mare apare peste o lună, în primele zile ale lui august. Onorariul — mi se pare că *Adevărul* îți dădea 300 fr. cu iscălitura d-tale. Eu zic 300 fr. cu pseudonim. *Dar scrie-mi*

* **Părerea lui Zarifopol, în Scrisoarea din 13 iunie 1921, citată.**

* A. Gherman, pseudonim al lui P. Zarifopol.

și d-ta ce crezi. D-ta ești cel mai strălucit colaborator de articole al *V.r.* Cred că ne vom împăca întotdeauna. Pentru articole mari, de fond, ca *Literatura și arta literară,** onorariul va fi de acum 1000 lei. Eu știu că, în vremurile astea, sumele acestea sînt o nimică, dar ce e de făcut? Din cauza scumpirii necontenite a hîrtiei, zațului etc., revista pierde. Acum cîteva luni nu pierdea. De-atunci, prin scumpirea materialului, pierde. Noroc că „societatea" cîștigă aiurea. Revista e *luxul* ei.

Nu găsesc în acest moment scrisoarea d-tale. Nu știu dacă uit vreo întrebare a d-tale. Apoi sînt și extrem de obosit. Dacă am uitat ceva, te rog scrie-mi.

N-ai vrea să te ocupi și de literatura românească? E un grajd al lui Augias, unde ar fi enorm de curățit. Eu nu pot face nici cele ce aș putea în alte momente. Apar poeți și prozatori care se laudă între ei și fac curente. *V.r.* ar trebui să-și spună cuvîntul, dar cine să-l spună? Ea are — încă! — destul prestigiu ca să fie auzită și crezută.

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 906.

Răspunsul lui P. Zarifopol, la 13 iulie 1921 (scrisoarea 16, în op. cit., *I, p. 277-278).*

17

REDACȚIA REVISTEI «VIAȚA ROMÂNEASCĂ»
Iași, str. Lăpușneanu, 33

Agapia [1921]

Stimate domnule Zarifopol,

Îți răspund cu o întîrziere neobișnuită nici chiar mie. Nu-ți mai spun cauzele. Dacă „rațiunea" încă probabil nu-i atinsă, din punct de vedere afectiv am fost în timpul din urmă, și sînt încă, nebun. *Poate* să mă refac, întrucîtva, aci, — deși casa în care stau e situată între atîtea poieți și cotețe, că abia pot fura cîte un moment de somn.

Să caut să-ți răspund la scrisoarea d-tale.

---

* *Artă literară și simplă literatură,* apărut în *Viața românească,* nr. 8, 1921.

Cred că poți publica toate articolele (pe care ai de gînd să le pui în volum) în revistă. Nu strică vînzării, mai ales că au apărut într-un timp lung de aproape doi ani, foarte distanțate unul de altul. Numai un roman, publicat în șir, poate fi dezavantajat din punct de vedere comercial, cînd iese în volum *imediat.* După un an, chiar și romanul tipărit tot, în șir, în revistă, nu mai sufere. Eu cred că volumul d-tale, ca să nu fie prea scump, trebuie să aibă vreo 250 pagini. O pagină de revistă este egală cu două pagini de volum. Acum poți socoti cît material ai. Eu cred că ai destul, mai ales dacă pui și pe *Flaubert. Flaubert* trebuie. Dacă volumul iese mai mare de 250 pagini, nu face nimic. Un astfel de volum se cumpără chiar cu un preț mai mare, pentru că îl cumpără cei interesați mai ales, și puțini gură cască care aleg din întîmplare din vitrine.

Onorariul pentru volum e de 20% din venitul brut. Adică, dacă prețul e, să zicem, 10 franci, autorul ia 2 franci de volum. Volumul d-tale cred că va fi 15 franci, deci 3 franci de volum. Se mai poate și altfel: o sumă oarecare pentru volum, vîndut pentru totdeauna editurii. Dar nu-ți recomand acest lucru. Și eu am făcut tot așa: 20%. Cînd dai volumul, poți lua un avans de cîteva mii de lei. Apoi socoteală din 6 în 6 luni. Eu cred că afacerea va fi bună. Acum (dar abia acum) Societatea *V. r.* s-a pus pe răspîndit volumele editurii ei. Iar prestigiul editurii *V. r.* e o realitate. Volumul francez îl vom edita imediat ce-l vei isprăvi. Îl vom trimite, firește, și-n Franța, și-n alte țări, spre vînzare.

Am cetit, pentru a treia oară, articolul d-tale ultim, tipărit. Acum, în claritatea aerului de aici, l-am înțeles și l-am gustat mai bine. Am văzut că conține și concluzii. Cred însă că n-ai fost destul de categoric. N-ai spus mai de-a dreptul, mai didactic, ce e arta literară. Dar articolul e — cu un termen cam culinar, dacă-mi dai voie — delicios. Face onoare *Vieții românești.* În privința lui Musset, nu mă pot împăca cu totul cu d-ta. Baudelaire e mai artist, dar Musset e mai „poet" — fără să pot spune clar ce e un poet. D-ta vrei să scapi de naufragiu numai unele piese ale lui Musset. Dar poezii nu găsești? De pildă — nu-i știu titlul acuma — aceea adresată fratelui lui despre Italia? Sau *Noaptea de decembrie?* Și chiar — eu sînt un romantic naiv? — *Ballade à la lune?* Dar îmi dau bine samă că

în lucrurile acestea are un rol hotărîtor subiectivitatea fiecăruia. D-ta eşti tip artist, eu tip sentimental.

D-ta scrii că articolele d-tale trec nebăgate în samă. Te înşeli. În cercurile în care mă învîrtesc eu — şi eu întîlnesc mulţi oameni —, articolele d-tale nu trec deloc nebăgate în samă. D-ta ai impresia contrară din cauza presei. Dar în presă s-au selectat cei mai proşti şi mai inculţi indivizi. N-ai idee ce oameni pricepuţi găseşti uneori în public, de o mie de ori mai sensibili şi mai competenţi decît recenzenţii din presă. Aceştia, pe lîngă tîmpenia din natură şi lipsa de cultură, mai sînt încurcaţi, stingheriţi, de „teorii", de „şcoala" lor literară şi, în sfîrşit, de spiritul de gaşcă. Dar gîndeşte-te că în public e şi o Lucia Mantu. Acum a început să scrie. Dar pînă acum a fost „public". Şi cîte, şi cîţi n-or fi ca ea.

A apărut articolul lui Barnovschi *. Eu îl preţuiesc, ca şi d-ta. Dacă articolele lui fac stagiu mai mare în saltarele redacţiei, să nu se supere. Unele au făcut stagiu un an. Te rog spune-i să continuie cu colaborarea. (Mă vei scuti de oboseala unei scrisori.) Şi mai spune-i că-i editäm, dacă vrea, un volum despre *Cărvunari*.

Acum altceva. Ai cetit pe Hogaş ? Îţi place ? Făcînd abstracţie de „mitologia" lui, de consideraţiile filozofice şi sentimentale, de încercările lui spirituale şi de un anumit ton de mahala, cînd se pune el în scenă, în paginile unde zugrăveşte cucoane şi flirturi — ţinînd samă numai de zugrăvirea naturii, a oamenilor naturii, şi de stil, eu îl socot un mare, un foarte mare artist. Sau, mai bine, stofă de artist mare, căci viaţa lui, mediul în care a trăit (provincia de acum 50-20 de ani), incultura lui etc., toate au trebuit să-l facă un simplu belfer de Tecuci. Şi, totuşi, ce era născut în el a rezistat !

Acum apare într-un volum o parte din scrierile lui. Am să mă silesc să scriu despre el... Dar eu am să scriu în felul meu. Nu vrei d-ta să scrii un articol despre el ? E atît de necunoscut ! El e un „artist-literar" adevărat — indiferent de nota pe care o merită, 9 sau 6 — în evaluarea didactică. E un om aproape necunoscut, e mort, face o figură cu totul deosebită în literatura noastră, — aşa că, scriind despre el, nu te vei îndepărta mult de „splendida" d-tale „izolare" în critica română. Vei scrie aproape

* *Cărvunarii (Democraţia de acum 100 de ani)*, apărut în *Viaţa românească*, nr. 6, 1920.

despre un străin. Dacă crezi că acest mort merită scos la iveală şi dacă poţi, bine ai face să-i consacrezi un articol. Şi mai ales dacă ai şi vreo slăbiciune pentru Moldova noastră, căci Hogaş e Moldova de altădată. (Aoleu ! Ce proporţii a luat scrisoarea asta !)

Anton Gherman * văd că n-a mai trimis nimic pentru nr. viitor (pus sub tipar). Nu scrie în fiecare număr ?

Corectura n-am mai putut să ţi-o fac eu. În *Arta literară* am observat lipsa, supărătoare, a unei virgule. Sînt şi alte greşeli ?

Eu stau la Agapia pănă la 1 septembrie. Adresa mea e numele meu şi „Mănăstirea Agapia". Dacă cumva mi-ai scris la Iaşi în timpul acesta, scrisoarea îmi va veni aici.

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

Tipăreşte repede în *V. r.* şi pe *Flaubert* — şi în vremea tipăririi lui *Flaubert* în *V. r.*, începem tipărirea volumului d-tale.

M.L.R., 12 907.

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 10 oct. 1921 (scrisoarea nr. 19, în* op. cit., *I, p. 280-281).

18

REDACŢIA REVISTEI «VIAŢA ROMÂNEASCĂ»
Iaşi, str. Lăpuşneanu, 33

[? 1921]

Stimate domnule Zarifopol,

Iartă-mă, din nou, că-ţi răspund tîrziu. Dracul ştie ce m-a apucat ! Mă lupt să scap de starea asta. Se zice că trebuie „voinţă". Voinţa pacientului. Dar un asemenea pacient e lipsit, prin definiţie, tocmai de voinţă.

Te rog pregăteşte îndată *materialul* pentru volum. Volumul poate fi dat la tipar înainte de a avea toate articolele. Dăm la zaţ *Larochefoucauld, Maupassant, Anatole France, Arta literară* şi, în vreme cît se zeţuiesc astea, d-ta trimiţi celelalte articole. Pe *Flaubert* trebuie să-l dai

* Sub acest nume, Paul Zarifopol a publicat în *Viaţa românească*, nr. 7, 1921, articolul *Feminism*, primul din seria *Din registrul ideilor gingaşe.*

numaidecît la revistă, cu nota : „*Din volumul* (găsește titlul) care va apărea etc.“. Trebuie să dai pe *Flaubert*, sau altceva interesant pentru români, în preajma apariției volumului, pentru ca să fii recent în mintea cetitorilor (cumpărătorilor) cînd va apărea volumul și pentru ca, prin nota relativă la apariția volumului, să anunțăm apariția volumului, dînd și o mostră interesantă din volum. Editorul spune să scoatem 4 000 exemplare (ca și volumul meu *Note și impresii).* Prețul volumului se va hotărî după numărul de coale. În orice caz, un preț mai mare decît al unui volum de nuvele. (Nuvelele le cumpără oricine ; un volum de critică — cei care îl cumpără cu orice preț.) D-ta vei avea 20% din venitul brut. (Dacă volumul costă, să zicem, 16 franci, d-ta vei avea 3,20 franci de volum.) Partea d-tale ți se va da din 6 în 6 luni. La început, se poate da un avans de 2000 franci. Dacă ai nevoie urgentă, poate voi smulge un mai mare avans (2000 e regula). Acum, unde vrei să tipărești ? La Iași sau la București ? Scrie-mi *imediat,* căci azi-mîne vine aici Patrașcanu. Să mă înțeleg cu el. Dacă la București — vei intra în corespondență cu cei de acolo. În cazul acesta, și avansul îl vei lua de acolo (socotelile sînt deosebite), și mi se pare că acolo sînt mai culanți : acordă avansuri mai mari.

Îți spun să tipărești *imediat* volumul în vederea catedrei. D-ta dă-ne numai atîta ajutor : tipărește.

Și trebuie să tipărești repede și volumul franțuzesc, despre literatura clasică. Și să-l tipărești la *Paris.* Face mai multă impresie. Caută un editor, ori tipărește-l cu banii d-tale, ori dă-l editorului gratis — mai știu eu ? După toate socotelile noastre, îți trebuiesc aceste două volume — și cel francez la Paris. Greutatea o văd numai în cazul cînd ar trebui să-l scoți cu banii d-tale. Dar, și în cazul acesta, nu poate fi un lucru așa de grav. Eu cred că s-ar vinde și ai scoate banii. Cunoști pe cineva la Paris ? Dacă nu, îți pot recomanda pe Ralea. Ralea e un tînăr de vreo 25 de ani, din Huși, fost elev în Iași, student la București, care face la Paris sociologia și dreptul. În curînd va fi doctor (un doctorat din două l-a dat, mi se pare). E un tînăr inteligent și amic al revistei. A venit la noi din propriul lui îndemn. Lucia Mantu ne-a mai dat ceva. Sînt curios să văd părerea d-tale. Bucățile ei recente îmi par mai nutrite de observație, dar, prin genul lor, nu așa de ascuțite ca cele dintăi.

Pentru următoarele „Idei gingașe“ * îți trimit zilele acestea 1500 lei. E de ajuns ?

Dacă mă ostenesc scrisorile d-tale ? Îți spun drept că simt o mare plăcere cînd văd că mi se aduce o scrisoare a d-tale. Nu te uita că răspund cam greu. Știi cauza. Sper că de acum mă voi corija. Pe lîngă neurastenie — am tot umblat : Agapia, Iași, Chișinău, Bîrlad...

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 908.

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 10 oct. 1921.

19

[Ian. ? 1922]

Stimate domnule Zarifopol,

Nu știu dacă pot îndrăzni să te rog de iertare, pentru că nu ți-am răspuns de atîta vreme.

Afară de vreo zece zile, în care am scris fleacurile din nr. 12, am fost etern într-un hal de nervi de neînchipuit. Am ajuns să fiu conștient de toate primejdiile cîte înconjoară pe un om — ba și, desigur, de primejdii imaginabile. Caut să mă scutur de atîtea prostii — și nu pot. Nu mă ajută nici împrejurările. Plătesc multe lucruri întîmplate în vreme de treizeci de ani. Și constat că voința nu însamnă nimic. Mi-ar trebui, probabil, un număr de globule roșii. Dar să lăsăm asta...

Cred că ai primit 800 franci. Nu știu cum s-a făcut de s-a întîrziat. Pe-atunci am fost la Chișinău. Sevastos era dus și el. În condică văd scris *plătit.* Ce am făcut noi aici, habar n-am. Am făcut și alte încurcături. Pentru socotelile mele te rog să-mi scrii, dacă în cei 1500 franci (pentru Gherman) intră și primul articol, ori acela a fost plătit aparte. Te mai anunț că 300 franci e minimum. Unele „Gherman“ vor fi plătite și mai mult, dacă bugetul și alte combinații ale n-rului respectiv vor permite.

* Vezi *Din registrul ideilor gingașe (Ideal și energie),* în *Viața românească,* nr. 1, 1922, și *Tipul politic,* în *Viața românească,* nr. 4, 1922.

Bugetul, dealtfel, stă prost, căci abonamentul e prea ieftin, chiar așa mărit cum e de la 1 ianuarie 1922.

Ideal și energie e din cele mai bune lucruri ale d-tale.

Ce faci cu volumul ? D-le Zarifopol, de ce nu ne dai nici cel mai mic ajutor în chestia de care-ți bat capul mereu ? Dar, chiar fără aceea, de ce nu scoți volumul ?

Pe *Flaubert* te rog dă-l întîi *Viețîi românești*. Nu strică volumului. Articolele d-tale au apărut la intervale mari de timp. Apoi trebuie să te tot bagi în capul publicului, cumpărătorul volumului. În sfîrșit, o mie de franci (prețul lui Flaubert) compensează pentru d-ta eventuala scădere a exemplarelor vîndute din volum. Și mai e ceva : în volum nu sîntem cetiți de atîția oameni ca în *V. r.*, căci un volum de critică (poate nici de nuvele) nu se vinde ca *V. r.*

Ți-am scris de multe ori despre o colaborare mai măruntă, recenzii, miscellanea etc. — iscălite, neiscălite, cum vrai. Apoi, de ce nu scrii ceva despre literatura română ? Ar fi un eveniment ca autorul apreciat a lui *Larochef[oucauld], France* etc. să scrie despre un român. De ce nu scrii despre Caragiale ? L-ai cunoscut bine și, desigur, îl simți, îl vezi mai bine pe autor, cînd cunoști atît de aproape pe om. Crede-mă că mă doare cînd văd o forță ca d-ta oarecum paralizată. Și vorbesc nu numai ca redactor al *V. r.* (e, desigur, și aceasta), dar ca cetitor, ca simplu om din țara asta.

Te rog scrie-mi ce mai faci — și dacă nu ești supărat de lipsa mea de obraz.

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 909.

Zarifopol răspunde la 9 februarie 1922 (Scrisoarea nr. 22, în* Scrisori către Ibrăileanu, *I, p. 282-283).

20

«VIAȚA ROMÂNEASCĂ» REVISTĂ LUNARĂ REDACȚIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[Febr. ? 1922]

Stimate domnule Zarifopol,

Nu am nici un *Molière*. Al d-tale va fi atît de binevenit ! Dar *Flaubert ?* Dar volumul ? Cu *Molière* și *Flaubert* vei avea un volum formidabil. Dacă ar intra și Caragiale... Pun mare speranță în *Caragiale* al d-tale. Să dea Dumnezeu să-l scrii ! *Molière* — cînd îl trimiți ?

Ți-am mai scris despre recenzii și notițe în „Miscellanea“ (cu iscălitură, cu pseudonim, ori cuprins în & Co). N-ai răspuns.

Anton Gherman a plăcut foarte mult aici, în cercul *V. r.*

Cele două nuvele traduse — ce să fac cu ele ? În *V. r.* nu pot fi decît tîrziu, căci am început să tipărim romanul lui Korolenko, și două traduceri nu merg într-un număr. Vor fi sau nu tipărite în *V. r.*, dar eu îți propun să mai traduci ca să ai pentru 200 pagini de tipar și să le tipărim într-un volum, cu o mică introducere asupra nuvelei moderne sau germane-moderne (după conținutul volumului).

Ideal și energie a fost cotat 400 lei. Așadar, ești dator cu 1900 (1500 pentru Gherman, 800 trimiși din greșeală, scoțînd 400 *Ideal și energie* = 1900), adică cu *Molière* și *Flaubert*, sau *Molière* și *Caragiale* (în care caz mai ai de luat 100). Iar Anton Gherman nu mai e dator. Sau, dacă vrai să rămîie el dator, atunci îți voi face cunoscut cînd s-a achitat el.

Eu — mă lupt cu marele meu dușman, adică cu mine însumi. În fiecare zi descopăr alte... primejdii. E teribilă această nebunie lucidă. Dar cum poți combate această boală ? Frica d-tale (cînd ți-a plecat băietul) de tramvai, tren, gripă, scarlatină e exagerată, dar e rațională. Aici e totul. Tramvaiul, trenul, gripa nu-s halucinații, sînt *realități* — la care alții nu se gîndesc. Odată ce te gîndești, te-ai dus ! Că rar deraiază un tren, ori cade din tren un om, că gripa nu-l apucă pe oricine — ce are aface ? E posibil ? Odată ce e posibil... ! „Sănătatea“ e a nu gîndi la ceea ce-i posibil. Ei, sănătatea asta n-o mai am. Salutări.

G. Ibrăileanu.

M.L.R., 12 910.
Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 9 februarie 1922, citată.

«VIAȚA ROMANEASCĂ» REVISTĂ LUNARĂ REDACȚIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[Apr. 1922]

Stimate domnule Zarifopol,

Nu cumva vina întîrzierii d-tale față de *V. r.* o pui în legătură cu faptul că ești „dator" revistei cu articole? Aș fi nenorocit dacă aș ști că ai vreun ghimpe în inimă din cauza asta. Tocmai voiam să-ți scriu zilele acestea și mă gîndeam să-ți spun că, dacă vrei, datoria poate rămîne mai departe, urmînd să ți se plătească articolele trimise, deși, iar mă gîndesc pentru d-ta ! — că e mai bine să scapi de ea. Eu te voi ajuta majorînd onorariile articolelor d-tale. De pildă, *Tipul politic* îl voi pune 500 franci, fiindcă e mai mare. Cînd vom calici (să admitem și ipostaza asta), voi micșora onorariile — și nu te vei supăra. Dar să ferească Dumnezeu să ajungem acolo ! Revista merge bine, ca vînzare, greutatea e că e prea ieftină și e imposibil să-i mărim prețul. Speranța e în anunciuri.

De colaborare la *Flacăra* *, sau aiurea, nici o supărare. Doar nu te-am monopolizat. (Articolul din *Fl.* nu l-am cetit. N-o cetesc. Cînd am aflat că ai scris acolo, era tîrziu. N-am mai găsit foaia.) Un lucru însă : să nu te depreciezi scriind oriunde. La noi încă nu există „magazine", sau, mai bine, nu există în public concepția magazinului. Și cetitorul, deci, te socoate laolaltă cu colaboratorii juxtapuși și te judecă în bloc cu ei. Ceva pierzi d-ta, ceva cîștigă ceilalți colaboratori. Mai magazin (chiar pentru public) e *Adevărul literar*. Bineînțeles că nici *V. r.* nu-ți dă cine știe ce vecinități, dar oricum... și apoi are și un prestigiu mai mare.

Am văzut și răspunsul d-tale lui Branișteîn *Revista vremii*. Dă-mi voie să-ți spun că-i faci prea mare onoare — și nu că Branișteeun băiat rău, dar e prea insignifiant. Și apoi ce poate aduce o polemică? Eu am polemizat „la nemurire" în *V. r.* altădată — și m-am convins că e inutil. Dar tot nu polemizam cu băieți. Acum în *V. r.* apare o polemică a lui Ralea cu Ciomac. M-am ciorovăit mult cu Ralea. Mi-a cedat să nu polemizeze. Dar am simțit că o face cu regret și i-am tipărit polemica. Și o am greu pe stomac.

Acum vrea să polemizeze Topîrceanu cu Iorga (care l-a atacat pentru o traducere). Va reîncepe în *V. r.* polemica. Mă tem să nu mă contagiez. Eu am avut tăria pănă acum să tac, deși am fost ispitit de atacuri neghioabe și deci de triumfuri ușoare. Chiar acum văd că Iorga ne înjură pentru că sîntem o revistă care „insultă" (și noi nici nu mai vorbim măcar de cineva) și care a apărut în vremea ocupației cu ajutor nemțesc (*V. r.* a reapărut în 1920 !) Toți mă torturează să răspund. Încă n-am cedat.

Dar asta nu însamnă că nu voi tipări eventualele d-tale polemici, mai ales că le scrii *așa* de corosiv și de frumos. Ți-am mai scris : lucrurile mărunte ale d-tale le-aș pune la „Miscellanea."

Nu-mi scrii de *Molière*. Dar în schimb aflu vestea bună că scrii despre Caragiale. Eu îl fac la curs tocmai anul acesta. Ceva am publicat acum despre el. (Vezi *V. r.*?) Dar prost. Eram obosit. Am și corijat pentru volum, cînd va fi să public tartina asta în volum. Voi urma în *V. r.* cu *Conu Leonida* și *Făclia de Paști*. Fiind obosit, vreau să mă folosesc de curs pentru *V. r.* Eu nu mai am *Spiritul critic*... (îl retipăresc acum). Ți-l trimite Sevastos pe al lui ca împrumut. Să i-l trimiți înapoi. Articolul despre *Car[agiale]* din *Scriitori și curente* l-am pus în *Note și impresii* (îți trimit și acest volum, în el am două bucăți, una lungă și una mică de tot). *Scriitori și curente* e epuizat. Lovinescu a scris despre Car[agiale]. Cred că găsești articolul în *Criticele* lui vol. I. Văd că are un *Caragiale* și în vol. IV. Eu am cetit unul, probabil cel din vol. I. (N-am pe Lovinescu ; am numai vol. VII, de unde îți trimit aceste referințe.) Lui Lov[inescu] i-am răspuns atunci. Dacă găsesc nr. din *V. r.* ți-l trimit. Odată a scris M. Dragomirescu un articol bunișor (singurul lui articol, după mine, pasabil) despre Car[agiale]. Nu-mi aduc aminte unde și cînd. Dar nu prea văd ce nevoie ai de articolele acestea, toate, despre Caragiale.

Acum altceva. De ce nu scoți volumul? Cum să te conving să-l scoți ? ! E nevoie pentru o mie de motive, între care și catedra. Iar dacă ai scris și studiul despre clasicism ! Gîndește-te bine că s-ar putea face lucrul, fără nici o altă sforțare din partea d-tale. Peste vreo lună voi ști

* Articolul lui Zarifopol *Intelectualul*, în *Flacăra*, 18 martie 1922.

exact dacă avem toate şanselé. Scoate deocamdată volumul. *Asta* trebuie s-o faci ca scriitor mare, indiferent de catedră. Scoate-l la Bucureşti (mi-a spus Pătrăşcanu că-l scoţi, dar nu văd nici un semn), că lucrul merge mai repede — şi mai frumos.

În curînd apare volumul lui Al. A. Philippide (fiul). Nu vrei să-l recenzezi ? D-ta eşti cel mai indicat. *Originile* bătrînului Ph[ilippide] aşteaptă. Lipsesc tipografiei de aici anume semne necesare lui Ph[ilippide].

Cu cele mai cordiale salutări, *G. Ibrăileanu.*

P. S. Îmi scrii de ajutorul ce aş putea să-ţi dau pentru Caragiale. Dacă e vorba de cunoştinţele mele ca om care a stat necontenit în ţară, firește, sînt la dispoziţia d-tale. Altfel, cu ce aş putea să te ajut ? Izvoare ? Nu prea sînt. Dacă ai nevoie de ceva, scrie-mi. Îţi trebuie biografia ? Greu de reconstituit. Anul naşterii e : 1852 sau 1853 ? D-ta ce ştii în privinţa asta ? Sînt argumente şi pentru o dată şi pentru alta. Dar cred că d-ta scrii altceva decît biografie şi alte lucruri de istorie pur literară.
Am scris scrisoarea asară. Am recetit-o. Oare vei înţelege caligrafia asta ?

M.L.R., 12 911.

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 10 aprilie 1922 (scrisoarea 23, în op. cit., *p. 284). Zarifopol răspunde la 23 aprilie 1922* (Ibid.).

22

«VIAŢA ROMÂNEASCĂ» REVISTĂ LUNARĂ REDACŢIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[Apr.—mai ? 1922]

Stimate domnule Zarifopol,

Îţi răspund cu întîrziere din cauza multor neajunsuri, din care cel mai mare e starea nevestei mele, căreia i-a murit tatăl, după o lungă agonie.

Dacă-ţi „dau voie“ să polemizezi cu mine în privinţa lui Caragiale ! Dar ce ! Sînt cenzor aici ? Polemica d-tale îmi va folosi, căci mă va ajuta să mă lămuresc asupra lui Caragiale. Dacă polemizezi în privinţa politicei lui Caragiale, îmi va prinde foarte bine, căci, de la război încoace, mă gîndesc mereu la atitudinea lui. Acum scot ediţia a II-a a *Spiritului critic.* În prefaţă spun că în privinţa lui Car[agiale] aş avea de spus multe şi alte lucruri. N-am făcut-o acum, căci, pe de o parte, vreau să dau *aceeaşi* carte, iar pe de alta, acum n-am răgazul necesar să refac *tot* volumul — căci schimbarea punctului meu de vedere ar necesita acest lucru. Asta nu însamnă că retipăresc un volum pe care îl reprob. Constatările, istoricul etc. le socot încă valabile numai atitudinea mea subiectivă s-a cam schimbat. La Car[agiale], încă o dată, simt că aş avea de schimbat mai mult. Volumul apare peste vreo 10 zile.

Că nu te înţelege Iorga nu e de mirare. Se vede că d-ta nu-l cunoşti. Omul acesta nu poate înţelege nimic. E incapabil absolut să urmărească un şir de argumente. El e „d. Goe“ ajuns la 50 de ani.

Radu Rosetti a luat 2500 franci pentru traducerea unui roman cu subiect evreiesc al fraţilor Tharaud *. Asta e afacerea.

Articolul lui Gherea — în nr. 5. E bine scris. De ce scrie aşa de rar ?

Te rog să-mi faci un serviciu, dacă poţi. Interesează-te dacă a rămas vreun act de naştere al lui Caragiale. Pe vremea aceea actele de naştere erau emanate de la biserici.

Cu cele mai cordiale salutări, *G. Ibrăileanu.*
M.L.R., 12 921.

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 23 aprilie 1922.

23

«VIAŢA ROMÂNEASCĂ» REVISTA LUNARĂ REDACŢIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[Iulie 1922]

Stimate domnule Zarifopol,

Nu ţi-am scris de mult (iar mă plîng !) : examene multe, multe ; decanat (cea mai mare nenorocire a vieţii

* *L'ombre de la croix* (1917), în românește sub titlul ***Umbra crucii. Roman de moravuri evreieşti,*** tradus de Adolphe Clarnet, Buc., Cultura naţională, 1922. Vezi analiza traducerii, în G. Ibrăileanu, *Opere,* 5, p. 102-104.

mele — impus pentru a figura în senatul universitar, unde se hotărăsc lucruri grave şi unde în calitatea mea de „optimist umanitar“ cică sînt necesar); căldură; oboseală; revista; răspuns d-tale; alte fleacuri pe care trebuie să le scriu etc.

Articolul d-tale e foarte frumos *. Dar m-ai nenorocit, căci, voind să mă odihnesc în vacanţă, a trebuit să-ţi răspund acum, în luna asta infamă **. Şi, în loc să dau oarecare amploare lucrurilor — căci între noi e o deosebire mare de tot —, am răspuns, numai ca să mă apăr, ceea ce pentru cetitorii la care ţii atît de mult e lipsit de interes.

Ce faci cu *Molière*? Cînd e gata? Eu mă duc la Varatic peste cîteva zile. Îţi voi da adresa mea de acolo. Dacă *Molière* e gata în vacanţă, anunţă-mă la Varatic, ca să-ţi scriu unde să-l trimiţi.

M-am cam încurcat cu socotelile d-tale. Ai luat 1500 fr. pentru *Idei gingaşe* şi 800 franci trimişi din greşeală. Fac 2300—400 O „gingaşă“ şi 500 altă „gingaşă“, plus 1000 *Caragiale* — fac 1900. Întrebarea e: prima „gingaşă“ a fost plătită *deosebit* (cu 300 fr), ori tot din cei 1500 luaţi pentru *Idei gingaşe*? Adică: mai eşti dator cu 400 fr., ori numai cu 100? Nu-ţi aduci aminte? Încurcătura s-a produs din multe cauze, care nu se mai pot repeta. Scrie-mi dacă-ţi aduci aminte, măcar vag, de mandatele primite. Ţi-aduci aminte de vreun mandat de 300 numai?

În n-rele de iulie şi august pun cele două nuvele traduse de Gherman. Te anunţ că onorariul e faimos. Plătim 20 fr. pagina de tipar la traduceri. Fiindcă Gherman e Gherman, ne vom ridica la — ştiu cu cît? — la 25 fr.!! În sfîrşit, vom vedea. Ai mai tradus ceva? Am să pun, în septembrie, chestia onorariilor pentru traducere înaintea „Comitetului“.

Dacă-mi răspunzi cu privire la Caragiale, îmi răspunzi tot în *V. r.* Încai să ne dăm în spectacolul „publicului“ aici. Articolul d-tale e singura critică estetică a lui Caragiale. Dacă d-ta ai face zece articole la fel, sau mai puţin decît zece (în sfîrşit, cîţi scriitori avem care merită a fi studiaţi), ai face un lucru mare de tot. D-ta ai toate însuşirile şi condiţiile necesare pentru o asemenea operă. Noi aici sîntem incomplecţi, tulburi, prea „publicişti“, ca să facem lucruri de acestea. Prin „noi“ înţeleg toţi criticii români — care nu există. Putea fi ceva Sanielevici, dar l-a topit etnografia, sociologia, grandomania şi alte lucruri.

Dar (iar mă amestec în afacerile d-tale) cînd scoţi volumul? Sînt foarte necăjit că nu ai făcut ce trebuia, ca să te fi putut chema aici — chiar dacă ai fi refuzat invitaţia universităţii.

Pascu m-a atacat în revista lui. E singurul atac, din cîte s-au produs împotriva mea, care m-a afectat, fiindcă minte cu cifre, din care iese că sînt milionar şi oricine poate să se întrebe de unde am eu acţiuni de un milion şi jumătate? Am furat? M-am vîndut cuiva? În realitate, am acţiuni de 40000 franci, singura mea avere. Apoi inventează slujbe la *V. r.*, pe care nu le am — şi ajunge la nebunii. Şi să nu crezi că e nebun. S-a pus să facă pe justiţiarul, să cureţe atmosfera morală etc. Ceea ce e mai frumos [e] că, după ce zeţuise articolul — pînă în ziua apariţiei *Arhivei* —, făcea faţă de mine pe amicul, tăcînd chitic asupra „polemicei“ ce-mi administrase deja.

Nu-mi răspunde la scrisoarea asta, pînă ce nu-ţi scriu de la Varatic.

M-am gîndit să-ţi trimit coala cu răspunsul meu, ca să ai mai multă vreme pentru răspuns — şi am uitat. Abia acum mi-am adus aminte. *V. r.* a apărut.

N-am fost în stare nici să-ţi trimit *Spiritul critic...*, care a apărut de mult. Sînt extrem de obosit şi sufăr de o abulie îngrozitoare.

Trebuie să-ţi mărturisesc că m-ai pus în teribila situaţie de a vorbi iar de „omenescul“ Miticilor. *Acum* sînt atît de mizantrop, că-mi vine să cred că „omenescul“ acesta nu se găseşte decît în cîţiva oameni anormali. Ştiu că mizantropia asta e o prostie, că la mine e defectul unei nervozităţi maladive şi al unor experienţe în viaţă nu tocmai obişnuite — dar — dar ce să mai lungesc vorba?

Cu cele mai cordiale salutări, al d-tale, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R. 12922

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 3 iunie 1922 (scrisoarea 25, în op. cit., *p. 286).*

---

* *Publicul şi arta lui Caragiale,* în *Viaţa românească,* nr. 6, 1922.

** În luna iulie, cînd a şi răspuns.

24

«VIAȚA ROMÂNEASCĂ» REVISTĂ LUNARĂ REDACȚIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[iulie ? 1922]

Stimate domnule Zarifopol,

Sînt la Varatic. Am ajuns atît de obosit, că am stat în pat două zile, cu nevralgii și alte ticăloșii. Ți-am scris de la Iași. Ai primit acea scrisoare ? Adresa mea aici : G. I., Mănăstirea Varatic, Județul Neamț.

Nu fac și n-am să fac nimic aici. Am să stau vreo lună.

Cred că ți-a trimis tînărul Philippide volumul lui. Cu toate juvenilitățile și repetarea unor motive, volumul mi se pare impresionant, mai ales că e scris la vîrsta de 18-20 de ani. El ar fi fericit să-l recenzezi d-ta. Și eu cred că d-ta ai fi cel mai chemat să scrii despre o astfel de literatură ca a lui, care, cred, e „artă literară". Binele și răul ce l-ai spune i-ar folosi mult, căci el are mare încredere în d-ta. Ai putea face un articolaș — care ar fi pus cum vrei : articol, cronică, recenzie...

Cum ți-am mai scris — sînt convins că ai face un lucru minunat dacă ai scrie o sumă de articole despre scriitorii noștri. Critica estetică e un teren virgin la noi. Se poate zice că ai introduce un gen literar în literatura română.

Cu cele mai cordiale salutări, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 922.

Zarifopol răspunde la 22 iulie 1922 (Scrisoarea 28, în Scrisori către Ibrăileanu, *I, p. 289-290).*

25

«VIAȚA ROMÂNEASCĂ» REVISTĂ LUNARĂ REDACȚIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[Aug. ? 1922]

Stimate domnule Zarifopol,

Nici nu mai încerc să mă scuzez că-ți răspund atît de tîrziu. Cred însă că banii (3000 lei) și *Spiritul critic...* ți-au venit de mult din București — 3000+400 (aceștia din urmă avansați mai de mult) fac 3400, din care scăzînd

800 (cele două traduceri ; prima : 200, a doua : 600) — ai rămas dator cu 2600 *.

Traducerile d-tale vor fi plătite ca nuvelele originale. Ai mai tradus ceva ?

Îmi pare rău că ești hotărît să nu mai scrii despre literatura națională. Părerile mele despre d-ta nu sînt încurajările unui „director" de revistă, cum spui d-ta. Aș mai înțelege să mă învinuiești de un astfel de „pedagogism", dacă nu aș fi tipărit și iscălit asemenea păreri. Cît despre eventualele ironii la adresa laudelor ce-ți aduc, je m'en f... ! Dar nu-i nici o primejdie. Pănă acum văd că am fost ignorați amîndoi. Chiar în publicațiile unde s-a vorbit despre acel nr. din *V. r.* nu am văzut nimic despre articolele noastre.

Adresa d-nei Moscu e numele ei plus *Buzău.* Mie îmi place scrisul acestei doamne și mai puțin decît d-tale. În privința lui Hogaș, mă deosebesc de d-ta. Recunosc inocultura lui, nivelul scoborît din *Floricica,* belferismul lui care se arată în mitologism, clasicism, filozofism, glume etc., dar munții, pădurile, țăranii lui mă încîntă.

Cred că ai primit volumul lui Philippide **. Te rog mult scrie ceva despre dînsul. Îți trimit un foileton din *Lupta,* al unui individ pe care nu-l cunosc deloc. Altceva nu știu dacă s-a mai scris despre acest volum.

Onorariul lui I. Gherea l-ai primit ? Eu am scris la Iași să ți-l trimită. Acest tînăr e un colaborator valoros. Mai îndeamnă-l să scrie.

Lui Pascu n-am să-i răspund. Nu cred că-l încurajează Philippide, dar probabil că nici nu-l descurajează. Pascu e un tătărășan, care crede că „face" pe Philippidele. D-ta spui că este un „muncitor folositor". E un muncitor, în adevăr, dar muncește mai mult fizic. Pe cît știu, n-a spus nimic, niciodată, despre vreun lucru.

Eu mai stau aci vreo săptămînă și ceva. Dacă-mi scrii aici, scrie-mi te rog imediat, ca să mă găsească scrisoarea d-tale.

Cînd îmi răspunzi la Caragiale ? Nr. de septembrie s-a pus sub tipar zilele acestea. Dacă ai răspunsul, trimite-l

---

* La 22 august 1922, Zarifopol nu primise încă banii. Vezi scrisoarea 29, în *op. cit.*, I, p. 290.

** Al. A. Philippide, *Aur sterp,* 1922.

lui Sevastos la *V. r.* Dacă mai întîrzii mult, atunci va rămîne pentru nr. de octombrie.

Dacă ai gata *Molière*, trimite-l, cu indicaţia pănă unde să se pună în nr. acesta (căci mi-ai scris că articolul e pentru două numere), ori trimite numai partea I, cu „Va urma“ la urmă. Tot lui Sevastos trimite şi altceva, dacă ai : idee gingaşă, recenzia lui Philippide etc.

Cu cele mai cordiale salutări, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R. 12 913.

26

«VIAŢA ROMÂNEASCĂ» REVISTĂ LUNARĂ REDACŢIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[Aug.—sept. ? 1922]

Stimate domnule Zarifopol,

Patraşcanu, care a stat la Varatic, a scris în iulie librăriei din Bucureşti să-ţi trimită cele cerute de d-ta. Eram sigur că ai primit şi banii şi volumul. Acum văd, din ultima d-tale scrisoare, că cei din Bucureşti s-au purtat porceşte. Ieri am spus aici la administraţie să-ţi trimită banii, rugîndu-i să nu întîrzie un moment. Azi îţi trimit volumul. Te rog scrie-mi imediat dacă ai primit mandatul şi exemplarul din *Spiritul critic...*, căci mă tem să nu se neglijeze şi aici expedierea. În afacerea asta a *V. r.* lucrurile merg foarte oriental.

La Varatic am îndurat multe. Cei pe care i-am însărcinat să-mi închirieze casă mi-au ales una la uşa unei biserici. Nu ştiu dacă ştii cît se toacă la mănăstiri : aproape toată ziua şi toată noaptea, două feluri de toacă de lemn, o toacă de fier — apoi clopote, cînd unul cînd toate. Din casă auzeam şi slujba, alcătuită din behăitul maicelor-dascăli. Dar poate şi mai teribil a fost altceva. În mica piaţă din jurul bisericii e mormîntul Veronicăi Micle. Toţi vizitatorii şi trecătorii ţin să „facă“ mormîntul Veronicăi Micle — să-l viziteze, să se extazieze, să suspine şi să scrie cugetări pe marmora lui. Am asistat la toate aceste efuziuni, căci, ţinînd să stau la aer, nu puteam să mă închid în casă cu geamurile închise. Să vezi cugetările scrise ! mai toate pe tema „femeii sublime“, şi „femeii model“ — cînd singurul ei merit a fost că nu a fost o femeie model.

Cu cele mai cordiale salutări, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R. 12923

Zarifopol răspunde la 14 septembrie 1922 (Scrisoarea nr. 30, în Scrisori către Ibrăileanu, ***I, p. 290-291).***

27

[c.p.-antet]
VIAŢA ROMÂNEASCĂ, S.A.

[Sept. ? 1922]

Stimate domnule Zarifopol,

Te rog scrie-mi *imediat* dacă faci sau nu recenzia lui Philippide. Nu e vorba s-o dai imediat, dar vreau să ştiu ce am de făcut : facem aici recenzie ori nu ? * Eu doresc puternic s-o faci d-ta.

Salutări, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 922.

28

«VIAŢA ROMÂNEASCĂ» REVISTĂ LUNARĂ REDACŢIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[Febr.—martie ? 1923]

Stimate domnule Zarifopol,

Îţi răspund tîrziu. Am intrat în nişte încurcături mari, care mă plictisesc oribil. Muncesc prea mult. Iartă-mă că am tăcut atîta. *Molière* nu poate fi prea greu pentru cetitori — adică mai greu decît multe lucruri pe care le publicăm şi care măcar nu sînt destul de bune. D-ta, oricum vei scrie, vei fi interesant. Dacă nu vor înţelege învăţătorii, atîta pagubă. Învăţătorii n-au înţeles nici pe *Larochefoucauld*. Parcă multă lume l-a putut înţelege ?)

Litere greceşti avem. Dar face Balmuş (fost student aici ; altfel e „băiat bun“) atîta muncă ? Şi mai ales cînd el e numai unul, şi cred că din cei mai puţin răi din oribilii traducători ai d-lui Pârvan, care „îngrijeşte“ de tra-

* În scrisoarea nr. 30 citată, Zarifopol îşi declină competenţa.

duceri. Despre aceste traduceri, în genere, cu două mostre, am scris în *V. r.* — are să apară în nr. viitor. Dar mie îmi pare bine dacă vei scrie, căci vom avea articol scris de d-ta, care va fi bun. Încă o dată : mă gîndesc dacă nu e disproporție între comerțul lor și importanța pe care le-o dăm. Ai să vezi din exemplele date de mine (dacă n-ai cetit aceste traduceri) grozăvenii neverosimile.

Îmi pare rău etern că nu scrii despre literatura românească. Despre Philippide n-am reușit să scriu nici pănă azi. A rămas nerecenzat în *V. r.* De Blaga ai cetit ceva ? Eu nu cunosc literatura germană al cărei ucenic e el — și nu pot spune nimic. N-ai vrea d-ta să scrii ? Ți-aș trimite cărțile lui.

Te rog să nu te gîndești la „datorie". Nu achitarea ei are importanță, ci colaborarea d-tale.

Cu cele mai cordiale salutări, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 924.

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 12 februarie 1923 (Scrisoarea nr. 31, în Scrisori către Ibrăileanu, ***I, p. 291-292).***

«VIAȚA ROMÂNEASCĂ» REVISTĂ LUNARĂ REDACȚIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[Iulie 1923]

Stimate domnule Zarifopol,

Iartă-mă că-ți răspuns așa de tîrziu. Pe lîngă boala mea de voință, s-au adăugat în vremea din urmă o mulțime de ocupații nouă, griji, necazuri etc.

Am primit articolul *. Am complectat și pasajul acela. Articolul e strașnic. Pe cît mă pricep, ai dreptate în ceea ce atingi. Cu toate acestea, eu continui să gust pe Renan, pentru lucruri de care d-ta nu vorbești și de care nu știu ce idee ai. Articolul va apărea în nr. de iulie, adică prin august. Nu e nevoie de litere mici pentru citații.

Cred că ai un volum mare, cu articolele de care vorbești. Tipărește-l repede. Caută editor, căci editura *V. r.*

* ***Notă la comemorarea lui Renan,*** apărută în ***Viața românească,*** nr. 7, 1923.

aproape nu mai există. Vorbind pe șleau, nu mai există. Te rog tipărește-l repede, căci am un gînd. Nu ți-l mai spun.

„Ideile gingașe", dacă le iscălești cu numele d-tale, vor fi remunerate ca și cele literare. Dacă-ți vine greu *de tot* să le iscălești cu numele d-tale, voi face ca să fie remunerate cum dorești, dar pentru revistă e mai bine să le iscălești cu numele adevărat.

Eu nu ți-am mai scris nu numai pentru că scriu greu, dar și pentru că nu aveam ce. Dealtfel, cea din urmă scrisoare dintre noi e una a mea. Poate n-ai primit-o.

Plec la Varatic vineri. Adresa mea acolo e : numele meu și : *Mănăstirea Varatic, Județul Neamț.*

Văd că am scris puțin despre articolul *Renan.* Sînt grăbit, obosit și plictisit. Fără vorbe goale și complimente ridicole, cred că e un articol formidabil, minunat, bănuiesc că absolut original, căci nu știu să mai fi susținut cineva tema asta (ori da ?) și la care nu pot obiecta nimic eu — admirator al lui Renan, sau poate mai exact : înamorat de Renan, pentru atitudinea lui față cu existența. Dar nu am exprimat tocmai exact ceea ce simt cînd îl cetesc. Nu-i vorbă, nu l-am cetit cam de mult (și amicii mi-au „împrumutat" multe cărți ale lui).

Cu cele mai prietenești salutări, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 914

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din 29 iunie 1923 (scrisoarea 32 în op. cit., ***I, p. 293). Zarifopol răspunde la 28 iulie 1923 (loc. cit.).***

«VIAȚA ROMÂNEASCĂ» REVISTĂ LUNARĂ REDACȚIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[Sept.-oct. ? 1923]

Stimate domnule Zarifopol,

Oricîte scuze justificate aș avea, nu sînt de ajuns. Așadar, iartă-mă fără să mai lungesc vorba. Și chiar acum trebuie să-ți scriu grăbit.

Trimite Ghermani, și vor fi remunerați ca și cînd ar fi Zarifopoli. *

Editură noi nu mai avem. Cred că te adresezi la Socec. Fă repede. Vei vedea mai jos pentru ce.

Socotelile le-am încurcat și eu. Sforțează-te să le lămurești d-ta. Voi face și eu același lucru aici. Cu puteri unite poate vom ieși la capăt.

Te rog trimite ceva la revistă.

De ce nu dai pe *Flaubert ?* **.

S-a înființat o catedră de literaturile romanice. Fără să te întreb, am pus iar problema „Zarifopol" printre colegi, bineînțeles spunîndu-le că e de la mine și că d-ta nu mi-ai cerut nimic. Dar am adăugat : cred că Z. primește. Mai mult. Zilele acestea voi spune că știu că primești, dacă te chemăm etc. Te rog nu refuza. Fii sigur că nu-ți voi pune candidatura pănă ce nu voi fi sigur de majoritate.

Dacă trebuie întăi să fie suplinită (pănă ce vine normal și legal concursul), primești să-l suplinești, dacă ești chemat ?

În orice caz, dacă ești chemat titular cu 81, primești ?

Scrie-mi *imediat.*

E posibil ca mîne, luni, să se pună chestia suplinirii. În cazul ăsta sper că vom pune suplinitor pe un profesor dintre noi, pănă la concurs. E soluția cea mai bună.

Oare ți-am răspuns la toate întrebările d-tale (căci n-am la îndemînă scrisorile).

Cu salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

Scrie-mi pe adresa redacției de-aici înainte : G. Ibrăileanu la redacția revistei *Viața rom.* Iași.

M.L.R., 12 927

Zarifopol răspunde la 13 nov. 1924 (Scrisoarea 35, în op. cit., *p. 295).*

* În scrisoarea din 1 august 1923, Zarifopol întrebase dacă articolele iscălite cu pseudonim i se vor plăti ca și cele semnate cu numele său (Scrisoarea 33, în *op. cit.*, p. 293). Va mai publica *Despre stilul perfect* și *Din registrul ideilor gingașe (Lucruri sfinte),* ultimul semnat Anton Gherman, în *V. r.*, nr. 12, 1923, *Din registrul ideilor gingașe (Clasicii),* în nr. 7, 1924, și *Din registrul ideilor gingașe (Geniul organizator), Ibid.*, nr. 8.

** *Obiecții la Flaubert,* în *V. r.*, 1924, nr. 11.

31

[Oct.—nov. 1926]

Stimate domnule Zarifopol,

Am uitat să-ți scriu ieri ceva : ar fi ca d. Ioan Gherea să mai vîrsteze articolele filozofice cu articolele literare. Pentru interesul lui. Articolele lui filozofice sînt foarte bune, dar publicul (îl știi cum e !) e cam refractar la gîndire pură. Prins însă (publicul) de articolele lui literare, le va ceti și pe cele filozofice. Acestea de mai sus nu însamnă că dacă n-ar scrie și articole literare am face vreo opunere la cele filozofice. Vom publica orice articol al d-lui Gherea — dar, încă o dată, cred că ar fi bine să atragă publicul spre articolele lui filozofice cu ajutorul celor literare.

Articolul d-lui Gherea, care încă n-a fost tipărit (trimis acum vreo lună), așteaptă în saltar, pentru că acum se tipărește de vreo trei numere un articol tot filozofic al lui Dan Bădărău (lungit fără știrea noastră, fusese vorba să fie pentru cel mult două numere). Și nu puteam da atîta filozofie publicului — mai ales că Dan Bădărău e filozof pur !

Te mai anunț că articolul meu polemic în chestia Caragiale nu l-am mai pus în volum. Nu mai avea rost, dacă d-ta nu-l pui pe al d-tale în vreun volum *.

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 927

32

[? 1927]

Stimate domnule Zarifopol,

Johann — e Johann **, dar versul lui Goethe e *Bleibt stets.* Coala a fost trasă. Ce e de făcut ? Vrei să facem

* Zarifopol îi scrisese despre acest lucru la 6 octombrie 1926 (Scrisoarea nr. 43, în *Scrisori către Ibrăileanu,* I, p. 300).

** Johann Tauler, și nu Iakob Tauler, cum scrisese Zarifopol în articolul *Valori umane.* Îndreptarea s-a făcut și a apărut corect în nr. 5 din 1927 al revistei *V. r.* Vezi și scrisoarea lui Zarifopol din 8 iunie 1927, în *op. cit.*, I, 305, scrisoarea 49.

erată la „Miscellanea ?“ Dacă da, scrie-mi imediat și spune-mi : erata să fie făcută ca din partea d-tale, ori pur și simplu : „În articolul d-lui Z., în loc de *Bleibt* etc., trebuie : *Ist nur ?*“ *

Am transmis administrației cererea d-tale pentru nr. din ianuarie 1926.

Ți-am cetit articolul. E unul din cele mai bune ale d-tale, dar mi se pare greu de înțeles, fiindcă e foarte concentrat. Însă nu pot fi un bun judecător, căci sînt într-una din cele mai stupide perioade din viața mea. Obosit, surmenat, plictisit, încurcat cu afaceri practice grave etc. Poate că și faptul că l-am cetit în manuscris a contribuit ca articolul să mi se pară atît de concentrat. Am oroare de manuscrise. O bună parte din atenție e cheltuită pentru descifrarea scrisului. Eu nu pricep bine decît tipărit. Tiparul dă obiectivitate, transparență — nu știu cum să zic. Rămîn eu și ideea — și nimic intermediar. Caligrafia cuiva e un fel de stil personal, care se interpune între mine și idee.

Cît mai stai la București ? E posibil să viu acolo. D-ta n-ai bilet C.F.R. de scrib ? Dacă da — de ce n-ai veni o dată la Iași ?

Îți mulțumesc pentru bunele cuvinte despre volumul meu. Dar eu nu sînt mulțumit deloc de el și nu-s mulțumit de nimic. Poate e o iluzie, dar mi se pare că pot spune ca Pristanda : „Altele am eu în suflet“. Cauzele — sînt o mie.

Cu cele mai cordiale salutări, *G. Ibrăileanu.*

M.L.R., 12 928

Răspuns la scrisoarea lui Zarifopol din iunie 1927 (scrisoarea 49 în op. cit., *I, p. 305).*

Scrisori reproduse după Manuscriptum, *nr. 1, 1970, publicate de Corin Grosu.*

* Ist nur die Persönlichkeit *(loc. cit.).*

Către Jean Bart

1

[25 martie 1920, data poștei]

Iubite prietene,

Abia acum ți-am aflat adresa. Țin să-ți fac cunoscut că ți-am păstrat bucata, * care e minunată, pentru no. 2. Am un program grandios : în no. 2 să nu fie (afară decît la cronici) nici un nume din no. 1, dar acest no. 2 să fie tot așa de bun ca și no. 1.

— Am pus deci în no. 1 pe acei pe care diferite considerații mă silea să-i pun (unii, ca Radu Rosetti, scot bucata dată în volum pus în zaț) și te-am amînat pe d-ta și pe Galaction, ca piese de rezistență ale no-rului 2.

Numai cu poeziile stau cam slab în no. 2, din cauza programului meu de a nu se repeta numele. N-am pentru no. 2 nici un nume de poet de primă mărime.

Te rog, dacă poți, mai scrie ceva. Pe mulți am reușit eu să-i fac harnici — oare n-aș putea și pe d-ta, dacă ți-aș bate capul la infinit ? Idealul meu ar fi și no. 3 să fie nou — dar nu cred să reușesc. Pe urmă, numele se vor repeta fără nici o regulă. Așadar, te rog scrie, și la momentul dat îți scoatem un volum nou.

Nu știu dacă viața la București îți e propice pentru munca literară. Eu cred că da. E mai excitantă — afară de faptul dacă ai mult de lucru în specialitatea d-tale.

Cu cele mai prietenești salutări, *G. Ibrăileanu.*

Publicată de Rodica Olteanu în Manuscriptum, *1971, nr. 1.*

* *Cu ruși în Deltă, Viața românească,* nr. 2, 1920.

Către Mihai Ralea

1

[Febr. 1922]

Iubite domnule Ralea,

Mai întâi (ca să nu uit) n-am primit teza d-tale pe care scrii că mi-ai trimis-o. *

Cu Ciomac... m-am încurcat rău. Văzînd că ţii să se publice, i-am schimbat titlul şi am dat „scrisoarea" la tipar. ** (Îţi trimit o mostră.) Cînd să fie pusă în coală, la nr. 2, au tăbărît toţi pe mine că îţi fac rău d-tale. Că d-ta nu ştii împrejurările din ţară, că nu simţi că te-ai înjosi răspunzînd. Am cedat. Apoi văzînd că Demostene B. l-a cam lăudat într-o recenzie, ***, m-am gîndit că d-ta ai să zici că Ciomac tot are oarecare însemnătate şi am voit să pun „scrisoarea" în nr. 3. Iar au sărit amicii, mai ales Sevastos şi Topîrceanu, care spun că d-ta eşti prea bine cotat în opinia publică ca să te pui cu Ciomac, că învinuirile lui Ciomac astăzi nu pot prinde în opinia publică, că revista în care te-a atacat nu e nici răspîndită, nici stimată, că polemizînd cu *V.r.* (care nu polemizează cu nimene, cu alţii mai însemnaţi) conferi o însemnătate lui Ciomac şi revistei lui, pe care nu o merită ; că cu cît articolul d-tale e mai bun, cu atît e mai nelalocul lui ; o artilerie perfecţionată contra muştelor etc., etc. Şi refrenul : că voind (eu) să nu te jignesc, îţi fac un rău ; că, după ce vei veni, ai să vezi că ţi-am făcut bine. Am cedat. Gîndeşte-te că noi n-am răspuns la o broşură a lui Sanielevici în contra noastră **** (pe care au exploatat-o mulţi), că n-am răspuns la atîţia (la nimene) ! Apoi tocmai lui Ciomac? Gîndeşte-te că în curînd (doresc să fie foarte curînd) ai să fii asociat la redacţie. Trebuie deci să-ţi „ţii grantul" (sic). Eu ştiu că e enervant să nu răspunzi cînd ai dreptate şi ai „prins" pe adversar. Dar — cu firea mea de polemist — de cîte ori am înghiţit şi eu. Uite, aveam impresia că-l pot zdrobi pe Sanielevici, dar am răbdat. Acum văd că am făcut bine. Un lucru mă supără : că a apărut recenzia despre Ciomac. Trebuia să iasă odată cu „Scrisoarea" d-tale. Scoţînd „scrisoarea", am uitat *în ziua ceea chiar* să spun să scoată şi recenzia. Cînd am spus, era tîrziu. Se trăsese coala. Era mai bine ca Ciomac să fie absent în toate chipurile din *V.r.*

D-ta poţi răspunde tuturor, în general, fără nume. Poţi răspunde şi lui Ciomac (d. exemplu : „unul scrie că Rousseau..." etc.). Scopul ţi-l ajungi. Dar crezi că atitudinea de care te învinuieşte Ciomac mai emoţionează aici pe cineva ? Deloc. Iartă displăcerea. Crede că dreptatea e cu cei din Iaşi, dacă toţi sînt la fel. *Vox populi...*

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu.*

în nr. 3 apare *Bojer.* *

Răspuns la scrisoarea lui M. Ralea din 19 febr. 1922 (v. scrisoarea 18, în op. cit., *II, p. 299-300).*

* Teza de doctorat în drept despre Proudhon, din 1921.

** M. Ralea, *Scrisori din Paris. În chestie personală,* în *V. r.*, nr. 3, 1922.

*** În recenzia la volumul de versuri *Mistica roză,* Buc., 1921. Recenzia e semnată D. Razu, în *V. r.*, nr. 2, 1922.

**** *Poporanismul reacţionar,* Bucureşti, Socec, 1920.

2

«VIAŢA ROMÂNEASCĂ» REVISTĂ LUNARĂ. REDACŢIA
Str. Alecsandri nr. 12-14

[1922]

Iubite domnule Ralea,

Am primit scrisoarea d-tale. Aştept cu nerăbdare să vii, ca să punem în lucru programul d-tale. Asta nu însamnă că vara vei sta în Iaşi.

Cred că trebuia să te odihneşti în timpul vacanţei după atîţia ani de zbucium. Cînd vei fi d-ta aici, poate voi fi şi eu mai harnic. Acum, am atîtea pe cap, încît, de spaimă, adesea rămîn paralizat şi nu fac nimic. Ultimele numere am scris mult, dar acum mi-am luat vacanţă pe o lună. Partea grea sînt recenziile de cărţi româneşti. D-ta te vei înţelege mai bine cu Suchianu să ia o parte mai activă la rubrica asta. D-ta, apoi, vei putea pune în mişcare pe tinerii de aici.

* A apărut în *V. r.*, nr. 4, 1922, cu titlul ***Johann Bojer.***

Pe Ionel Teodoreanu îl simt un bun recenzent. I-am tot propus, dar nu se dă. Lipsă de timp, neîncredere în el, știu eu? Trebuie să ne spunem cuvîntul despre orice carte — asta e greutatea cea mare. Suchianu a cam părăsit literatura — și se ocupă mai mult de economia politică și știința socială. E specialitatea lui, știu, dar dacă l-am putea atrage puțin și la recenzia nuvelelor și poeziilor ar fi lucru admirabil. Pe alții nu-i prea văd. Zarifopol nu se dă. Am impresia că nu vrea să se amestece în literatura română. S-au pus la dispoziție unii băieți din București, dar nu sînt buni, trimiteau dări de seamă gazetărești. Ș-apoi în recenzii trebuie să vorbească *revista,* nu oricine. Dacă poți cîștiga *schimb* cu cît mai multe reviste străine, vei face un lucru absolut *mare*. Sînt așa de scumpe, că e imposibil să [...]* Am uitat să-ți vorbesc de leafă. Ne vom înțelege aici, căci vrau să hotărăști d-ta, dacă dorești o sumă fixă, sau potrivit cu cît scrii — în orice caz, și o sumă fixă. Un lucru e sigur : că vom face așa să fii foarte mulțumit. Să nu ai grijă că ne vom tocmi. D-ta numai îmi vei spune ce modalitate preferi. Poți să-mi scrii de pe-acum în privința asta.

G. I.

Comunicată de D. I. Suchianu.

Răspuns probabil la scrisoarea lui M. Ralea din 8 dec. 1922. Vezi Scrisori către Ibrăileanu, *II, p. 303-304, scrisoarea nr. 23. Vezi de asemenea scrisoarea lui M. Ralea, nr. 24, din 23 ianuarie 1923,* Ibid., *p. 304-305.*

* Text lipsă în scrisoare.

Către Liviu Rebreanu

1

[Ștampila poștei : Iași, 14 februarie, 1922]

Stimate domnule Rebreanu,

Părerea lui Galaction e a lui, și nu a revistei, așa că nu poate fi vorba de o dezavuare a dv. din partea *Vieții românești. Revista* nu vorbește decît în „Miscellanea“ (și numai în ceea ce e iscălit P. Nicanor & Co.) și în rubricile neiscălite.

Dar fiindcă nu voiesc să aveți din partea noastră nici cea mai mică displăcere, nu voi mai tipări la „Cronica teatrală“ decît cronica dvs. Numărul acesta însă, cu pagina lui Galaction, e tipărit și dat la broșat, și nu se mai poate face nimic.

Acum altceva. De ce nu ne trimiteți o nuvelă? I-am spus adesea lui Patrașcanu, reprezentantul revistei la București, să vă vorbească în această privință. Nu știu dacă a făcut-o.

Primiți, vă rog, încredințarea stimei deosebite ce v-o păstrez.

Bibl. Acad. R.S.R. S 7 (1)/CCXVI

Publicată de N. Gheran în Cronica *din 12 decembrie 1975. Răspuns la scrisoarea lui Liviu Rebreanu din 6 februarie 1922, vezi* Scrisori către Ibrăileanu, *III, p. 212. Rebreanu scrisese despre* Mărgeluș *de A. de Herz, în* Viața românească, *1921, nr. 12. Gala Galaction publica și el în* Viața românească, *1922, nr. 1, o cronică despre aceeași piesă.*

Către Traian Bratu

1

[1923 ?]

Iubite Bratule, *

Iartă-mă. Îmi este imposibil să vin. Am adormit azi la 10 cu luminal. Sînt asudat și obosit extrem. Am o fată și trebuie să mă păstrez dacă se mai poate. Trebuie să mă țin de cursuri. Sînt *dator* asta — comercialmente, dacă vrai.

Am muncit pentru bine, pentru „omenire", pentru adevăr, pănă la 50 de ani. Nu mai pot. Sînt profund întristat de halul în care am ajuns. Ce să fac ? Iartă-mă. Țin așa de mult la opinia d-tale (singurul om de omenie dintre toți), încît țiu mult să mă înțelegi. Știi că n-am fost așa, că am pus mult suflet în toate. Dar ce să fac ? Nu mai conta pe mine.

G. Ibrăileanu.

Cred că nu viu nici mîne. Va prezida d. Găvănescul consiliul. Trebuie de ales un alt decan. Cu un organism în ruină nu pot face cursuri, decanat și revistă (Și cu revista o duc greu. O fac acasă. Și trebuie s-o fac. Am creat-o și acum s-o omor ? Și o cam compromit și pe ea. Fatalități !)

G. I.

Bibl. Acad. R.S.R., S 2/CCXVI

* Profesor de germană la Facultatea de litere din Iași, apoi rector al Universității (1875—1940).

Către Ion Minulescu

1

[August 1927]

Stimate domnule Minulescu,

Abia acum, întors din vilegiatură, găsesc scrisoarea d-voastră și mă grăbesc să vă răspund. Mai am nevoie încă de un timp oarecare spre a aduce la capăt lucrările pentru editarea poeziilor lui Eminescu. În cursul acestor lucrări, s-au ivit cîteva probleme nouă, pe care trebuie să le rezolv.

Rezolvarea mai cere cîteva cercetări.

Vreau să fac tot ce se poate ca ediția aceasta să fie cît mai bună.

Al dvs., *G. Ibrăileanu.*

Arhiva Ion Minulescu, București. Răspuns la scrisoarea lui Ion Minulescu din 24 august 1927 (Vezi Scrisori către G. Ibrăileanu, ***III, p. 142).***

2

[Sept. 1927]

Stimate domnule Minulescu,

Volumul va avea 70 de poezii ; prefața — 2 sau 3 pagini ; cîteva lămuriri pentru cetitor, indispensabile. Justificarea „științifică" (cu privire la alegerea bucăților, la ordinea lor în volum, la restabilirea textului etc.) voi face-o aiurea, sau, mai exact, voi continua-o, căci am început-o anul trecut.

Cred că e mai bine ca o ediție de poezii, și încă de lux, * să fie împovărată cu... știință. Sper să vin în curînd la București. Atunci mă voi prezenta la minister.

Al dv. devotat, *G. Ibrăileanu.*

Arhiva Ion Minulescu București.
Răspunsul lui I. Minulescu din 4 octombrie 1927 în Scrisori către G. Ibrăileanu, *III, p. 142-143.*

* Respectiva ediție n-a apărut. A apărut o ediție Ibrăileanu din poeziile lui Eminescu la S. Ciornei în 1930, reeditată în 1933, și alta la Ramuri, în 1941, cu ilustrații de Al. I. Brătescu-Voinești.

Către Cezar Petrescu

[1927]

Iubite domnule Petrescu,

(Mi se pare foarte curios : Petrescu. Eu te știu „Cezar-petrescu"). Îți răspund tîrziu, fiindcă am venit tîrziu aici și pentru că — deși venit de trei zile — abia acum m-am dezmeticit.

Manuscrisul trimite-l lui „Stejar Ionescu, redacția *Vieții românești,* Iași". I-am trimis răspuns să procedeze așa cum cei d-ta. Dar de manuscrisul cellalt nu-ți pot garanta. Ralea nu mi-a spus nimic și nu știu dacă mai există.

Unde stai la mănăstirea Neamțului ? Nu cumva „în zid" ?

Este acolo Daniil Ciubotaru, venit în 1909, îmbrăcat soldățește (a fost sergent major). De-atunci s-a mai cultivat puțin, cred. Cred că-l cunoști. E un om extrem de inteligent. Ce-ar fi ieșit din omul acesta dacă învăța carte !

Mă plictisesc enorm. Nu știu cum dracul s-a făcut că n-am nici ce să cetesc. Am luat cărți nepotrivite.

Ai isprăvit, văd, de scris romanul. Am cetit atîtea fragmente din el, încît, acum, cînd caut să-mi fac o idee din el, parcă reconstituiesc o scrisoare ruptă, din care lipsesc bucăți.

Dacă cumva vii pe-aici, eu stau tot la biserica Schimbarea. Nu știu ce-a făcut Ralea cu onorariul d-tale. Ți l-a trimes ? Eu cred că da, dar nu știu dacă mai erai în București.

La toamnă nu ai de gînd să reiai *Scrisorile din București ?* Bineînțeles, dacă nu te duci în străinătate. Era o rubrică pe care d-ta o făceai foarte interesantă.

Bag de samă că ți-am pus o mulțime de probleme în scrisoarea asta. Să nu te crezi dator să răspunzi.

Salutări cordiale, *G. Ibrăileanu* *

Muzeul de literatură al Moldovei, Iași, nr. 3531/L.

---

* G. Ibrăileanu se referă, probabil, la romanul *Întunecare,* din care, începînd din august 1925, apoi în 1926, 1927, se publică fragmente în *Viața românească. Scrisorile din București* se publică în oct. 1926. E probabil, deci, ca scrisoarea să fie din vara lui 1927.

Către Lucian Predescu

1

[Data poștei : 5 ian. 1928]

Scumpe domnule Predescu,

Îți mulțumesc mult, mult pentru misteriosul *Album.* * „Bețivului îi iese și dracu înainte cu ocaua de rachiu" și istoricului literar cu... Albumul. Întîmplarea asta e un semn mai mult că ești critic literar.

Iartă-mă că nu ți-am răspuns la timp. Bolnav, ocupat, mahmur.

Dacă ai copiat exact *Nu mă înțelegi,* nu mai am de cerut nimic. Un lucru însă : nu e vreun semn ceva că a a mai apărut un album al acestei societăți studențești și altădată, în 1879 ? Ce-o fi acel „1879" de sub poezie ? Eminescu nu și-a datat niciodată poeziile. Oare nu au mai scos acești studenți album și în 1879 și acum, în 1886, scoțînd alt album, au reprodus poezia lui Eminescu, care, acum fiind bolnav, nu le mai putea da nimic ?

Dar în cazul acesta ar fi trebuit ca și acel Album (din 1879) să fi apărut tot la 15 martie ! Ce dracu ! Aveau o predilecție atît de grozavă pentru 15 martie ! ? Căci la Scurtu și Duică e : *Album literar, 15 martie 1879"* iar acesta, *15 martie 1886 !*

Ai găsit *Familia ?* Orice an e bun, de la 1866-1870 sau și mai tîrziu — cît ține aceeași ortografie. Caută la Vulcan, ori la notele redacționale, cum sînt scrise următoarele cuvinte : *ziua, steaua* etc. în *ua ; lacrimă, sin* (sîn), *rid* (rîd), *răspund, remin, resfrînge* etc. (adică *re* și *res,ră* și *răs* de la începutul cuvintelor ; *fugariu, altariu* etc., *astfeliu, seu* (=său), *sting, string, zori* (ḑori ? ḑiori ? ; *pasere, printre, prin (pintre ? pin ?), sălbatic, sălbatec ?* etc. ; în *tec* ori *tic (singuratic, molatic), întuneric, cer (ceriu ?), suris, ămblu* (=umblu), *pănă, blăstem* (ori *blestem ?* ori *blăstăm ?), misteriu, moriu.*

---

* Lucian Predescu anunță că a trimis o copie după *Album* la 30 dec. 1927 (v. *op. cit.,* III, p. 195).

Măcar cîte găsești. Mai degrabă în poezii și nuvele se pot găsi astfel de cuvinte.

Salutare și la revedere, *G. Ibrăileanu.*

[Pe plic] D-lui Lucian Predescu, str. Romană 84, Galați.

Bibl. Acad. R.S.R., 6 (1)/CCXVI

2

[Data poștei : 8 ian. 1928]

Scumpe domnule Predescu,

Te rog copiază încă o dată *Nu mă înțelegi,* cu toată *strășnicia.* În special, vezi dacă al doilea „întunerec" (altul decît cel din rimă) e chiar așa, cu *e : întunerec.*

Cuvîntul *zîmbet* (așa transcris de d-ta) e cu *î* sau cu *i ?* Are semne în poezie pentru *â ?* Ori e *ă* sau *e* în loc de *â ?*

Punctuația exactă !

La sfîrșitul versului penultim, după *„mele-ntregi"*, ce punctuație este ? „Mi-aș risipi" e *ași* sau *aș ?* La „resai nainte-mi" nu este un apostrof între cuvinte „'nainte-mi" ?

Scrisoarea recomandată ai primit-o ?

Ib.

[Pe plic] Domnului Lucian Predescu, str. Romană 84, Galați.

Bibl. Acad. R.S.R., S 6 (2)/CCXVI

3

[10-20 febr. 1928]

Scumpe domnule Predescu,

Am primit cartea d-tale postală în care-mi scrii să-ți adresez scrisorile la sora d-tale, dar îmi pare că mi-ai mai trimes ceva înainte (o scrisoare ?, o telegramă ?), care n-a ajuns pănă la mine.

1. Dacă isprăvești banii, telegrafiază-mi.

2. Trimite-mi *recomandat* recolta făcută. *Dar însamnă și pe carte (Scurtu), iar din tipărituri într-un carnet al d-tale,* căci dacă se pierde scrisoarea să ai la d-ta rezultatele.

3. Te rog scrie la Galați cuiva să caute *Albumul* și să vadă cîte versuri din *Nu mă înțelegi* sînt pe o pagină și cîte pe alta. Poezia e pe paginile 9 și 10 din *Album.* Răspunsul d-lui X din Galați (căruia îi scrii) să mi-l adreseze mie. Dă-i adresa mea.

. Cînd cetești manuscrisele, cuvintele care mă interesează pe mine (ai văzut ce cuvinte : *prin, printre, ceriu* etc.) înseamnă-le oriunde le-ai găsi din întîmplare. E vorba de un fel de statistică a limbii lui Eminescu.

5. Caută în *Arhiva Societății științifice și literare,* Iași, XIV, 1903, p. 153 : Ionescu Gion, *Eminescu și Riria.* Ce spune ?

6. Caută (dacă ai timp) I. A. Rădulescu-Pogoneanu : *Studii,* 1910, p. 1, 23, 54.

7. Caută N. Petrașcu, *Scriitori români contimporani,* Buc., 1898, p. 153. Ce spune ? Despre nebunia lui Em., despre ce a scris cînd era nebun ?

8. Dacă ai timp (asta la urmă) : *Noua revistă română,* 23 oct., 1911 : Rădulescu-Motru, *Ce însemnează Eminescu pentru cultura românească.* Rezumează. Fă sumarul ideilor.

Telegrafiază-mi dacă ai nevoie de bani. E în interesul meu să isprăvești acolo afacerea. Îți trimet banii prin Rosetti. E mai sigur. El te găsește la Academie.

9. Caută în *Familia,* oricare din anii 1866, 1867, 1868 — în ceea ce scrie Iosif Vulcan (iscălit sau la partea redacțională), cum scrie cuvinte ca *astfel, altar, fugar ?* Așa, sau *astfeliu, altariu, fugariu* etc. și orice cuvinte în *ar (ariu).* În poezii vei găsi mai ușor.

Noroc bun, *G. Ibrăileanu.*

[Pe plic] D-rei Constanța Predescu (pt. d. Lucian Predescu), Calea Victoriei 190, corp. D, et. I București.

Bibl. Acad. R.S.R., 6 (3)/CCXVI

Răspuns la scrisoarea lui Lucian Predescu din 8 februarie 1928 (vezi scrisoarea nr. 2, în Scrisori către Ibrăileanu, ***III, p. 195).***

Către Artur Gorovei

1

[1927 ?]

Stimate domnule Gorovei,

Vă rog mult să-mi dați următoarea informație — dacă vă este posibil.

A existat, de la 1879-1886, vreo Societate studențească „Unirea ?“ Și unde ? În Iași sau în București (sau poate Cernăuți) ?

Cunoașteți un *Album literar* scos de această Societate ? E *Albumul literar din 1879 sau 1886 ?* Nu cumva aveți dvs. acest Album ? (În acest Album s-a tipărit întâia oară poezia lui Eminescu *Nu mă înțelegi).* Acest *Album* nu este la nici o bibliotecă din țară.

În ipoteza că Societatea „Unirea“ a fost la Cernăuți, cunoașteți vreun bucovinean în vîrsta de la 60 de ani în sus care a fost student deci pe vremea aceea și care ar putea ști ceva sau chiar să aibă *Albumul ?*

Mi-ați face un imens serviciu dîndu-mi ajutor în chestia asta, căci de la *datarea* apariției acestei poezii rezultă lucruri importante pentru studiul lui Eminescu dintr-un anumit punct de vedere.

Primiți salutările mele, *G. Ibrăileanu,*

la redacția revistei *Viața românească,* Iași.

Bibl. Acad. R.S.R., S/171037.

2

[1928]

Mult stimate domnule Gorovei,

Iertați-mă că vă plictisesc încă o dată. (Data trecută a fost cu acel *Album* pe care în sfîrșit l-am găsit.). Știu că în *Șezătoarea* a fost uneori vorba de Eminescu. Eu am cetit unele articole, dar nu am numerele din *Șezătoarea.* La Biblioteca Centrală nu se poate găsi nimic.

Vă rog fiți bun și spuneți-mi dacă a fost ceva în *Șezătoarea* despre *boala* lui Eminescu, și anume :

1) Despre capacitatea lui de a mai crea ceva ; 2) dacă e vreo amintire a cuiva despre vreo creație a lui din timpul bolii ; 3. *în genere* despre cum era el cînd era bolnav, adică în perioadele de luciditate, cînd nu era *chiar* nebun. Dacă știți dvs. ceva.

E vorba de a restabili adevărul despre Eminescu și de a aprecia cum trebuie ceea ce s-ar putea numi activitatea lui Eminescu dintre 1883-1889.

Îndrăznesc să vă inoportunez pentru că e vorba de Eminescu, de un interes mai general. Dacă e așa ceva în *Șezătoarea,* vă rog trimiteți-mi acele numere. Vi le voi trimite înapoi recomandat, căci presupun că aveți o colecție sau mai multe colecții pe care nu puteți să le despărechiați.

Vă rog dacă aveți „amintiri“ de un interes mai larg literar ori istoric trimiteți-le la *Viața românească.*

Vă rog să mă iertați și vă trimit salutările mele,

G. Ibrăileanu,

la redacția Vieții românești, str. Alecsandri — Iași.

Bibl. Acad. R.S.R., S/171038.

Răspunsul lui Artur Gorovei la 6 aprilie 1928 (Vezi Scrisoarea nr. 2, în Scrisori către Ibrăileanu, *III, p. 74-75).*

Către I. Simionescu

1

[1931]

Dragă Simionescu, *

Te rog să-mi dai voie să-ți bat puțin capul :

1) Dacă a apărut ediția II din *Studii literare* ** te rog spune cui de drept să-mi trimită niște exemplare (cîte îi va lăsa inima). Am nevoie și pentru a da cîte un exemplar *Vieții rom[ânești]* și *Adev[ărului] literar,* ca să anunț apariția.

2) Îți dădusem un exemplar din *Note și impresii* pentru o a doua ediție. Dacă editura persistă în ideea de a scoate acea a 2-a ediție, atunci aș trimite ca „manuscris" un alt exemplar decît acela pe care ți l-am dat. Aș trimite un exemplar revăzut și cu *adaus de articole* pentru ca ediția să fie „adăugată". Aceste *Note și impresii,* apărute în 1920, s-au epuizat de mult, de vreo șase ani. Ba mi se pare chiar mai de mult.

3) Există un tînăr (profesor) G. Călinescu, care are un volum despre Eminescu. Viața și personalitatea lui Eminescu. Și, bineînțeles, și opera lui. Acest tînăr e criticul cel mai bun din generația nouă. Știu că a epuizat toate izvoarele cu privire la Eminescu. Scrie frumos, original și interesant. Cred că subiectul („Eminescu") și tratarea *(literară și originală)* ar face ca volumul să aibă succes de librărie. (Ar avea și reclamă mare.) Așadar, „Cartea românească", cred, ar ajuta și la răspîndirea unei opere bune și, sper, și-ar scoate cheltuielile dacă ar lua în editură acest volum. Am spus lui Ralea să-ți dea o vizită, ca să vadă rezultatul acestei propuneri a mele.

Te rog iartă-mă că te plictisesc. Cum vezi, am început să abuzez de bunăvoința extremă pe care mi-ai arătat-o întotdeauna. ***

---

* E vorba de Ioan Simionescu, prof. univ., geolog, atunci președintele Societății poligrafice Cartea românească.

** A apărut în 1931 la Cartea românească.

*** Nici reeditarea volumului *Note și impresii,* nici *Viața lui Eminescu* de G. Călinescu nu au apărut la Cartea românească.

Cu vechile (deja străvechile) sentimente de prietenie,

G. Ibrăileanu.

Ai putea să cei manuscrisul lui Călinescu, să-l vezi.

P.S. Dacă „Cartea rom[ânească] îmi editează *Note și impresii,* asigur-o că DE DATA ASTA corectura s-ar întoarce răpede. Am angajat un corector bun dintre amicii mei. *Note și impresii* e volumul meu cel mai variat și, ca material, cel mai interesant.

2

[1931]

Dragă Simionescu,

N-am primit din noiembrie (inclusiv) decît o singură leafă (ianuarie). Viața a devenit imposibilă, ca să mă exprim scurt. Nu poate să-mi dea „Cartea românească" (fie pentru ediția a II-a care, aud, a apărut,* fie pentru alt volum pe care să-l dau în editură, de pildă, cel de care spuneai că a fost acceptat) 15.000 lei, sau, la rigoare, măcar 10.000 lei ? Și aceasta imediat ? Sau acești bani să fie o parte pentru ediția a II-a, o parte pentru viitorul volum ?

Acest volum (ți-am mai spus) e epuizat de vreo 6-7 ani ** ; e foarte variat și e adăugat.

Ia-mă pe garanție. Dacă mor imediat, rămîne la dispoziția editurii volumul aici, acasă la mine (la nevastămea). Și, în orice caz, rămîne la „Cartea românească" ediția a II-a a primului volum.

Această ediție a II-a nu știu de se va vinde mulțumitor. Dar volumul nou cred că se va vinde mai bine decît celălalt.

Dacă rugămintea mea (ce rugăminte ? o adevărată cerșetorie !) este satisfăcută, atunci te rog să fie urgent și banii să fie trimiși lui Ionel Teodoreanu.

---

* În 1931 a apărut ediția a II-a din *Studii literare.*

** E vorba de *Note și impresii,* apărut în 1920.

Iartă-mă că te supăr. Cu cele mai cordiale salutări,

G. Ibrăileanu.

Te rog scrie-mi imediat.

Te rog iartă hîrtia, caligrafia și toată înfățișarea acestei scrisori. Sînt bolnav, nu fumez de 6 săptămîni și alte păcate.

Reproduse după Luceafărul, ***nr. 11, 1976, publicate de I. Kalustian.***

Către M. Sevastos

[Data poștei : 20.IX.1932]

Amice Sevastos, ți-am trimis prin I. Botez, senator, un articol despre d. Călinescu.* Ți l-a dat ? Botez a plecat la București marți dimineață. *Să-mi trimiți o corectură*. Dacă pui vreo fotografie, să nu fie a mea, ci a d-lui Călinescu. (Așa se face.) Articolul să nu-l pui „de fond", pentru că are Anexe, care ar fi tot în pagina 1, și ar fi urît. Pune-l așa ca Anexele să cadă în pagina 2. Ori pune-l în alte pagini decît pagina 1. Ori, dacă ții să fie de fond, aranjează un subsol de poezii, așa ca Anexele să fie în pagina 2. Ori... dacă vrei altfel, cu Anexe pe pagina 1 sau pe pagina 300-a — fă ce știi. Je m'en f...! Dar *corectură* trimite. Acest articol așteaptă de mai mult de o lună. Credeam că vii în fiecare zi, după ce au trecut cele „cîteva zile" din telegramă. Fă-mi onoarea și-mi scrie dacă rămîi în București, ori pleci în concediu și cînd. E vorba de așa-numitul roman.** Dacă vii în Iași caută-mă de la 3 p.m. în sus pînă la 12 noaptea.

Ibrăileanu.

Publicată întîi în Viața românească, ***1966, nr. 3, p. 103.***

---

* Articolul despre *Viața lui Eminescu* de G. Călinescu apărut în *Adevărul literar și artistic*, nr. 619, din 16 octombrie 1932.

** *Adela*, apărut la „Adevărul" în 1933.